

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

Διπλωματική Εργασία

**ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΦΕΙΣ, ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ
ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΙΜΟΡ (1975-2012).**

**Σταυρούλα Πενταρβάνη
Πειραιάς, 2013**

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΦΕΙΣ, ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΙΜΟΡ (1975-2012).

Σταυρούλα Πενταρβάνη

Σημαντικοί Όροι: Ανατολικό Τιμόρ, Παράνομη Κατοχή, Δίκαιο της Θάλασσας, Ειρηνευτικές Αποστολές ΟΗΕ, Βιωσιμότητα Κράτους

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις 27 Σεπτεμβρίου 2002 η Ρεπουμπλικανική Δημοκρατία του Timor Leste έγινε δεκτή ως πλήρες μέλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της (20.05.02). Προηγήθηκε ο τερματισμός της 24ετούς ινδονησιακής κατοχής (1975-1999) και η τριετής (1999-2002) διακυβέρνηση της χώρας από τη μεταβατική διοίκηση του ΟΗΕ (UNTAET).

Η παρούσα εργασία εξετάζει: α) την υποστήριξη, άμεση ή έμμεση, της ινδονησιακής κατοχής του Αν. Τιμόρ εκ μέρους των διεθνών δρώντων (παγκόσμιων υπερδυνάμεων, περιφερειακών δυνάμεων και διεθνών οργανισμών), εν μέσω του Ψυχρού Πολέμου, β) τα αίτια και τους όρους μεθόδευσης της ανεξαρτησίας του Αν. Τιμόρ από την Ινδονησία και τη διεθνή κοινότητα, γ) το έργο των ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ και η συμβολή τους στην οικοδόμηση του κράτους του Αν. Τιμόρ, δ) τα πορίσματα των επιτροπών αλήθειας και συμφιλίωσης και κατά πόσον πέτυχαν τους σκοπούς για τους οποίους συγκροτήθηκαν.

Σκοπός της ανά χείρας περιπτωσιολογικής μελέτης είναι να καταδείξει ότι: α) οικονομικά συμφέροντα, όπως η εκμετάλλευση κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, αποδεικνύονται καταλυτικής σημασίας για την ανεξαρτησία ενός λαού, και υπαγορεύουν τις επιλογές της διεθνούς κοινότητας ως προς την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου και των αποφάσεων διεθνών οργανισμών, β) η παθογένεια της γραφειοκρατείας του ΟΗΕ, η οποία επηρεάζει και τη λειτουργία των ειρηνευτικών αποστολών, ακόμη και σε περιπτώσεις οι οποίες κρίνονται, σε γενικές γραμμές, επιτυχείς, περιορίζει σημαντικά, και ενίοτε υπονομεύει τη μελλοντική εξέλιξη και βιωσιμότητα των πρώην εμπόλεμων περιοχών και γ) οι πιθανότητες διατήρησης της πολιτικής και οικονομικής αυτονομίας του νεοσύστατου κράτους περιορίζονται σημαντικά υπό τη σκιά των γειτονικών περιφερειακών δυνάμεων (Ινδονησία, Αυστραλία) και της αδυναμίας του ίδιου του κράτους να αποσυνδέσει την οικονομική του επιβίωση αποκλειστικά από την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου αναζητώντας εναλλακτικές πηγών εσόδων.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερω τον επιβλέποντα καθηγητή της εργασίας μου κ. Μάριο Ευρυβιάδη, καθώς επίσης και τον Πρόεδρο και τους διδάσκοντες καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών Του Πανεπιστημίου Πειραιά, για την απεριόριστη κατανόηση τους στην μακρά περίοδο που προηγήθηκε της ολοκλήρωσης της εργασίας.

Τέλος ευχαριστώ θερμά το διοικητικό προσωπικό της Γραμματείας του μεταπτυχιακού προγράμματος και του Γραφείου του Προέδρου για την συνεχή υποστήριξη και την κατανόησή τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΙΜΟΡ:	5
1.1. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ 1515-1975.....	5
1.2. ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΚΗ ΚΑΤΟΧΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ (1975-1999).....	6
2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ: ΑΙΤΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΚΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΗΣ (1975-1999):	16
3. ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΚΗ ΚΑΤΟΧΗ (1975-1999) - ΠΟΙΟ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΗΣ ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΚΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΣΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΙΜΟΡ ΤΟ 1975.- ΑΙΤΙΑ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΙΜΟΡ ΤΟ 1999.....	24
4. ΑΙΤΙΑ ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΙΜΟΡ.	30
4.1. ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΩΝ ΗΕ (ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑ, ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΡΩΝΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΣΤΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΟΗΕ). ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΤΟΥ ΟΗΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ. ΠΟΙΟΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΠΟΣΟΝ ΕΠΕΤΕΥΧΘΗΣΑΝ.....	32
4.2. ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ (ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ, ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ, ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΣ-ΑΝ.ΤΙΜΟΡ). ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ.	43
5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.	58
5.1. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΔΡΑΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΣΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΙΜΟΡ, ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΣΣΟΜΕΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (ΕΞΑΝΤΛΗΣΗ ΚΟΙΤΑΣΜΑΤΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΜΕΤΑ 30 ΕΤΗ-ΑΠΟΥΣΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ).....	58
5.2. PETROLEUM FUND.....	59
5.3. ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ (ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ, ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ, ΚΙΝΑ) ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ (ΑΣΕΑΝ).....	62
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	68
ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ	72
ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΟΗΕ	82
ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ	86
DRAMATIS PERSONAE	87
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ.....	91
ΑΠΟΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ	92
ΧΑΡΤΕΣ	115

1. ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΙΜΟΡ:

1.1. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ 1515-1975

Το κράτος του Timor Leste βρίσκεται στον Ινδικό Ωκεανό μεταξύ Ινδονησίας και Αυστραλίας και καταλαμβάνει περίπου το ήμισυ της νήσου Τιμόρ, της οποίας το δυτικό τμήμα αποτελεί επαρχία της Ινδονησίας (βλ. Χάρτη). Έχει 1.066.000 κατοίκους, ενώ το κατά κεφαλήν ετήσιο εισόδημα ανέρχεται στα 5.446 δολάρια ΗΠΑ, σύμφωνα με στοιχεία του 2011¹.

Από τον δέκατο έκτο αιώνα και για 450 χρόνια περίπου (c.1525-1975) το Τιμόρ αποτελούσε πορτογαλική αποικία. Το 1859, μετά από μια μακρά περίοδο συγκρούσεων, η Πορτογαλία υπέγραψε συμφωνία με την οποία παραχωρούσε το δυτικό τμήμα του νησιού στην Ολλανδία, η οποία ήταν η αποικιοκρατική δύναμη στη γειτονική Ινδονησία, ενώ διατηρούσε τον έλεγχο του ανατολικού τμήματος του νησιού². Το Ανατολικό Τιμόρ παρέμεινε αποικία της Πορτογαλίας μέχρι το 1975, με εξαίρεση την τριετία 1942 -1945, οπότε ήταν υπό ιαπωνική κατοχή, κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Σημειώνεται ότι η ιαπωνική κατοχή, η οποία συνοδεύτηκε από δολοφονίες, βιασμούς, καταστροφές και λεηλασίες, ουδέποτε θα είχε υλοποιηθεί, εάν οι Αυστραλοί δεν είχαν πραγματοποιήσει απόβαση στο νησί. Περίπου 50.000 κάτοικοι του Αν.Τιμόρ, σε σύνολο περίπου μισού εκατομμυρίου, έχασαν τη ζωή τους, ως αντίποινα για την υποστήριξη τους προς τους Αυστραλούς³.

Οι Πορτογάλοι δεν ήταν οι πρώτοι ξένοι στο Τιμόρ. Πριν από αυτούς Κινέζοι έμποροι είχαν επισκεφθεί το νησί το 15^ο αι. Οι Πορτογάλοι αφίχθησαν στο νησί με πρωταρχικό σκοπό την εκμετάλλευση του σανταλόξυλου υψηλής ποιότητας το οποίο παραγόταν στο νησί και το οποίο εν συνεχεία πωλούσαν στην Ινδία. Παραλλήλως, προχώρησαν στον εκχριστιανισμό των κατοίκων⁴.

¹ http://www.tl.undp.org/undp/timor-leste_today.html, πρόσβαση 03.09.2013

² Paul D. Elliott, 1978, *The East Timor Dispute*, The International and Comparative Law Quarterly, Vol. 27, No. 1, (Jan.1978), p.238 από την ιστοσελίδα <http://www.jstor.org/stable/758869> πρόσβαση 04.06.2008

³ Kiernan, B. "THE DEMOGRAPHY OF GENOCIDE IN SOUTHEAST ASIA; The Death Tolls in Cambodia, 1975-79, and East Timor, 1975-80 *Critical Asian Studies* 35:4 (2003), 585-597 <http://www.yale.edu/gsp/publications/KiernanRevised1.pdf>, πρόσβαση 10.10.13

⁴ Dutch East Timor Committee, *East Timor: Holocaust on the Sly* (Amsterdam: international Congress East Timor) 27 και 28 Σεπτεμβρίου 1980, σελ.7

Οι πρώτες αξιοσημείωτες απόπειρες κατά της πορτογαλικής κατοχής σημειώνονται το 1959. Ωστόσο, μόνο μετά την Επανάσταση των Γαριφάλων και την πτώση του καθεστώτος Caetano, το 1974, η νέα πορτογαλική κυβέρνηση αναθεώρησε το Σύνταγμα, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις αποαποικιοποίησης των περιοχών που βρίσκονταν υπό πορτογαλική διοίκηση και αναγνώριζε το δικαίωμα των κατοίκων για αυτοδιάθεση. Στο Ανατολικό Τιμόρ, ο πορτογάλος Κυβερνήτης και Στρατιωτικός Διοικητής Συνταγματάρχης Fernando Alves Aldela, στις 28 Μαΐου 1974 εξέδωσε ανακοίνωση με την οποία ο λαός της αποικίας θα είχε τη δυνατότητα να επιλέξει το μέλλον του σε δημοψήφισμα που θα διεξαγόταν στις 13 Μαρτίου 1975. Στο εν λόγω δημοψήφισμα ο λαός του Πορτογαλικού Τιμόρ θα είχε να επιλέξει μεταξύ τριών επιλογών: 1) αυτόνομη περιοχή σε ομοσπονδία με την Πορτογαλία, 2) ανεξαρτησία εντός ή εκτός μιας Πορτογαλικής Κοινοπολιτείας και γ) ένταξη στην Ινδονησία. Κατόπιν τούτου, στο Ανατολικό Τιμόρ σχηματίζονται τα πρώτα πολιτικά κόμματα⁵ τα οποία κυρίως διαφοροποιούνται επί τη βάσει της τοποθέτησής τους έναντι των τριών επιλογών του επικείμενου δημοψηφίσματος⁶: 1) UDT (Uniao Democratica Timorensis-Δημοκρατική Ένωση Τιμόρ), 2) ASDT (Associacao Social Democratica Timor-Σοσιαλδημοκρατική Ένωση Τιμόρ), από το οποίο προέκυψε το FRETILIN (Freinte Revolucionara do Timor Leste Independente-Επανάστατικό Μέτωπο Ανεξάρτητου Ανατολικού Τιμόρ), 3) το APODETI (Associacao Popular Democratica Timorensis-Λαϊκή Δημοκρατική Ένωση Τιμόρ), 4) το KOTA (Klibur Oan Timur Aswain-Υιοί των ορεσίβιων πολεμιστών), και 5) το Trabalhista (εργατικό κόμμα).

1.2. ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΚΗ ΚΑΤΟΧΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ (1975-1999).

Την 11^η Αυγούστου 1975 το UDT οργάνωσε πραξικόπημα στην πρωτεύουσα Dili, με τον ισχυρισμό ότι επρόκειτο για μια απόπειρα να προληφθεί (pre-emptive strike) πραξικόπημα του αντιπάλου κόμματος FRETILIN, το οποίο, όπως υποστήριζε το UDT,

⁵ Elliott, 1978, ό.π.

⁶ Alatas, A. 2006, The pebble in the shoe, the diplomatic struggle for east Timor, Aksara, Karunia, σελ.4

προγραμματιζόταν για την 15η Αυγούστου. Εν συνεχεία, ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος στη χώρα και το FRETILIN κατόρθωσε, μολονότι προσωρινά, να επικρατήσει και να αποκτήσει τον έλεγχο του Ανατολικού Τιμόρ. Η πορτογαλική διοίκηση δεν ήταν σε θέση να ελέγξει την κατάσταση και υποχρεώθηκε να αποσυρθεί στο νησάκι Atauro απέναντι από την πρωτεύουσα Dili. Την 28^η Νοεμβρίου 1975 το FRETILIN κήρυξε μονομερώς την ανεξαρτησία του Ανατολικού Τιμόρ. Τα υπόλοιπα κόμματα απέρριψαν την ανακήρυξη και ανακοίνωσαν την ένταξη του Ανατολικού Τιμόρ στην Ινδονησία. Την 7^η Δεκεμβρίου 1975 ινδονησιακά στρατεύματα κατοχής εισέβαλαν στο Ανατολικό Τιμόρ και το επόμενο έτος, την 17^η Ιουλίου 1976, το Ανατολικό Τιμόρ προσαρτήθηκε στην Ινδονησία ως η 27^η επαρχία της χώρας.

Η ινδονησιακή εισβολή και κατοχή απασχόλησε τόσο τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ όσο και το Συμβούλιο Ασφαλείας. Επίσης παρουσιάστηκε στην Ειδική Επιτροπή για την Κατάσταση σχετικά με την Εφαρμογή της Δήλωσης για τη Χορήγηση Ανεξαρτησίας στις Χώρες και τους Λαούς των Αποικιών (Special Committee on the Situation with regard to the Implementation of the Declaration on the Granting of Independence of Colonial Countries and Peoples-Special Committee on Decolonisation, C-24) και στην Τέταρτη Επιτροπή (Ειδικά Πολιτικά Θέματα και Αποαποικιοποίηση)⁷.

Η Πορτογαλία πρόβαλλε το επιχείρημα ότι η παρέμβαση της Ινδονησίας διέκοψε τη διαδικασία αποαποικιοποίησης που βρισκόταν σε εξέλιξη και ζήτησε την αποχώρηση των ινδονησιακών στρατευμάτων από το Ανατολικό Τιμόρ. Το θέμα προσέλκυσε το ενδιαφέρον πολλών χωρών οι οποίες ψήφισαν υπέρ των αποφάσεων του Οργανισμού με τις οποίες καλούνταν η Ινδονησία να αποχωρήσει από το Ανατολικό Τιμόρ. Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ανέθεσε στον Γενικό Γραμματέα να εργασθεί για την εξεύρεση μιας δίκαιης λύσης, αποδεκτής από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Μετά από αυτό, ξεκίνησαν τριμερείς συνομιλίες μεταξύ της Πορτογαλίας και της Ινδονησίας, υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Εντούτοις, η διακριτική υποστήριξη των ισχυρότερων κρατών (ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο,

⁷ Elliott, 1978, σελ. 238-240

Αυστραλία κλπ.) προς την Ινδονησία συνετέλεσε καταλυτικά στην ουσιαστική διακοπή των προσπαθειών για την αποχώρηση των ινδονησιακών στρατευμάτων.

Στο εσωτερικό του Ανατολικού Τιμόρ, 200.000 άτομα σκοτώθηκαν⁸ κατά την περίοδο της 24ετούς ινδονησιακής κατοχής, η οποία αντιμετώπισε σθεναρή αντίσταση, ιδιαίτερος από το FRETILIN και επηρέασε καταλυτικά την εθνολογική, κοινωνική, πολιτισμική, γλωσσολογική και διοικητική δομή της πρώην πορτογαλικής αποικίας⁹. Η ινδονησιακή κυβέρνηση επιδόθηκε σε μια προσπάθεια αφομοίωσης του εντόπιου πληθυσμού, δια της επιβολής του ινδονησιακού πολιτικού, νομικού και διοικητικού συστήματος, καθώς και της ινδονησιακής γλώσσας.

Ωστόσο, μετά την πτώση του ινδονησιου δικτάτορα Soeharto το 1998, ο νέος Πρόεδρος της χώρας, B. J. Habibie, την 29^η Ιανουαρίου 1999 ανακοίνωσε αιφνιδιαστικά¹⁰ ότι παραχωρεί στους κατοίκους του Ανατολικού Τιμόρ το δικαίωμα να επιλέξουν, εάν επιθυμούν να παραμείνουν επαρχία της Ινδονησίας με καθεστώς αυτονομίας, ή αν επιθυμούν την ανεξαρτησία. Η πρωτοβουλία αυτή οδήγησε στη συμφωνία της 5^{ης} Μαΐου 1999 μεταξύ Πορτογαλίας και Ινδονησίας, υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, όπου αποφασίσθηκε ότι ο Οργανισμός θα διοργανώσει δημοψήφισμα, το οποίο, εν συνεχεία, πραγματοποιήθηκε στο Ανατολικό Τιμόρ την 30^η Αυγούστου 1999. 78.5% των ψηφοφόρων τάχθηκαν υπέρ της ανεξαρτησίας. Με την ανακοίνωση των επίσημων αποτελεσμάτων την 4^η Σεπτεμβρίου 1999, ομάδες παραστρατιωτικών, με την ενεργό υποστήριξη των ινδονησιακών δυνάμεων ασφαλείας, προέβησαν σε δολοφονίες, εμπρησμούς και λεηλασίες¹¹. Εκτιμάται ότι σκοτώθηκαν εκατοντάδες άτομα, καταστράφηκαν ολοσχερώς κατοικίες και σχεδόν το σύνολο των υποδομών. 500.000 άτομα εγκατέλειψαν τις εστίες τους, ενώ περίπου οι μισοί επέλεξαν ή υποχρεώθηκαν να

⁸ Αν ληφθεί υπόψη ότι το 1975 ο πληθυσμός του ανατολικού Τιμόρ ανερχόταν σε 670.000 και το 1999 σε 780.000, περίπου το 1/3 του συνόλου των κατοίκων έχασε τη ζωή του. Βλ. http://www.nationmaster.com/time.php?stat=peo_pop-people-population&country=tt-east-timor πρόσβαση 01.06.2009

⁹ Βάσει συνέντευξης (23.11.08) με τον κ. Constancio Pinto, μέλος της αντίστασης του ανατολικού Τιμόρ και Διευθυντή Διμερών σχέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών του Timor Leste.

¹⁰ Alatas, 2006, σελ.156

¹¹ Michael G. Smith με την Moreen Dee, 2003 *Peacekeeping in East Timor-the path to independence*, International Peace Academy Occasional Paper Series, εκδόσεις Lynne Rienner Publishers, σελ. 42-43.

περάσουν τα σύνορα και να γίνουν πρόσφυγες στο Δυτικό Τιμόρ¹².

Μετά από αυτές τις εξελίξεις ο ΟΗΕ και χώρες όπως η Αυστραλία και οι ΗΠΑ, υπό την πίεση της διεθνούς κοινής γνώμης υποχρέωσαν, εμμέσως, την Ινδονησία να δεχθεί την παρουσία διεθνούς ειρηνευτικής δύναμης για την αποκατάσταση της ειρήνης στο Ανατολικό Τιμόρ.

•1.3. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ-ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΗΕ 1999-2012

Η παρέμβαση του ΟΗΕ στο Ανατολικό Τιμόρ μέχρι την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του κράτους εξελίχθηκε σε τρεις φάσεις:

1. UNAMET (United Nations Mission in East Timor-Απόφαση ΣΑΗΕ 1246/1999). Ήταν μια σύντομη αποστολή, διάρκειας πέντε μηνών, η οποία ξεκίνησε το Ιούνιο του 1999 και είχε ως στόχο τη διοργάνωση και τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος.

2. Μετά την έκρηξη βίας που ακολούθησε το δημοψήφισμα της 30^{ης} Αυγούστου, αναπτύχθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 1999 στη χώρα μια πολυεθνική ειρηνευτική δύναμη, όχι υπό την ηγεσία των ΗΕ, η INTERFET (International Force in East Timor-Απόφαση ΣΑΗΕ 1264/1999) η οποία εντάχθηκε στην UNTAET μόλις τον Φεβρουάριο 2000 (βλ. κατωτέρω στοιχ.3).

3. Η τελευταία φάση της παρέμβασης του Οργανισμού πριν την ανεξαρτησία ήταν η πιο πολύπλοκη και μακρά σε διάρκεια. Η UNTAET (United Nations Temporary Administration of East Timor-Απόφαση ΣΑΗΕ 1272/1999) ξεκίνησε τη θητεία της τον Νοέμβριο του 1999 και ανέλαβε το καθήκον της διοίκησης του Ανατολικού Τιμόρ και της προετοιμασίας της χώρας για την ανεξαρτησία και την αυτοδιοίκηση. Η UNTAET παρέμεινε στο Ανατολικό Τιμόρ μέχρι την 20^η Μαΐου 2002, οπότε και η Ρεπουμπλικανική Δημοκρατία του Timor Leste απέκτησε την ανεξαρτησία της.

¹² Michael G. Smith με την Moreen Dee, 2003, σελ. 18-19.

Μετά την επίσημη ανακήρυξη της ανεξαρτησίας, συνεχίσθηκε, εξίσου ισχυρή με τα τρία παρελθόντα έτη, η παρουσία του ΟΗΕ προκειμένου να υποστηριχθεί το νεοσύστατο κράτος, το οποίο ήταν από τα φτωχότερα του κόσμου (42% του πληθυσμού διαβιούσε κάτω από το όριο της φτώχειας, δηλ. κάτω από 0,55 δολ. ΗΠΑ ημερησίως, το 2002), με τη δημόσια διοίκηση διαβρωμένη από διαφθορά, το 80% των νοικοκυριών να διαβιούν χωρίς πρόσβαση σε ηλεκτρισμό και το 50% του πληθυσμού να είναι αναλφάβητοι. Στις 17 Μαΐου 2002, το Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΕ με την απόφαση 1410 (2002), τοποθέτησε μια αποστολή που διαδέχθηκε την UNTAET, την United Nations Mission of Support in East Timor (UNMISSET) για μια αρχική περίοδο 12 μηνών με σκοπό να βοηθήσει στην σταθεροποίηση και οικοδόμηση του νεοσύστατου κράτους. Διαδοχικές αποφάσεις παρέτειναν τη χρονική περίοδο παραμονής της αποστολής μέχρι τις 20 Μαΐου 2005¹³.

Εν συνεχεία, καθώς θεωρήθηκε, εσφαλμένα όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, ότι η κατάσταση ασφαλείας στο Ανατολικό Τιμόρ σταθεροποιήθηκε, η UNMISSET αντικαταστάθηκε με την απόφαση 1599/1999 του ΣΑΗΕ από μια πολιτική αποστολή την United Nations Office in Timor-Leste (UNOTIL), με διάρκεια παραμονής ένα έτος, δηλ. μέχρι τις 19 Μαΐου 2006 και σκοπό την εδραίωση της ειρήνης.

Εντούτοις, τον Μάρτιο 2006 η εσωτερική κατάσταση ασφαλείας στο Ανατολικό Τιμόρ χειροτέρευσε, όταν ο τότε Πρωθυπουργός Mari Alkatiri απέλυσε 591 μέλη του στρατού, συνολικού δυναμικού 1.500 τακτικών και 1.500 εφέδρων, σε μια κίνηση που καθιστούσε σαφείς τις εγγενείς διαφορές τόσο στους κόλπους της κοινωνίας του Αν. Τιμόρ, αλλά και μεταξύ των μελών του FRETILIN. Οι απολυθέντες, οι περισσότεροι εκ των οποίων προέρχονταν από τις δυτικές επαρχίες της χώρας, είχαν διαμαρτυρηθεί για τη διακριτική εις βάρος τους μεταχείριση από την στρατιωτική ηγεσία, της οποίας τα μέλη προέρχονταν κυρίως από τις ανατολικές επαρχίες του Αν. Τιμόρ.

¹³ Margesson R., Vaughn B., 2009, East Timor: Political Dynamics, Development and International Involvement, CRS Report for Congress σελ. 15 <https://www.fas.org/sqp/crs/row/RL33994.pdf>, πρόσβαση 12.11.13.

Αυτό το περιστατικό, σε συνδυασμό με την αντιπάθεια και την έλλειψη εμπιστοσύνης του στρατού έναντι της αστυνομίας, δεδομένου ότι τα περισσότερα μέλη της είχαν προϋπηρεσία στην Ινδονησιακή αστυνομία την περίοδο της κατοχής (1975-1999), και την καλπάζουσα ανεργία των νέων, η οποία ανερχόταν, το 2006, στα 70%, και είχε οδηγήσει στη συγκρότηση συμμοριών αέργων νέων οι οποίοι επιδίδονταν σε σωρεία παρανομιών, αφενός για βιοπορισμό και αφετέρου, για διάσκέδαση, προξένησε βίαιες συγκρούσεις μεταξύ αντιπάλων συμμοριών, παραστρατιωτικών, απολυμένων στρατιωτών κλπ. Οι εν λόγω συγκρούσεις είχαν ως αποτέλεσμα τον θάνατο εκατοντάδων πολιτών και την εκ νέου καταστροφή υποδομών, ενώ περί τους 178.000 κατοίκους εγκατέλειψαν τις εστίες τους και αναζήτησαν καταφύγιο σε προσωρινούς καταυλισμούς προσφύγων στην πρωτεύουσα Dili.

Υπό το φως των ανωτέρω εξελίξεων, το ΣΑΗΕ μετά από διαδοχικές παρατάσεις της αποστολής της UNOTIL, μέχρι και τις 25 Αυγούστου 2006, εγκατέστησε, με την απόφαση 1704/2006, για διάστημα έξι μηνών, το οποίο εν συνεχεία διαρκώς παρατεινόταν, μια νέα αποστολή του ΟΗΕ, με διευρυμένα καθήκοντα, την United Nations Integrated Mission in Timor Leste (UNMIT).

Ωστόσο, τα γεγονότα του 2008 απέδειξαν ότι το Αν.Τιμόρ απείχε παρασάγγας από το δημοκρατικό μοντέλο διακυβέρνησης που ευελπιστούσε να εγκαθιδρύσει ο ΟΗΕ: στις 11 Φεβρουαρίου 2008 ένοπλοι αντάρτες, πρώην στελέχη των ενόπλων δυνάμεων της χώρας οι οποίοι απολύθηκαν το 2006 (βλ. ανωτέρω), με επικεφαλής τον αποπεμφθέντα ταγματάρχη Alfredo Reinado αποπειράθηκαν να δολοφονήσουν, σύμφωνα με τα επίσημα κυβερνητικά ανακοινωθέντα, τον Πρόεδρο Jose Ramos-Horta και τον Πρωθυπουργό Xanana Gusmao, με αποτέλεσμα τον βαρύτατο τραυματισμό του Προέδρου του Αν. Τιμόρ και το θάνατο του Reinado, κατά την ανταλλαγή πυρών που ακολούθησε. Εντούτοις, οι ακριβείς συνθήκες και η πραγματική αιτία του συμβάντος πιθανότατα είναι πολύ διαφορετική.¹⁴ Ο Alfredo Reinado και η ομάδα του, αποτελούμενη από αποταχθέντες

¹⁴ Wikileaks, 2008, Attempted assassination of President Ramos-Horta investigation documents 2008 http://wikileaks.org/wiki/Attempted_assassination_of_President_Ramos-Horta_investigation_documents_2008, πρόσβαση 10.08.13.

αξιωματικούς και υπαξιωματικούς των ενόπλων δυνάμεων, διαβιούσαν στα βουνά στο δυτικό τμήμα της χώρας για περίπου δύο χρόνια. Εντούτοις, αποφάσισαν να μεταβούν στο Dili τις πρώτες πρωινές ώρες και να διασχίσουν την κεντρική οδό της πόλης για να συναντηθούν με τον Πρόεδρο Horta. Είναι σαφές ότι η πιθανότητα να πέρασαν απαρατήρητοι είναι ελάχιστη. Εξ άλλου, σύμφωνα με επιστολή του Ramos-Horta από το 2007, ο Reinado και οι άνδρες του είχαν ελευθερία μετακινήσεων στο Αν. Τιμόρ σε μια προσπάθεια συμβιβασμού μέχρι την οριστική επίλυση της αντιδικίας τους με την κυβέρνηση.

Παράλληλα, ο Gastao Salsinha, ο οποίος ανέλαβε την αρχηγία των αποστράτων, μετά το θάνατο του Reinado, υποστήριξε ότι οι αποταχθέντες είχαν προγραμματισμένη συνάντηση με τον Πρόεδρο του Τιμόρ για να συζητήσουν την παράδοση των όπλων τους και τον τερματισμό των εχθροπραξιών. Αυτή η εκδοχή φαίνεται περισσότερο πιθανή, καθώς πάνω στον Reinado και τους άνδρες του βρέθηκαν μεγάλος αριθμός από όπλα και σφαίρες που παρέμειναν αχρησιμοποίητα, γεγονός που δεν συμφωνεί με την εκδοχή της προσχεδιασμένης επίθεσης.

Επίσης, υπάρχουν μαρτυρίες ότι αυτός που επιτέθηκε στον Πρόεδρο Horta ήταν ντυμένος με διαφορετική στολή από τον Reinado και τους άνδρες του, ενώ εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι οι σφαίρες που χτύπησαν το αυτοκίνητο του Πρωθυπουργού Gusmao στόχευαν σε σημεία όπου θα ήταν πολύ δύσκολο να τον τραυματίσουν, γεγονός ανεξήγητο εάν θεωρηθεί ότι σκοπός ήταν η δολοφονία του.

Επιπλέον, με την υποτιθέμενη επίθεση του Reinado, η οποία, όπως υποστηρίχθηκε, αποσκοπούσε σε πραξικόπημα, επωφελήθηκε, κυρίως, ο Xanana Gusmao, καθώς η δημοτικότητά του εκτοξεύθηκε στα ύψη και με τις ειδικές αρμοδιότητες που έδωσε στον εαυτό του, με την επιβολή νόμου εκτάκτου ανάγκης, υποτίθεται για την προστασία του πολιτεύματος, απέφυγε το ενδεχόμενο διάλυσης του κυβερνητικού συνασπισμού του οποίου ηγούνταν και την κατάληψη της εξουσίας από τον Mari Alakatiri και το FRETILIN

που, αν και είχε συγκεντρώσει τον μεγαλύτερο αριθμό ψήφων, είχε λιγότερες έδρες στη Βουλή σε σχέση με τον κυβερνητικό συνασπισμό.

Σημειωτέον δε, ότι ο Gusmao αντιτάχθηκε στο ενδεχόμενο σύστασης διεθνούς εξεταστικής επιτροπής η οποία θα διερευνούσε τα πραγματικά γεγονότα γύρω από τις επιθέσεις της 11ης Φεβρουαρίου. Αντιθέτως, υποστήριξε τη διερεύνηση της υπόθεσης από τον Γενικό Εισαγγελέα του Αν.Τιμόρ, ο οποίος ακολουθούσε πιστά τις οδηγίες του Gusmao. Αποτέλεσμα αυτών των ενεργειών ήταν ότι ουδέποτε διεξήχθη πραγματική έρευνα και το σύνολο των ευθυνών βάρυνε αποκλειστικά τον Reinado και τους άνδρες του, στους οποίους απονεμήθηκε επίσημη χάρη από τον Πρόεδρο Horta το 2010¹⁵

Εν μέσω αυτού του κλίματος, ο Πρόεδρος Ramos-Horta ζήτησε την παράταση της παραμονής της UNMIT για πέντε χρόνια. Πράγματι, η αποστολή της UNMIT αποχώρησε, ουσιαστικά, από το Αν.Τιμόρ στα τέλη του 2012 και αφού ακολούθησε την εφαρμογή του Joint Transition Plan μεταξύ του ΟΗΕ και της Κυβέρνησης του Αν.Τιμόρ.¹⁶ Τον Απρίλιο 2013 διεξήχθησαν προεδρικές εκλογές, στις οποίες νικητής αναδείχθηκε ο πρώην αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων Taur Matan Rauk¹⁷. Ακολούθησαν οι κοινοβουλευτικές εκλογές τον Ιούλιο του 2013 και πρωθυπουργός αναδείχθηκε, για μια ακόμη φορά, επικεφαλής κυβέρνησης συνασπισμού, ο Xanana Gusmao.

Μολονότι οι εκλογές διεξήχθησαν σε καθεστώς ηρεμίας, με σχετική διαφάνεια και χωρίς να σημειωθούν έκτροπα¹⁸ η εναλλαγή των ίδιων προσώπων στην εξουσία (ο Xanana Gusmao κατέχει το αξίωμα είτε του Πρωθυπουργού, είτε του Προέδρου της χώρας, με ελάχιστης χρονικής διάρκειας διαλείμματα, από την ημέρα της ανεξαρτησίας του Αν.Τιμόρ),

¹⁵ "President pardons rebels who shot him", Lindsay Murdoch, Sydney Morning Herald, 25.08.10, www.smh.com.au, πρόσβαση, 10.10.13.

¹⁶ Government of the Democratic Republic of Timor Leste and United Nations Integrated Mission in Timor Leste, "Joint Transition Plan: Preparing a New Partnership in a Peaceful and Stable Timor Leste", 2011, <http://www.laohamutuk.org/reports/UN/UNMIT/JTPSep2011En.pdf>, πρόσβαση 10.10.13.

¹⁷ nom de guerre του Jose Maria de Vasconcelos, σημαίνει «δύο κοφτερά μάτια» στα Tetum, που μαζί με τα πορτογαλικά αποτελούν τις επίσημες γλώσσες του Αν.Τιμόρ, "Taur Matan Ruak claims victory in East Timor election", 19.04.12 www.abc.net.au, πρόσβαση 10.09.13.

¹⁸ International Crisis Group, "Timor Leste; Stability at what cost?" Asia Report No 246, 08.05.13

καταδεικνύει τη δυσλειτουργία των δημοκρατικών θεσμών στη χώρα, γεγονός που ευνοεί φαινόμενα διαφθοράς, νεποτισμού και πρόσδεσης στα συμφέροντα τρίτων χωρών.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Βιβλιογραφία κεφαλαίου:

- http://www.tl.undp.org/undp/timor-leste_today.html, πρόσβαση 03.09.2013
- Paul D. Elliott, 1978, *The East Timor Dispute*, The International and Comparative Law Quarterly, Vol. 27, No. 1, (Jan.1978), p.238 από την ιστοσελίδα <http://www.jstor.org/stable/758869> πρόσβαση 04.06.2008.
- Kiernan, B. (2003) "THE DEMOGRAPHY OF GENOCIDE IN SOUTHEAST ASIA; The Death Tolls in Cambodia, 1975-79, and East Timor, 1975-80 Critical Asian Studies 35:4, <http://www.yale.edu/gsp/publications/KiernanRevised1.pdf>, πρόσβαση 10.10.13
- Dutch East Timor Committee, *East Timor: Holocaust on the Sly* (Amsterdam: international Congress East Timor) 27 και 28 Σεπτεμβρίου 1980
- Alatas, A. 2006, *The pebble in the shoe, the diplomatic struggle for east Timor*, Aksara, Karunia
- Michael G. Smith με την Moreen Dee, 2003 *Peacekeeping in East Timor-the path to independence*, International Peace Academy Occasional Paper Series, εκδόσεις Lynne Rienner Publishers
- Margesson R., Vaughn B., 2009, *East Timor: Political Dynamics, Development and International Involvement*, CRS Report for Congress σελ.15 <https://www.fas.org/sqp/crs/row/RL33994.pdf>, πρόσβαση 12.11.13.
- Wikileaks, 2008, *Attempted assassination of President Ramos-Horta investigation documents 2008* http://wikileaks.org/wiki/Attempted_assassination_of_President_Ramos-Horta_investigation_documents_2008, πρόσβαση 10.08.13.
- "President pardons rebels who shot him", Lindsay Murdoch, Sydney Morning Herald, 25.08.10, www.smh.com.au, πρόσβαση, 10.10.13.
- Government of the Democratic Republic of Timor Leste and United Nations Integrated Mission in Timor Leste, "Joint Transition Plan: Preparing a New Partnership in a Peaceful and Stable Timor Leste", 2011, <http://www.laohamutuk.org/reports/UN/UNMIT/JTPSep2011En.pdf>, πρόσβαση 10.10.13.
- "Taur Matan Ruak claims victory in East Timor election", 19.04.12 www.abc.net.au, πρόσβαση 10.09.13.
- International Crisis Group, "Timor Leste; Stability at what cost?" Asia Report No 246, 08.05.13

2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ: ΑΙΤΙΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΚΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΗΣ (1975-1999):

Όταν στις 28 Νοεμβρίου 1975 το Ανατολικό Τιμόρ ανακήρυξε την ανεξαρτησία του, ελάχιστες χώρες προχώρησαν στην αναγνώρισή του¹⁹. Αντιθέτως η πλειοψηφία υπεδέχθη την ανακήρυξη συγκρατημένα, ενώ η παγκόσμια υπερδύναμη, οι Η.Π.Α. και οι περιφερειακές δυνάμεις, όπως Αυστραλία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ιαπωνία, σιωπηλά αλλά αποφασιστικά ενέκριναν και ενθάρρυναν έμπρακτα την ινδονησιακή εισβολή και κατοχή.

Η καταδίκη του Ανατολικού Τιμόρ σε 24ετή ινδονησιακή κατοχή οφείλεται στην πρόταξη των συμφερόντων, κυρίως, πολιτικών, γεωστρατηγικών και οικονομικών, των διεθνών δρώντων, ανεξαρτήτως των επιπτώσεων εις βάρος μιας μικρής, στην προκειμένη περίπτωση, νησιωτικής αποικίας. Ειδικότερα, στην περίπτωση του Αν. Τιμόρ, η απόφαση των ανωτέρω κρατών να υποστηρίξουν την ινδονησιακή εισβολή και κατοχή προέκυψε, κυρίως, ως αποτέλεσμα της εξέχουσας σημασίας που αποδιδόταν στην γεωστρατηγική θέση της Ινδονησίας, στην πρόσδεσή της στο αντι-κομμουνιστικό άρμα και στους ισχυρούς οικονομικούς δεσμούς με τις μεγάλες δυνάμεις της περιόδου, περιφερειακές και παγκόσμιες.

Οι ανωτέρω λόγοι συνέβαλαν αποφασιστικά, προκειμένου η διεθνής κοινότητα, ιδίως οι αμέσα ενδιαφερόμενες χώρες, να αρνηθούν ουσιαστικά να εφαρμόσουν το διεθνές δίκαιο²⁰. Η στάση της διεθνούς κοινότητας έναντι του Αν. Τιμόρ αποτυπώνεται εξ άλλου και στις ψηφοφορίες και αποφάσεις του διαφόρων οργάνων του ΟΗΕ²¹ με τις οποίες ζητείται από την Ινδονησία να αποχωρήσει από το Αν. Τιμόρ, χωρίς όμως η διεθνής κοινότητα να αναλαμβάνει δράση, παρά μόνο το 1999 όταν οι προταιρεότητες είχαν αλλάξει (βλ. κεφ.5). Χαρακτηριστικά επισημαίνεται ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας, το καθ' ύλην αρμόδιο όργανο για να αποφασίσει επέμβαση της διεθνούς κοινότητας, κατά την 24ετή ινδονησιακή κατοχή, απασχολήθηκε με το ζήτημα μόνο στην αρχή, (αποφάσεις ΣΑΗΕ 384/1975, 389/1976) και στο τέλος (αποφάσεις ΣΑΗΕ 1236/1999, 1246/1999), της κατοχής, ενώ η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών από το 1976 μόνο έως και το 1982 με ετήσιες αποφάσεις της επιβεβαίωσε το δικαίωμα των κατοίκων του Αν. Τιμόρ στην αυτοδιάθεση

¹⁹ Loro Horta, 2009, "Timor Leste-The Dragon's Newest Friend" Les notes d'Irasec, no 4, mai 2009. σελ.2

²⁰ Joseph Nevins, 2002, *The Making of "Ground Zero" in East Timor in 1999: An Analysis of International Complicity in Indonesia's Crimes*, Asian Survey, Vol. 42, No 4, The Legacy of Violence in Indonesia (Jul.-Aug. 2002) σελ.627 <http://www.jstor.org/stable/3038876> πρόσβαση στις 03.06.2008

²¹ Joseph Nevins, 2002, σελ.627

(αποφάσεις ΓΣΗΕ 3485/1975, 31/53/1976, 32/34/1977, 33/39/1978, 34/40/1979, 35/27/1980, 36/50/1981, 37/30/1982)²².

Άνω των 200.000 κατοίκων του Αν. Τιμόρ, περί το 1/3 του πληθυσμού, έχασαν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια της ινδονησιακής εισβολής στις 7 Δεκεμβρίου 1975 και της 24ετούς κατοχής που ακολούθησε και η οποία μετέβαλε ριζικά την εθνοτική, γλωσσική και κοινωνική δομή της πορτογαλικής αποικίας, υπό την ανοχή, και σε ορισμένες περιπτώσεις με την συγκεκριμένη παρότρυνση, της διεθνούς κοινότητας, παράλληλα με την καταδίκη της ινδονησιακής κατοχής από τα ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας Η.Ε.

Συγκεκριμένα, η Αυστραλία ήταν μια από τις ξένες δυνάμεις που είχαν άμεση εμπλοκή, επηρέασαν σημαντικά την πορεία του Αν. Τιμόρ και υποστήριξαν την ινδονησιακή κατοχή²³. Επισήμως η Καμπέρα, για να αποφύγει αντιδράσεις στο εσωτερικό της χώρας, τάχθηκε υπέρ της αυτοδιάθεσης του Ανατολικού Τιμόρ, αλλά στην πραγματικότητα η αυστραλιανή κυβέρνηση ενθάρρυνε τα σχέδια της Τζακάρτας. Δημοσιεύσεις αρχείων της περιόδου και μετέπειτα έρευνες για τα αίτια της ινδονησιακής εισβολής και κατοχής²⁴ αποδεικνύουν ότι η αυστραλιανή κυβέρνηση όχι μόνο γνώριζε αλλά και ευνοούσε τα σχέδια της Ινδονησίας. Πράγματι όταν η Πορτογαλία ζήτησε τη συνδρομή της Αυστραλίας για να σταματήσει η αιματοχυσία στο Ανατολικό Τιμόρ, ο Αυστραλός Πρωθυπουργός Gough Whitlam αρνήθηκε, διευκρινίζοντας ότι η αποστολή διεθνούς βοήθειας θα μπορεί να πραγματοποιηθεί "μόνον όταν αποκατασταθεί η τάξη και η ασφάλεια στο νησί"²⁵, δηλαδή όταν οι ινδονησιακές ένοπλες δυνάμεις θα είχαν εξασφαλίσει τον έλεγχο του νησιού.

Επισημαίνεται ότι, το 1978, λίγα χρόνια μετά την εισβολή, η Αυστραλία ήταν η μόνη χώρα, παγκοσμίως, η οποία προέβη σε de jure αναγνώριση της ινδονησιακής προσάρτησης του Ανατολικού Τιμόρ. Η πράξη αυτή κρίθηκε ως απαραίτητη προϋπόθεση της έναρξης συνομιλιών με την Ινδονησία για την απόκτηση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου γνωστών με την γενική ονομασία "Greater Sunrise Field"²⁶, τα οποία βρίσκονται στη θαλάσσια περιοχή πλησίον των νοτίων ακτών

²² www.un.org πρόσβαση 01.09.13

²³ Ομιλία του Alexander Downer, πρώην Υπουργού Εξωτερικών της Αυστραλίας, στην παρουσίαση του τόμου *Australia and the Indonesian Incorporation of Portuguese Timor, 1974-1976*, Mural Hall Parliament House, Καμπέρα, 12 Σεπτεμβρίου 2000 http://www.foreignminister.gov.au/speeches/2000/000912_hdet.html, πρόσβαση 02.06.2009.

²⁴ Submission to the Australian Parliamentary Inquiry into relations with Timor Leste by Susan Connelly RSJ and Margaret Tayar CEO of Mary MacKillop International, 21.04.13

²⁵ Alatas, 2006, σελ.13

²⁶ Τα κοιτάσματα φυσικού αερίου και πετρελαίου με την ονομασία Sunrise και Troubadour, ονομαζόμενα από κοινού Greater Sunrise Fields, βρίσκονται 150χλμ. Νοτιοανατολικά του Αν. Τιμόρ και 450χλμ βορειοδυτικά του Darwin, στα βόρεια της Αυστραλίας. Τα κοιτάσματα ανακαλύφθηκαν το 1974 και, σύμφωνα με ανεξάρτητους υπολογισμούς το 2010, υπολογίζεται

του Τιμόρ. Τα εν λόγω αποθέματα είχαν ανακαλυφθεί το 1974, ένα μόλις έτος πριν την ινδονησιακή εισβολή και κατοχή του Αν.Τιμόρ.

Τελικώς, το 1989, η Αυστραλία υπέγραψε με την Ινδονησία²⁷ Συμφωνία για την από κοινού εκμετάλλευση των κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου της αμφισβητούμενης περιοχής της Θάλασσας του Τιμόρ, γνωστής ως "Timor Gap Treaty". Η Αυστραλία προτιμούσε να συνεργαστεί με την ινδονησιακή κυβέρνηση, διότι είχε ήδη τον έλεγχο της πρώην πορτογαλικής αποικίας και η Καμπέρρα θεωρούσε ότι θα ήταν πολύ πιο συνεργάσιμος συνομιλητής από ένα ανεξάρτητο Αν.Τιμόρ, κατά τη διαπραγμάτευση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Θάλασσα του Τιμόρ. Η πεποίθηση αυτή ερείδονταν στο γεγονός ότι, ήδη από το 1972, Ινδονησία και Αυστραλία είχαν υπογράψει συμφωνία καθορισμού των μεταξύ τους θαλασσίων συνόρων, την οποία ωστόσο δεν αναγνώριζε η πορτογαλική διοίκηση του Αν.Τιμόρ, με αποτέλεσμα να αμφισβητείται η κυριότητα της πλούσιας σε πρώτες ύλες θαλάσσιας περιοχής. Για το λόγο αυτό, η χρονοβόρος διαδικασία της ίδρυσης ενός ανεξάρτητου κράτους του Ανατολικού Τιμόρ θα ήταν ενδεχομένως επιβλαβής για τα αυστραλιανά συμφέροντα, καθώς μετά βεβαιότητα θα προκαλούσε την αρνητική αντίδραση της Ινδονησίας, χωρίς, παράλληλα να είναι γνωστές οι διαθέσεις της κυβέρνησης του νεοσύστατου κράτους προς την Αυστραλία, αν και πιθανότατα θα ήταν εις βάρος της.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους, η Καμπέρα διπλάσιασε τη στρατιωτική βοήθεια προς την Ινδονησία μεταξύ 1975 και 1981, την ίδια στιγμή που η Νομική Υπηρεσία του Αυστραλιανού Κοινοβουλίου χαρακτήριζε την κατάσταση στο Ανατολικό Τιμόρ ως «δολοφονίες συγκρίσιμες μόνο με τις βιαιότητες του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου»²⁸. Εκτός όμως του οικονομικού τομέα, η Αυστραλία επιθυμούσε τη διατήρηση άριστων σχέσεων με την Τζακάρτα, λόγω της γεωστρατηγικής θέσης της, η οποία επέτρεπε στην Ινδονησία να ελέγχει βασικές θαλάσσιες οδούς. Τέλος, καθ' όλη τη διάρκεια του 1999 η Καμπέρα παρείχε σημαντική στρατιωτική εκπαίδευση και οπλισμό προς την Ινδονησία, σε συνδυασμό με ανταλλαγή πληροφοριών και κοινές στρατιωτικές ασκήσεις.

Παρόμοια ήταν και η στάση των ΗΠΑ. Αν και το 1993, κατά τη διάρκεια επίσκεψης του στην Ουάσιγκτον, ο τότε Πρωθυπουργός της Αυστραλίας, Paul Keating, κάλεσε την

ότι περιέχουν 5,13 τόννους κυβικών ποδών ξηρού φυσικού αερίου και 225,9 εκ.βαρέλια πετρελαίου. <http://www.woodside.com.au/our-business/sunrise/Pages/default.aspx>, πρόσβαση 15.09.13.

²⁷ <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1991/9.html>, Treaty between Australia and the Republic of Indonesia on the Zone of Cooperation in an Area between the Indonesian Province of East Timor and Northern Australia [Timor Gap Treaty]. Η Συμφωνία υπεγράφη στις 11.12.89 και τέθηκε σε ισχύ στις 09.02.91. πρόσβαση 15.09.13.

²⁸ Nevins, 2002,σελ.629

κυβέρνηση Clinton να είναι λιγότερο επικριτική απέναντι στην κυβέρνηση Soeharto σχετικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Ανατολικό Τιμόρ²⁹, παλιότερες αμερικανικές κυβερνήσεις δεν είχαν ανάλογη επικριτική στάση έναντι της Ινδονησίας.

Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση Ford, όπως έχει αποδειχθεί από πρόσφατα αποχαρακτηρισμένα έγγραφα,³⁰ (βλ. παραρτήματα) γνώριζε εκ των προτέρων και ενθάρρυνε την ινδονησιακή εισβολή στο Ανατολικό Τιμόρ. Ο Πρόεδρος Ford, συνοδευόμενος από τον Υπουργό Εξωτερικών Henry Kissinger, κατά τη διάρκεια επίσκεψής του στην Τζακάρτα την 6^η Δεκεμβρίου 1975, μια μόνο ημέρα πριν τα ινδονησιακά στρατεύματα εισβάλλουν στο Ανατολικό Τιμόρ, έδωσε το πράσινο φως για την επιχείρηση. Ο ίδιος ο Ford αργότερα παραδέχθηκε ότι οι ΗΠΑ ήταν υποχρεωμένες να συνταχθούν με την Ινδονησία διότι ο στρατηγός Soeharto υποστήριζε τα πολιτικά συμφέροντα της Δύσης³¹ και η χώρα του χρησίμευε ως ανάχωμα κατά της εξάπλωσης του κομμουνισμού στην περιοχή.³²

Επίσης οι δύο χώρες είχαν στενές εμπορικές σχέσεις, οι οποίες συνίσταντο κυρίως στην πώληση όπλων και οπλικών συστημάτων από τις ΗΠΑ προς την Ινδονησία. Την εποχή της εισβολής στο Ανατολικό Τιμόρ, αμερικανικές εταιρείες παρείχαν περίπου το 90% των όπλων που χρησιμοποίησε ο ινδονησιακός στρατός. Το 1978, όταν η Ινδονησία φαινόταν να εξαντλεί τα αποθέματά της σε οπλισμό, η κυβέρνηση Carter ενέκρινε την πώληση όπλων ύψους \$112 εκατομμυρίων, έναντι μόλις \$13 εκατομμυρίων την προηγούμενη χρονιά. Μεταξύ 1992-1994 η Ινδονησία εισήγαγε το 53% του συνολικού οπλισμού της από τις ΗΠΑ, ενώ από το 1975 και μετά, περί τους 2.600 ινδονησίους αξιωματούχους έλαβαν στρατιωτική εκπαίδευση στις ΗΠΑ.

Παράλληλα, οι ΗΠΑ προστάτευαν την Ινδονησία και στα διεθνή fora. Σύμφωνα και με δηλώσεις του Daniel Patrick Moynihan, Μόνιμου Αντιπροσώπου των ΗΠΑ στον ΟΗΕ κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης Ford (1974-1977), η χώρα του προέβη σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες προκειμένου τα Η.Ε. να μην αναλάβουν καμία ουσιαστική δράση για την εφαρμογή των αποφάσεων του ΣΑΗΕ.

²⁹ Nevins, 2002, σελ.629

³⁰ Ford and Kissinger Gave Green Light to Indonesia's Invasion of East Timor, 1975: New Documents Detail Conversations with Suharto National Security Archive Electronic Briefing Book No. 62 Edited by [William Burr](#) and [Michael L. Evans](#) December 6, 2001 <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB62/> πρόσβαση 19.09.2008

³¹ Nevins, 2002, *The Making of "Ground Zero" in East Timor in 1999*.σελ. 630

³² Ford and Kissinger Gave Green Light to Indonesia's Invasion of East Timor, 1975: December 6, 2001 <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB62/> πρόσβαση 19.09.2008

Εντούτοις, παρατηρήθηκε μερική μεταστροφή της αμερικανικής πολιτικής, μετά "τη σφαγή της Santa Cruz"(βλ. κεφ. 1).Το αμερικανικό Κογκρέσο, υπό την πίεση της κοινής γνώμης, δέκοψε την παροχή στρατιωτικής βοήθειας και εκπαίδευσης ύψους \$2,3 εκατομμυρίων προς την Ινδονησία, -γεγονός που συνέβη για πρώτη φορά.

Η κυβέρνηση Clinton το 1993 απαγόρευσε την πώληση μικρών και ελαφρών όπλων, εξοπλισμού καταστολής εξεγέρσεων, οπλισμό ελικοπτέρων και θωρακισμένων μεταγωγικών οχημάτων προς την Ινδονησία, αλλά παρείχε οικονομική ενίσχυση \$500 εκατομμυρίων, για μια περίοδο οκτώ ετών και επέτρεψε την πώληση οπλισμού αξίας εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων.

Επίσης η κυβέρνηση Clinton παρέκαμψε τη σχετική απαγόρευση του Κογκρέσου και παρείχε στρατιωτική εκπαίδευση στον ινδονησιακό στρατό και κυρίως στην Kopassus, τις ειδικές δυνάμεις της χώρας, οι οποίες ως επί το πλείστον ευθύνονταν για τις βιαιότητες έναντι των τιμορέζων³³.

Στο ίδιο μήκος κύματος με τις ΗΠΑ κινούνταν και η Βρετανία, η οποία ήταν ένας από τους μεγαλύτερους προμηθευτές όπλων της Ινδονησίας, κατά τη δεκαετία του 1990. Ωστόσο, οι Βρετανοί υποστήριζαν τις ενέργειες της ινδονησιακής κυβέρνησης ήδη από την εποχή κατά την οποία οι ινδονησιακές μυστικές υπηρεσίες οργάνωναν την επιχείρηση Komodo, για την εισβολή στο Ανατολικό Τιμόρ. Ο Βρετανός πρέσβης στην Τζακάρτα την εποχή της εισβολής, Sir John Archibald Ford, είχε υποστηρίξει ότι η ινδονησιακή εισβολή στο ανατολικό Τιμόρ ήταν ευεργετική για τα βρετανικά συμφέροντα, αλλά είχε επισημάνει ότι, εάν το θέμα τεθεί στον ΟΗΕ, η Βρετανία θα έπρεπε να μη φανεί ότι συντάσσεται με τις ινδονησιακές θέσεις.

Πράγματι η Βρετανία απείχε οκτώ φορές από τις σχετικές ψηφοφορίες της ΓΣΗΕ και ψήφισε υπέρ μόνο κατά τις δύο πιο αδύναμες.

Η αιτία της υποστήριξης της ινδονησιακής πολιτικής, εντοπίζεται στο γεγονός ότι η Βρετανία, μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1990, ήταν ο δεύτερος μεγαλύτερος ξένος επενδυτής στην Ινδονησία με επενδύσεις άνω των \$30 δισεκατομμυρίων δολαρίων, από το 1967, και πωλήσεις όπλων, οπλικών συστημάτων και αεροσκαφών Hawk, τα οποία διευκόλυναν τον βομβαρδισμό της κατεχόμενης περιοχής³⁴.

³³ Nevins, 2002, σελ. 631

³⁴ Nevins, 2002, σελ. 632

Όμως ο μεγαλύτερος υποστηρικτής της Ινδονησίας ήταν η Ιαπωνία, η οποία καταψήφισε όλες τις αποφάσεις της ΓΣΗΕ σχετικά με το Ανατολικό Τιμόρ. Σύμφωνα με έγγραφο του ιαπωνικού Υπουργείου Εξωτερικών του 1992, η Ινδονησία έχει μια ισχυρή σχέση αμοιβαίας εξάρτησης με την Ιαπωνία μέσω της προμήθειας πετρελαίου και φυσικού αερίου και δια της αποδοχής άμεσων επενδύσεων. Επιπλέον σημειώνεται ότι η Ινδονησία είναι πολύ σημαντική για την Ιαπωνία διότι βρίσκεται σε μια περιοχή με σημαντικές θαλάσσιες οδούς και επειδή ασκεί μεγάλη πολιτική επιρροή στην νοτιοανατολική Ασία. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 1996 το Τόκιο προσέφερε στην Ινδονησία βοήθεια ύψους \$965 εκατομμυρίων, ενώ την ίδια χρονιά η ιαπωνική κυβέρνηση αρνήθηκε να συναντηθεί με τους τιμορέζους κατόχους του Νόμπελ ειρήνης Jose Ramos-Horta και επίσκοπο Carlos Belo για να μη δυσαρεστήσει την ινδονησιακή κυβέρνηση³⁵.

Η μόνη από τις μεγάλες δυνάμεις που εμφανίστηκε να υποστηρίζει την προσπάθεια του Αν.Τιμόρ για ανεξαρτησία ήταν η Κίνα. Το Πεκίνο ήταν από τους πλέον ενθουσιώδεις υποστηρικτές του Αν.Τιμόρ στις ψηφοφορίες του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΕ και συχνά έφερνε το θέμα του Αν.Τιμόρ προς συζήτηση στα όργανα του Οργανισμού. Χαρακτηριστικά επισημαίνεται ότι, όταν στις 28 Νοεμβρίου 1975, το FRETILIN ανακήρυξε την ανεξαρτησία του Αν.Τιμόρ από την Πορτογαλία, η Κίνα ήταν μία από τις ελάχιστες χώρες που αναγνώρισε το θνησιγενές, όπως αποδείχθηκε εννιά ημέρες αργότερα, κράτος.

Εξ άλλου, η Κίνα εξακολούθησε να προσφέρει διπλωματική και οικονομική υποστήριξη στο αντιστασιακό κίνημα του Αν.Τιμόρ και κατέβαλε προσπάθειες να εξοπλίσει την ένοπλη αντίσταση που δρούσε στα βουνά. Παράλληλα, μεταξύ του 1975 και του 1978, οι ηγέτες του Αν.Τιμόρ, συμπεριλαμβανομένου του Jose Ramos-Horta, επισκέφθηκαν αρκετές φορές την Κίνα.

Η κινεζική υποστήριξη για το Αν.Τιμόρ αρχικώς προέκυψε στο πλαίσιο της πολιτικής του Προέδρου Μάο να εξαπλώσει την κομμουνιστική επανάσταση στον τρίτο κόσμο υποστηρίζοντας κινήματα υπέρ της επανάστασης και της ανεξαρτησίας προκειμένου να αποδυναμώσει τους δυτικούς ιμπεριαλιστές. Εντούτοις, με τον θάνατο του Μάο το 1976 και την αλλαγή πολιτικής των διαδόχων του, η Κίνα σταδιακά σταμάτησε να ενδιαφέρεται για το μικρό νησιωτικό κρατίδιο στον Ειρηνικό. Αντιστοίχως αδιαφορία χαρακτήρισε τη στάση

³⁵ Nevins, 2002, σελ. 633

της Σοβιετικής Ένωσης έναντι του Ανατολικού Τιμόρ, καθώς η Μόσχα αντιμετώπιζε με καχυποψία τις φερόμενες μαοϊστικές τάσεις του FRETILIN³⁶.

³⁶ Loro Horta, 2009, σελ.2

Βιβλιογραφία κεφαλαίου:

- Loro Horta, 2009, “Timor Leste-The Dragon’s Newest Friend” Les notes d’Irasec, no 4, mai 2009.
- Joseph Nevins, 2002, *The Making of “Ground Zero” in East Timor in 1999: An Analysis of International Complicity in Indonesia’s Crimes*, Asian Survey, Vol. 42, No 4, The Legacy of Violence in Indonesia (Jul.-Aug. 2002) <http://www.jstor.org/stable/3038876> πρόσβαση στις 03.06.2008.
- www.un.org πρόσβαση 01.09.13.
- Ομιλία του Alexander Downer, πρώην Υπουργού Εξωτερικών της Αυστραλίας, στην παρουσίαση του τόμου *Australia and the Indonesian Incorporation of Portuguese Timor, 1974-1976*, Mural Hall Parliament House, Καμπέρα, 12 Σεπτεμβρίου 2000 http://www.foreignminister.gov.au/speeches/2000/000912_hdet.html, πρόσβαση 02.06.2009.
- Submission to the Australian Parliamentary Inquiry
- Alatas, A. 2006, *The pebble in the shoe, the diplomatic struggle for east Timor*, Aksara, Karunia.
- <http://www.woodside.com.au/our-business/sunrise/Pages/default.aspx>, πρόσβαση 15.09.13.
- <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1991/9.html>, Treaty between Australia and the Republic of Indonesia on the Zone of Cooperation in an Area between the Indonesian Province of East Timor and Northern Australia [Timor Gap Treaty]. Η Συμφωνία υπεγράφη στις 11.12.89 και τέθηκε σε ισχύ στις 09.02.91. Πρόσβαση 15.09.13.
- Ford and Kissinger Gave Green Light to Indonesia's Invasion of East Timor, 1975: New Documents Detail Conversations with Suharto National Security Archive Electronic Briefing Book No. 62 Edited by [William Burr](#) and [Michael L. Evans](#) December 6, 2001 <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB62/> πρόσβαση 19.09.2008.
- Ford and Kissinger Gave Green Light to Indonesia's Invasion of East Timor, 1975: December 6, 2001 <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB62/> πρόσβαση 19.09.2008.
- Elliott, P. 1978, *The East Timor Dispute*, The International and Comparative Law Quarterly, Vol.27.
- Submission to the Australian Parliamentary Inquiry into relations with Timor Leste by Susan Connelly RSJ and Margaret Tayar CEO of Mary MacKillop International, 21.04.13

3. ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΚΗ ΚΑΤΟΧΗ (1975-1999) - ΠΟΙΟ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΗΣ ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΚΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΣΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΙΜΟΡ ΤΟ 1975.- ΑΙΤΙΑ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΙΜΟΡ ΤΟ 1999.

Με την Επανάσταση των Γαρυφάλλων το 1974, η Πορτογαλία εκχώρησε πολιτικά δικαιώματα σε όλους τους κατοίκους της μητρόπολης και των αποικιών, μεταξύ των οποίων και το Ανατολικό Τιμόρ. Αναγνωρίστηκε, επίσης, το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση και την ανεξαρτησία. Εντούτοις, η πορεία του Ανατολικού Τιμόρ προς την αποαποικιοποίηση διακόπηκε βίαια όταν στις 7 Δεκεμβρίου 1975, δέκα μόλις ημέρες μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του νεοσύστατου κράτους, ινδονησιακά στρατεύματα εισέβαλαν στη χώρα και εν μέσω βίαιων επεισοδίων, λεηλασιών, καταστροφών και θηριωδιών εις βάρος του εντόπιου πληθυσμού, ανακοίνωσαν την προσάρτηση του Αν.Τιμόρ, ως επαρχίας της Ινδονησίας, υποστηρίζοντας ότι η απόφαση ελήφθη κατόπιν αιτήματος της πλειοψηφίας των κατοίκων³⁷.

Ωστόσο, η Ινδονησία δεν αποφάσισε την εισβολή και 24ετή κατοχή του Αν.Τιμόρ προκειμένου να προστατεύσει τους κατοίκους, οι οποίοι είχαν ελάχιστη γλωσσική, θρησκευτική, πολιτιστική ή άλλη συνάφεια³⁸ με τους κατοίκους της Ινδονησίας, με τους οποίους είχαν ελάχιστη επικοινωνία και επαφή, καθώς διαβιούσαν υπό διαφορετικά αποικιοκρατικά καθεστώτα, για πέντε αιώνες περίπου.

Επίσημως, η Ινδονησία υποστήριζε στα διεθνή fora ότι η προσάρτηση του Αν.Τιμόρ ήταν το αποτέλεσμα της άσκησης του δικαιώματός ενός λαού στην αυτοδιάθεση και ότι ήταν η μόνη λογική λύση για τρεις κυρίως λόγους: πολιτική σταθερότητα, εδαφική ακεραιότητα και ενότητα, καθώς και διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας της περιοχής³⁹. Εντούτοις, το επιχείρημα ότι η εισβολή διασφάλισε το δικαίωμα των κατοίκων του Αν.Τιμόρ στον αυτοπροσδιορισμό ουδέποτε έγινε δεκτό από τα όργανα του ΟΗΕ, τα οποία καθ' όλη τη διάρκεια της κατοχής καλούσαν την Ινδονησία να αποχωρήσει από το Αν.Τιμόρ.

Ο Ali Alatas, Υπουργός Εξωτερικών της Ινδονησίας (1988-1999) και επί κεφαλής της διαπραγματευτικής ομάδας στα ΗΕ, η οποία είχε ως στόχο να αποδείξει ή έστω να πείσει τη διεθνή κοινότητα για τη νομιμότητα της ινδονησιακής προσάρτησης του Αν.Τιμόρ,

³⁷ Elliott, 1978, σελ.241

³⁸ East Timor: a pseudo-nation according to Dr George Quinn, *A COMMENTARY FROM THE INSTITUTO NACIONAL DE LINGUISTICA, DILI* σελ.2 <http://www.architectsforpeace.org/word/language-attack.pdf>, πρόσβαση 05.09.13

³⁹ Elliott, ό.π.

υποστήριξε ότι⁴⁰ η ινδονησιακή παρέμβαση του 1975 εξελήφθη αρνητικά από τη διεθνή κοινότητα εξ αιτίας παρανόησης "misunderstanding"⁴¹ των ινδονησίων οι οποίοι θεωρούσαν ότι η Πορτογαλία προέκρινε ως καλύτερη λύση την προσάρτηση του Αν. Τιμόρ στην Ινδονησία.

Συγκεκριμένα ο Ali Alatas υποστήριξε ότι η Ινδονησία δεν εισέβαλε στο Αν.Τιμόρ, ως δύναμη κατοχής, αλλά για να προστατεύσει, όχι μόνο όσους τάσσονταν υπέρ της προσάρτησης, αλλά το σύνολο του πληθυσμού, καθώς η χώρα σπαράσσονταν από εμφύλιο πόλεμο. Βεβαίως, ο Ali Alatas παραλείπει να αναφέρει ότι η Ινδονησία έφερε μεγάλο τμήμα της ευθύνης για την έναρξη της εμφύλιας σύρραξης, την οποία μεθόδευσε για να διευκολύνει την προσάρτηση του Αν.Τιμόρ ⁴². Η πρώην ολλανδική αποικία μετατράπηκε σε αποικιοκρατική δύναμη.

Επιπλέον, η Ινδονησία υποστήριξε ότι η επέμβασή της στο Αν.Τιμόρ υπαγορεύθηκε από την πρόθεσή της να προστατεύσει την ελεύθερη βούληση των κατοίκων του Αν.Τιμόρ, δηλ, όπως το ερμήνευε η Ινδονησία τη βούληση να ενωθούν ελεύθερα με την Ινδονησία της οποία αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα. Εξ άλλου η Ινδονησία ουδέποτε δέχθηκε ότι η ανακήρυξη του Αν.Τιμόρ σε 27^η επαρχία ήταν προϊόν βίας. Αντιθέτως οι ινδονησιακές κυβερνήσεις ανέκαθεν υποστήριζαν ότι οι κάτοικοι του Αν.Τιμόρ ελεύθερα επέλεξαν την ένωση με την Ινδονησία, η οποία ουδέποτε θα συμπεριφερόταν ως δύναμη κατοχής ενώ είχε υπομείνει πέντε αιώνες ολλανδικής κατοχής.⁴³

Η Ινδονησία εισέβαλε στο Αν.Τιμόρ με την ανοχή και προτροπή των μεγάλων δυνάμεων (βλ. σχετ. κεφάλαιο), με σκοπό να εκμεταλλευθεί τον ορυκτό πλούτο (κυρίως πετρέλαιο και φυσικό αέριο στη Θάλασσα του Τιμόρ), τη γεωστρατηγική θέση του Αν.Τιμόρ σε σημαντικές θαλάσσιες οδούς και το φτηνό εργατικό δυναμικό⁴⁴. Παράλληλα, χρησιμοποίησε το πρόσχημα της καταστολής των κομμουνιστικών στοιχείων (δηλ. του κόμματος FRETILIN) που φέρονταν να δρουν στο νησί ⁴⁵ για να εκμαιεύσει τη συγκατάθεση των μεγάλων δυνάμεων (βλ. ΗΠΑ) για την εισβολή και κατοχή.

⁴⁰ Alatas, A. 2006, The pebble in the shoe, the diplomatic struggle for east Timor, Aksara, Karunia, σελ.3

⁴¹ Alatas, 2006, σελ.3

⁴² Ramos-Horta Demands Sanctions Over East Timor 24 Apr 1999, <http://etan.org/et99/april/18-24/20ramos.htm>, πρόσβαση 10.08.13.

⁴³ Elliott, σελ. 242

⁴⁴ Elliott, σελ. 242

⁴⁵ Morje Howard L., 2007, UN Peacekeeping in Civil Wars, East Timor: The UN as state, σελ.262, Cambridge: Cambridge University Press

Τα 24 χρόνια που ακολούθησαν συνοδεύθηκαν από την πλήρη καταπάτηση των πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των κατοίκων του Αν.Τιμόρ, της θρησκευτικής τους ελευθερίας, της ελευθερίας εκμάθησης της μητρικής τους γλώσσας και ιδίως του δικαιώματος στην εκπαίδευση. 200.000 άνθρωποι υπολογίζεται ότι έχασαν τη ζωή τους ως συνέπεια της εισβολής και κατοχής, ενώ χιλιάδες υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της αγριότητας της κατοχής, καθώς και της ανικανότητας των ινδονησίων να αντιληφθούν την πραγματική κατάσταση στο εσωτερικό του Αν.Τιμόρ, αποτελεί η "σφαγή της Santa Cruz" η οποία επανέφερε στη δημοσιότητα το ζήτημα της ινδονησιακής κατοχής και των δεινών που υπέμεναν οι κάτοικοι του Αν.Τιμόρ από το στρατό κατοχής: το 1989, το καθεστώς Soeharto αποφάσισε να προχωρήσει στην "κανονικοποίηση- normalisation" του Αν.Τιμόρ και ξεκίνησε μια πολιτική "ανοικτών θυρών-open door" προκειμένου να συνδεθεί το νησί με τον υπόλοιπο κόσμο. Σε αυτό το πλαίσιο, το 1991, εγκρίθηκε από την Τζακάρτα η επίσκεψη μιας αντιπροσωπείας του πορτογαλικού κοινοβουλίου στο Dili. Βεβαίως, παρά τις εξαγγελίες περί "κανονικοποίησης" ο ινδονησιακός στρατός ετέθη σε κατάσταση συναγερμού. Περίπου 1.600 επιπλέον στρατιώτες εστάλησαν στο Αν.Τιμόρ και συνολικά 10.000 στρατιώτες είχαν υποχρέωση να φρουρούν τις οδούς από όπου θα διέρχονταν η αντιπροσωπεία και να αποτρέψουν συναντήσεις των πορτογάλων βουλευτών με μέλη της αντίστασης. Η προετοιμασία διήρκησε άνω των τριών μηνών. 30.000 ινδονησιακές σημαίες αγοράσθηκαν και τοποθετήθηκαν σε όλα τα κτήρια από όπου θα περνούσε η αντιπροσωπεία, οργανώθηκαν "αυθόρμητες" διαδηλώσεις υπέρ της ένταξης στην Ινδονησία, υλοποιήθηκαν αναπτυξιακά έργα, όπως η επισκευή πηγαδιών για την προμήθεια πόσιμου νερού, ενώ, τέλος, μοιράσθηκαν ρύζι, χρήματα και ρούχα για να διασφαλισθεί ο "αυθόρμητος ενθουσιασμός" των υποστηρικτών της ινδονησιακής κατοχής.

Ωστόσο η επίσκεψη ακυρώθηκε όταν οι ινδονήσιοι αρνήθηκαν να χορηγήσουν θεώρηση εισόδου σε ένα μέλος της αντιπροσωπείας. Εντούτοις, την ίδια χρονική περίοδο, η αντίσταση του Αν.Τιμόρ, με την ευκαιρία της κηδείας ενός νεαρού άνδρα, διοργάνωσε διαδήλωση διαμαρτυρίας κατά της κατοχής. Χιλιάδες κάτοικοι του Αν.Τιμόρ διαδήλωσαν στο Dili μπροστά στα έκπληκτα μάτια του ινδονησιακού στρατού, αλλά και παρουσία ξένων δημοσιογράφων οι οποίοι επισκέπτονταν το νησί ως προσκεκλημένοι της ινδονησιακής κυβέρνησης, η οποία σκόπευε να αξιοποιήσει την επίσκεψη της πορτογαλικής αντιπροσωπείας για να αποδείξει στη διεθνή κοινή γνώμη ότι επικρατεί ειρήνη, γαλήνη και πρόοδος στο Αν.Τιμόρ. Αντιθέτως, περίπου 270 κάτοικοι του Αν.Τιμόρ σφαγιάσθηκαν από τον ινδονησιακό στρατό, την 12^η Νοεμβρίου 1991, στο νεκροταφείο της Santa Cruz στην πρωτεύουσα Dili, στην προσπάθεια του ινδονησιακού στρατού να

καταπνίξει την διαδήλωση. Η "σφαγή της Santa Cruz", όπως έγινε γνωστή, έλαβε τεράστια δημοσιότητα και προκάλεσε παγκόσμια συγκίνηση και κατακραυγή, αποτέλεσε δε, κατά κάποιον τρόπο, την αρχή της μεταστροφής της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων, οι οποίες ξεκίνησαν να εξετάζουν το ενδεχόμενο άρσης της υποστήριξης τους υπέρ της ινδονησιακής κατοχής του Αν. Τιμόρ⁴⁶.

Όμως, όταν το 1997 ο δικτάτορας Soeharto εκδιώχθη από την εξουσία και τον αντικατέστησε ο Πρόεδρος Habibie, η κατοχή του Αν. Τιμόρ στοίχιζε ένα εκατ. δολλ. ΗΠΑ ημερησίως στην Ινδονησία,⁴⁷ η οποία ήταν αντιμέτωπη με τις συνέπειες της ασιατικής οικονομικής κρίσης του 1997-1998. Παράλληλα, οι ίδιες ξένες δυνάμεις που το 1975 ενθάρρυναν την κατοχή του Αν. Τιμόρ, συνέδεαν πλέον την παροχή οικονομικής βοήθειας με την απελευθέρωσή του (βλ. κεφ 4.).

Υπό αυτές τις συνθήκες, ο Πρόεδρος Habibie ο οποίος, εν μέρει, οδηγήθηκε σε αυτήν την απόφαση από την επιρροή των ξένων δυνάμεων, κυρίως της Αυστραλίας,⁴⁸ αποφάσισε να επιτραπεί στους κατοίκους του Αν. Τιμόρ να αποφασίσουν, μέσω "λαϊκής διαβούλευσης- popular consultation", όπως η ινδονησιακή πλευρά επέμενε να αποκαλεί το δημοψήφισμα που διεξήχθη, εάν προτιμούσαν την ανεξαρτησία ή τη διευρυμένη αυτονομία εντός του ινδονησιακού κράτους.⁴⁹

Η εκ των υστέρων ανάγνωση εγγράφων των ινδονησιακών δυνάμεων κατοχής⁵⁰ αποδεικνύει αυτό που υποστηρίζει και ο Alatas⁵¹: ότι η Ινδονησία είχε ή επέλεγε να έχει ελάχιστη επίγνωση των τεκταινομένων στο Αν. Τιμόρ και η ινδονησιακή ηγεσία, δηλαδή ο Πρόεδρος B.J. Habibie, συμφώνησε με τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος έχοντας ή αξιολογώντας με λάθος τρόπο τις πληροφορίες για τα τεκταινόμενα και τις πραγματικές προθέσεις και διαθέσεις του λαού του Αν. Τιμόρ.

Εντούτοις, όπως υποστηρίζει ο Alatas, αν και όλοι είχαν τις ίδιες πληροφορίες για τα αποτελέσματα της διαβούλευσης, ότι δηλαδή θα απέβαινε εις βάρος της Ινδονησίας, ο ινδονησιος Πρόεδρος και το Υπουργικό Συμβούλιο κώφευαν και αποδείχθηκαν ανίκανοι ή

⁴⁶ Moore, S. 2001, The Indonesian Military's Last Years in East Timor: An Analysis of the Secret Documents, Indonesia, Vol.72 (Oct.2001), pp.9-44, Published by: Southeast Asia Program Publications at Cornell University, stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3351480>, πρόσβαση 04.06.2008. σελ.24

⁴⁷ Taylor, J. East Timor: the price of freedom, Zed books, London 1999, p.16

⁴⁸ Alatas, σελ. 148

⁴⁹ Alatas, σελ. 151

⁵⁰ Moore, σελ. 10

⁵¹ Alatas, σελ. 164

και απρόθυμοι⁵² να ελέγξουν τις ινδονησιακές δυνάμεις ασφαλείας που αφέθηκαν ανενόχλητες (και από την αποστολή του ΟΗΕ) να καταστρέψουν το νησί ως "τιμωρία" για την "αγνωμοσύνη" του λαού του Τιμόρ έναντι της Ινδονησίας παρά την "προστασία" που τους παρείχε για 24 χρόνια. Οι εκτεταμένες καταστροφές στις οποίες προέβη ο ινδονησιακός στρατός δεν είχαν ως στόχο μόνο τον λαό του Αν.Τιμόρ, αλλά χρησίμευαν και ως προειδοποίηση στις υπόλοιπες επαρχίες της Ινδονησίας (Aceh, Papua, Maluku) που δεν έδειχναν να εκτιμούν την ένταξή τους στους κόλπους της Δημοκρατίας της Ινδονησίας και επιθυμούσαν την ανεξαρτησία. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια της ινδονησιακής κατοχής, το Αν.Τιμόρ ήταν από τις πτωχότερες επαρχίες της Ινδονησίας με τα υψηλά ποσοστά αναλαφρητισμού και ανεργίας.⁵³

Τα αιματηρά γεγονότα του Σεπτεμβρίου 1999 δεν ήταν ούτε αναπάντεχα, ούτε αναπόφευκτα. Οι ινδονησιακές δυνάμεις ασφαλείας δεν αντιμετώπισαν καμία αντίδραση από τα διεθνή ειρηνευτικά στρατεύματα υπό αυστραλιανή διοίκηση τα οποία ανέλαβαν δράση με σοβαρή καθυστέρηση, προκειμένου να επιτραπεί στους ινδονησίους να ολοκληρώσουν το έργο τους, ενώ η ινδονησιακή πλευρά υποστήριξε ότι δεν είχε τη δυνατότητα να απομακρύνει τους ινδονησίους στρατιώτες, υπεύθυνους για τις δολοφονίες και τις καταστροφές, επειδή ήταν "εθελοντές".

Παραλλήλως, το τέλος του Ψυχρού Πολέμου μείωσε τη σημασία που δίδοταν στην παραμονή του Ανατολικού Τιμόρ στην Ινδονησία και, επομένως, μακριά από τη σφαίρα επιρροής των κομμουνιστών, ενώ η πολιτική και οικονομική κρίση που συντάρασε την Ινδονησία περί τα έτη 1996-1998, καθιστούσαν την κατοχή του Αν.Τιμόρ ιδιαίτερα επιζήμια οικονομικώς (υπολογίζεται ότι το κόστος της κατοχής ανερχόταν σε ένα εκατ. δολάρια ΗΠΑ ημερησίως το 1998)⁵⁴ αλλά και επικοινωνιακώς. Εν ολίγοις η Ινδονησία έπρεπε να εξασφαλίσει τη συμπάθεια ή έστω την ανοχή της διεθνούς κοινής γνώμης, πριν ελπίσει στην ξένη οικονομική βοήθεια, η οποία το 1999 ήταν διαθέσιμη μόνο με τους όρους της νέας εποχής: η άμεση πρόσβαση και διάθεση της πληροφορίας σήμαινε ότι οι μυστικές συνεννοήσεις και συμφωνίες της δεκαετίας του '80 δεν ήταν εφικτές με την ίδια ευκολία, ενώ η κοινή γνώμη είχε πολύ μεγαλύτερη βαρύτητα και επηρέαζε σημαντικά τις αποφάσεις των δημοκρατικά εκλεγμένων κυβερνήσεων των μεγάλων δυνάμεων που επιθυμούσαν να παραμείνουν στην εξουσία (βλ. κεφ.4).

⁵² Alatas, σελ. 190

⁵³ data.un.org/countryprofile/timorleste, πρόσβαση 14.09.13

⁵⁴ Taylor, p.16

Βιβλιογραφία κεφαλαίου:

- Elliott, P. 1978, The East Timor Dispute, The International and Comparative Law Quarterly, Vol.27, No.1, (Jan.1978), pp.238-249, Published by: Cambridge University Press on behalf of the British Institute of International and Comparative Law, stable URL: [http:// www.jstor.org/stable/758869](http://www.jstor.org/stable/758869), πρόσβαση 04.06.2008.
- East Timor: a pseudo-nation according to Dr George Quinn, A COMMENTARY FROM THE INSTITUTO NACIONAL DE LINGUISTICA, DILI <http://www.architectsforpeace.org/word/language-attack.pdf>, πρόσβαση 05.09.13.
- Alatas, A. 2006, The pebble in the shoe, the diplomatic struggle for east Timor, Aksara, Karunia.
- Morje Howard L., 2007, UN Peacekeeping in Civil Wars, East Timor: The UN as state, Cambridge: Cambridge University Press.
- Moore, S. 2001, The Indonesian Military's Last Years in East Timor: An Analysis of the Secret Documents, Indonesia, Vol.72 (Oct.2001), Published by: Southeast Asia Program Publications at Cornell University, stable URL: [http:// www.jstor.org/stable/3351480](http://www.jstor.org/stable/3351480), πρόσβαση 04.06.2008.
- Taylor, J. East Timor: the price of freedom, Zed books, London 1999.
- data.un.org/countryprofile/timorleste, πρόσβαση 14.09.13
- Ramos-Horta Demands Sanctions Over East Timor 24 Apr 1999, <http://etan.org/et99/april/18-24/20ramos.htm>, πρόσβαση 10.08.13.

4. ΑΙΤΙΑ ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΙΜΟΡ.

Τα πρώτα χρόνια της ινδονησιακής κατοχής του Αν. Τιμόρ και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990, η διεθνής κοινότητα, με εξαίρεση τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών που καταδίκασαν την κατοχή και καλούσαν την Ινδονησία να απομακρύνει τα στρατεύματά της, ελάχιστα ενδιαφερόταν για την τύχη του ανατολικού ημίσεος ενός μικρού νησιού στον ινδικό ωκεανό, το οποίο είχε "οικειοθελώσει" ενωθεί με την Ινδονησία. Επιπλέον, το γεγονός ότι ο ορυκτός του πλούτος είχε προσελκύσει το ενδιαφέρον της Αυστραλίας, η οποία προς διευκόλυνση των εταιρειών πετρελαίου και φυσικού αερίου προτιμούσε τη συνεργασία με την Ινδονησία (βλ. κεφ.2), αντί της υποχρέωσης να διαπραγματευθεί τα θαλάσσια συνορά της με ένα ανεξάρτητο Ανατολικό Τιμόρ, δεν άφηναν πολλά περιθώρια για ανάληψη δράσεως σε διεθνές επίπεδο υπέρ της ανεξαρτησίας του Timor Leste.

Εντούτοις, τη δεκαετία του 1990, γεγονότα όπως η σφαγή στο νεκροταφείο της Santa Cruz το 1991 και η απονομή του βραβείου Nobel ειρήνης το 1996 στον Jose Ramos Horta και στον καρδινάλιο Carlos Belo προκέλεσε το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης και έφερε το Ανατολικό Τιμόρ στις πρώτες σελίδες των διεθνών ΜΜΕ. Οι κυβερνήσεις των μεγάλων διεθνών (ΗΠΑ) και περιφερειακών (Αυστραλία, Ινδονησία) δυνάμεων δεν ήταν πλέον δυνατόν να αποφασίζουν για την τύχη μικρών κρατών, χωρίς να λαμβάνουν υπόψιν τους την κοινή γνώμη των χωρών τους, από την οποία εξαρτώνταν, σε κάποιο βαθμό τουλάχιστον, η παραμονή τους στην εξουσία. Σημειώτέον ότι η κοινή γνώμη ήταν πλέον πολύ καλύτερα ενημερωμένη για τις διεθνείς εξελίξεις, εξ αιτίας της ταχύτατης μετάδοσής της πληροφορίας σε ένα ευρύτατο κοινό, ιδίως με τη βοήθεια του διαδικτύου, γεγονός που καθιστούσε τη διαχείριση και τον έλεγχο της ενημέρωσης σημαντικά πιο δύσκολη υπόθεση απ' ό,τι στο παρελθόν.

Σε αυτό το ευρύτερο πλαίσιο και ενώ το τέλος του Ψυχρού Πολέμου είχε καταστήσει έωλο το επιχείρημα ότι η κατοχή του Ανατολικού Τιμόρ εγγυάται ότι δεν θα περιέλθει στη σφαίρα επιρροής των κομμουνιστών, ο νέος ινδονησιος Πρόεδρος B.J. Habibie, αποφάσισε εξαίφνης να επιτρέψει τη διεξαγωγή "λαϊκής διαβούλευσης"⁵⁵, προκειμένου να αποφασίσει ο λαός του Ανατολικού Τιμόρ για την παραμονή του ή όχι στην Ινδονησία. Πέρα όμως από τις αιτίες που οδήγησαν σε αυτή την απόφαση στο εσωτερικό της Ινδονησίας (βλ. κεφ.3) ο

⁵⁵ Lise Morse Howard, UN peacekeeping in civil wars, 2007, p.264

ινδονήσιος Πρόεδρος έλαβε την απόφαση υπέρ της "λαϊκής διαβούλευσης" και με την προτροπή ξένων δυνάμεων.

Όπως αναφέρει ο Ali Alatas⁵⁶, ο Πρόεδρος Habibie έλαβε στα τέλη του 1998 μια επιστολή από τον αυστραλό Πρωθυπουργό John Howard στην οποία, όπως επισημαίνει ο Alatas, παρατηρείται, για πρώτη φορά, μια σημαντική αλλαγή στην πολιτική της Αυστραλίας έναντι του Ανατολικού Τιμόρ. Ο Αυστραλός Πρωθυπουργός κάλεσε τον Ινδονήσιο Πρόεδρο να προχωρήσει σε μια διμερή διαβούλευση, απευθείας με τους ηγέτες του Αν.Τιμόρ, χωρίς να περιμένει τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων στον ΟΗΕ, οι οποίες καθυστερούσαν (σύμφωνα με τον κ.Howard), προκειμένου να συζητηθεί η πρόταση της αυτονομίας του Αν.Τιμόρ.

Ωστόσο, η ανωτέρω πρόταση συνιστά πράγματι μεταστροφή της αυστραλιανής πολιτικής, όπως υποστηρίζει ο Alatas, επιδιώκοντας εν μέρει να δικαιολογήσει την απόφαση του Προέδρου Habibie την οποία θεωρεί, όπως κατ' επανάληψη αναφέρει στο βιβλίο του "καταστροφική" για τα ινδονησιακά συμφέροντα; Πιθανότατα όχι. Ο Αυστραλός Πρωθυπουργός κατ' ουσίαν επιχειρούσε να διατηρήσει το status quo, εφευρίσκοντας νέους τρόπους που θα καθυστερούσαν την ανεξαρτησία, ενώ η Αυστραλία θα εμφανιζόταν, αφενός, ότι αναλαμβάνει το ρόλο μεσολαβητού και προστάτου του δικαιώματος των κατοίκων του Αν.Τιμόρ στην αυτοδιάθεση, αφετέρου, ότι συνδράμει την Ινδονησία να εξέλθει μιας κατάστασεως η οποία πλήττει τη δημόσια εικόνα της χώρας παγκοσμίως, τη στιγμή κατά την οποία η Τζακάρτα έχει άμεση ανάγκη ξένης βοήθειας για να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση.

Οι εξελίξεις του 1999 δεν πραγματοποιήθηκαν επειδή τις δρομολόγησε η Αυστραλία, ή έστω επειδή άσκησε πιέσεις προς αυτήν την κατεύθυνση. Αντιθέτως, η Αυστραλία κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια καθυστέρησης της αυτονομίας ή της ανεξαρτησίας του Αν.Τιμόρ, ενώ, όταν κατέστη σαφές ότι τούτο ήταν αναπόφευκτο γεγονός, προχώρησε στην προάσπιση των συμφερόντων της με σαφή αδιαφορία για τη διεθνή νομιμότητα και τα δικαιώματα του νεοσύστατου κράτους.

Βασική επιδίωξη της Αυστραλίας ήταν η προάσπιση του συμφερόντος της, το οποίο στην προκειμένη περίπτωση ισοδυναμούσε με την εξασφάλιση της απρόσκοπτης εκμετάλλευσης, με τον πλέον επικερδή τρόπο, των κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Θάλασσα του Τιμόρ από εταιρείες αυστραλιανών συμφερόντων, και κυριότερα

με την αποφυγή επαναδιαπραγμάτευσης των θαλασσίων συνόρων μεταξύ Αυστραλίας και Αν.Τιμόρ, καθώς ήταν σοβαρές οι πιθανότητες ότι το αποτέλεσμα δεν θα ήταν θετικό για την Καμπέρρα, ή, εν πάσει περιπτώσει, θα καθυστερούσε περαιτέρω την έναρξη εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων.

Με αυτό το σκεπτικό, η Αυστραλία πρωτοστάτησε στις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας να συνδράμει το λαό του Timor Leste στον αγώνα του κατά των ινδονησιακών δυνάμεων κατοχής, ενώ παραλλήλως προστάτευε τα συμφέροντά της επί τη βάση των νέων δεδομένων⁵⁷. Πράγματι, μολονότι, εν τέλει, η INTERFET, το διεθνές ειρηνευτικό σώμα, υπό την ηγεσία της Αυστραλίας, συνέβαλε αποφασιστικά στον τερματισμό της βίας στο Αν.Τιμόρ τον Σεπτέμβριο του 1999, η Καμπέρρα γνώριζε ήδη από τον Μάρτιο του ίδιου έτους ότι ο ινδονησιακός στρατός στο Αν.Τιμόρ καταφανώς υποστήριζε τους υποτιθέμενους αντάρτες (οι οποίοι ήταν εν κρυπτώ μισθοφόροι ή και στελέχη των ινδονησιακών δυνάμεων ασφαλείας) που τάσσονταν υπέρ της διατήρησης του Αν.Τιμόρ, ως επαρχίας της Ινδονησίας, και είχε πλήρη γνώση των κινδύνων που ελλόχευαν εάν, όπως ήταν το πιθανότερο, το δημοψήφισμα ή, κατά τους ινδονησίους η "λαϊκή διαβούλευση", εξελισσόταν εις βάρος της Τζακάρτας.

Παρόλα ταύτα η Καμπέρρα, η οποία ήταν η βασική πηγή πληροφόρησης για τον υπόλοιπο κόσμο, όσον αφορά τα τεκταινόμενα στο Αν.Τιμόρ, ουσιαστικά απέκρυψε τους κινδύνους για την ασφάλεια των κατοίκων και καθυστέρησε εσκεμμένα τη διεθνή παρέμβαση για να εξασφαλίσει παράλληλα στις ινδονησιακές ένοπλες δυνάμεις τον απαιτούμενο χρόνο να ολοκληρώσουν την καταστροφή σχεδόν του συνόλου των υποδομών του Αν.Τιμόρ, σε μια ακόμη προσπάθεια να μη δυσαρεστήσει την Τζακάρτα⁵⁸.

4.1. ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΩΝ ΗΕ (ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑ, ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΡΩΝΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΣΤΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΟΗΕ). ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΤΟΥ ΟΗΕ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ. ΠΟΙΟΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΠΟΣΟΝ ΕΠΕΤΕΥΧΘΗΣΑΝ.

Στις 11 Ιουνίου 1999 το Συμβούλιο Ασφαλείας με την απόφαση 1246(1999) έδωσε εντολή για τη συγκρότηση της United Nations Mission in East Timor (UNAMET) η οποία είχε ως αποστολή να διοργανώσει και να διεξάγει εξ ολοκλήρου το δημοψήφισμα με το οποίο οι

⁵⁶ Alatas, 2006, p.148

⁵⁷ Sam Pietsch, Australian Imperialism and East Timor, p.19-22, Australian National University, www.anu.edu.au πρόσβαση 14.09.13

⁵⁸ The Age, Australia's shame over East Timor, July 15,2008/www.theage.com.au πρόσβαση 14.09.13 και Sam Pietsch, Australian Imperialism and East Timor, p.19-22, Australian National University, www.anu.edu.au, πρόσβαση 14.09.13

κάτοικοι του Αν.Τιμόρ θα αποφάσιζαν μεταξύ ανεξαρτησίας και παραμονής στην Ινδονησία.

Η αποστολή της UNAMET ήταν μοναδική διότι, η ινδονησιακή αστυνομία, δηλ. η αστυνομία της δύναμης κατοχής, σύμφωνα με την τριμερή συμφωνία (Ινδονησία, Πορτογαλία, ΟΗΕ) της 5ης Μαΐου 1999, είχε την αποκλειστική ευθύνη για την ασφάλεια στο Αν.Τιμόρ. Η συμφωνία της 5ης Μαΐου προέβλεπε επίσης την απόλυτη ουδετερότητα της ινδονησιακής αστυνομίας και των ινδονησιακών ενόπλων δυνάμεων κατά τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος. Τα καθήκοντα της αστυνομίας περιελάμβαναν την προστασία του προσωπικού του ΟΗΕ, τον αφοπλισμό των ενόπλων ομάδων και την επίβλεψη της μεταφοράς των κάλπων και των ψηφοδελτίων. Η UNAMET μετέβη στο Αν.Τιμόρ χωρίς την προστασία ενόπλου ειρηνευτικού σώματος του ΟΗΕ.

Η αποστολή της UNAMET περιελάμβανε 240 άτομα διεθνούς προσωπικού, 270 μέλη πολιτικής αστυνομίας, 50 αστυνομικούς συνδέσμους, 425 εθελοντές του ΟΗΕ, 668 άτομα από το Αν.Τιμόρ οι οποίοι προσλήφθηκαν ως οδηγοί και μεταφραστές και 3.600 άτομα από το Αν.Τιμόρ οι οποίοι προσελήφθηκαν για τις πέντε ημέρες της διεξαγωγής του δημοψηφίσματος. Το συνολικό κόστος της αποστολής ανήλθε στα 52,5 εκ.Δολ. ΗΠΑ και προήλθε από προσφορές κ-μ του ΟΗΕ. Το 1/3 της προσφοράς προήλθε από την Αυστραλία και οι υπόλοιπες χώρες που συνεισέφεραν ήταν η Φινλανδία, η Ιαπωνία, η Νέα Ζηλανδία, η Νορβηγία και η Πορτογαλία. Παρά τα στενά χρονικά πλαίσια, τις επί τόπου εντάσεις, το δύσβατο τοπίο, το κακό οδικό δίκτυο και τη δυσκολία στις τηλεπικοινωνίες, η UNAMET κατέγραψε 451.792 εν δυνάμει ψηφοφόρους επί συνόλου πληθυσμού άνω των 800.000, στο Αν.Τιμόρ και το εξωτερικό. Την 30η Αυγούστου 1999, την ημέρα του δημοψηφίσματος, άνω του 98% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων προσήλθαν στις κάλπες και σε ποσοστό 78,5% ψήφισαν υπέρ της ανεξαρτησίας του Αν.Τιμόρ⁵⁹.

Εντούτοις, αμέσως μετά την ημέρα του δημοψηφίσματος, η κατάσταση ασφαλείας στο Αν.Τιμόρ επιδεινώθηκε και μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων ακολούθησε εκρηξη βίας. Παραστρατιωτικές ομάδες υπέρ της παραμονής του Αν.Τιμόρ στην Ινδονησία διεξήγαγαν οργανωμένες επιθέσεις στα αστικά κέντρα, λεηλατώντας πόλεις και υποχρεώνοντας εκατοντάδες χιλιάδες κατοίκους του Αν.Τιμόρ να μετακινηθούν στο ινδονησιακό Δυτικό Τιμόρ. Ο ακριβής αριθμός των δολοφονηθέντων των ημερών που ακολούθησαν το δημοψήφισμα ακόμη δεν έχει γίνει γνωστός. Οι ινδονησιακές ένοπλες δυνάμεις που διεξήγαγαν την επιχείρηση "Clean Sweep" και οι παραστρατιωτικές ομάδες

που τους ακολουθούσαν είχαν εντολές να σκοτώσουν όλους τους κατοίκους του Αν.Τιμόρ, ηλικίας 15 ετών και άνω, ανεξαρτήτως φύλου⁶⁰.

Η έκρυθμη κατάσταση που επικράτησε στο Αν.Τιμόρ μετά το δημοψήφισμα απέδειξε τα όρια των δυνατοτήτων του ΟΗΕ. Το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν έχει δυνατότητα ένοπλης επέμβασης μέχρι την εκδήλωση της ανθρωπιστικής κρίσης, ακόμη και εάν έχει απτές αποδείξεις ότι επίκειται καταστροφή. Παράλληλα είναι σαφές ότι η άμεση ευθύνη για τα γεγονότα στο Αν.Τιμόρ βαρύνει την ινδονησιακή αστυνομία: καταφανώς και με πλήρη επίγνωση των πράξεών τους οι ινδονήσιοι άνδρες των ενόπλων δυνάμεων και της αστυνομίας παραβίασαν τη συμφωνία της 5ης Μαΐου 1999. Αντιστοιχώς, ο ΟΗΕ απέτυχε να αξιολογήσει και να προβλέψει τις συνέπειες της απόρριψης της παραμονής του Αν.Τιμόρ ως επαρχίας της Ινδονησίας. Οι ινδονήσιοι κατακτητές θεωρούσαν, χωρίς να έχουν κανένα αποδεικτικό στοιχείο, πέραν από την ανυπόστατη πεποίθησή τους, ότι η πλειοψηφία των κατοίκων του Αν.Τιμόρ ήθελαν να παραμείνουν επαρχία της Ινδονησίας, με συνέπεια, όταν διαψεύσθηκαν από τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος να επιδωθούν σε άνευ προηγουμένου αγριότητες, αντιστρόφως ανάλογες ως προς τα οφέλη της διατήρησης της κατοχής του Αν.Τιμόρ. Η Συμφωνία της 5ης Μαΐου, μην προβλέποντας στρατιωτικό σκέλος στην αποστολή της UNAMET, μετέτρεψε την αποστολή και τους κατοίκους του Αν.Τιμόρ σε ομήρους των ινδονησιακών ενόπλων δυνάμεων⁶¹. Το ερώτημα είναι ποιος και γιατί επέλεξαν όχι μόνο την αποστολή της UNAMET χωρίς στρατιωτικό σκέλος, αλλά και την ανάθεση στην Ινδονησία της ασφάλειας μιας περιοχής η οποία ήταν βέβαιο ότι επιδίωκε την ανεξαρτητοποίησή της από τις δυνάμεις που είχαν επιφορτισθεί με την ασφάλειά της.⁶²

Απαιτήθηκε λοιπόν η σχεδόν παντελής καταστροφή των υποδομών και η δολοφονία μεγάλου μέρους του πληθυσμού του Αν.Τιμόρ, πριν η διεθνής κοινότητα αντιδράσει. Ειδικώτερα, μετά τα γεγονότα του Σεπτεμβρίου 1999, η Πορτογαλία και η Αυστραλία ζήτησαν από το Συμβούλιο Ασφαλείας να αναλάβει δράση και οι Αυστραλοί, οι οποίοι εν πολλοίς ήταν υπεύθυνοι για τα αιματηρά γεγονότα που ακολούθησαν το δημοψήφισμα, καθώς είχαν πλήρη ενημέρωση για τα τεκταινόμενα στο νησί και την πιθανότητα ακραίων αντιδράσεων από τους ινδονήσιους σε περίπτωση εις βάρος τους έκβασης του δημοψηφίσματος, προσφέρθηκαν να ηγηθούν μιας πολυεθνικής δύναμης για την αποκατάσταση της τάξης και της ασφάλειας στο Αν.Τιμόρ.

⁵⁹ Morje Howard, 2007, σελ.266

⁶⁰ Jarat Chopra, The UN's kingdom in East Timor, Survival, vol.42, no.3, Autumn 2000, pp. 27-39 The International Institute for Strategic Studies

⁶¹ Morje Howard, 2007, σελ.266

Στις 13 Σεπτεμβρίου ο Ινδονήσιος Πρόεδρος B.J.Habibie απέστειλε επιστολή στον ΓΓΗΕ με την οποία δήλωνε ότι η Ινδονησία αποδεχόταν την πολυεθνική δύναμη υπό αυστραλιανή διοίκηση. Το Συμβούλιο Ασφαλείας με την Απόφαση 1264(1999), στις 15 Σεπτεμβρίου 1999, ενέκρινε την ίδρυση μιας πολυεθνικής δύναμης, η οποία είχε τη δικαιοδοσία να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα για την αποκατάσταση της ειρήνης και της ασφάλειας στο Αν.Τιμόρ. Μετά από διαβουλεύσεις μεταξύ Ινδονησίων και Αυστραλών στη Νέα Υόρκη και των διοικητών της Διεθνούς Δύναμης για το Αν.Τιμόρ (INTERFET) και των Ινδονησιακών ενόπλων δυνάμεων στο Dili, οι δυνάμεις της INTERFET ξεκίνησαν να παρατάσσονται στις 20 Σεπτεμβρίου 1999. Επρόκειτο για την ταχύτερη αντίδραση στην ιστορία των ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ.

Παρά τις αρχικώς διατυπωθείσες ανησυχίες ότι η INTERFET θα έπρεπε να αντιμετωπίσει τις παραστρατιωτικές ινδονησιακές ομάδες που υποστήριζαν την ένταξη του Αν.Τιμόρ στην Ινδονησία, τούτο δεν συνέβη, πιθανότατα διότι είχε επιτευχθεί σχετική συμφωνία μεταξύ Ινδονησίας και Αυστραλίας και σταδιακά η διεθνής ειρηνευτική δύναμη κατέστη δυνατόν να επιβάλει συνθήκες ασφαλείας τόσο στα αστικά κέντρα, όσο και στην ύπαιθρο και να ξεκινήσει τη διανομή προμηθειών. Εντούτοις, η βασική πρόκληση που αντιμετώπισε ήταν ο επαναπατρισμός περίπου 260.000 κατοίκων του Αν.Τιμόρ οι οποίοι είχαν βιαίως μεταφερθεί στο ινδονησιακό Δυτικό Τιμόρ. Επίσης, χάρη στην υποστήριξη που παρείχε στην UNAMET, ξεκίνησε η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε μεγάλη κλίμακα σε ολόκληρη την πληγείσα περιοχή. Επιπλέον, η αποκατάσταση της τάξης και της ασφάλειας συνέβαλε ώστε να πεισθεί η Ινδονησία ότι η απόπειρα διατήρησης του ελέγχου μέρους ή όλου του Αν.Τιμόρ ήταν μάταιη. Στις 28 Σεπτεμβρίου 1999, μετά από συνάντηση μεταξύ εκπροσώπων Ινδονησίας και Πορτογαλίας, η Τζακάρτα συμφώνησε να μεταβιβάσει τον έλεγχο του Αν.Τιμόρ στον ΟΗΕ.

Σε περίπτωση πρόκρισης της ανεξαρτησίας, ο ΟΗΕ είχε αρχικώς προβλέψει να ακολουθήσει μια διαδικασία σε τρία στάδια: μετά το δημοψήφισμα, το οποίο θα διεξήγαγε η UNAMET, θα ακολουθούσε μια περίοδος δύο-τριών μηνών μέχρι η Ινδονησιακή Βουλή να ανακοινώσει εάν αποδέχεται ή όχι τα αποτελέσματα της διαβούλευσης. Παραλλήλως, το ίδιο διάστημα, μια μικρή αποστολή, η UNAMET II, θα προετοίμαζε την παρουσία του ΟΗΕ στο νησί για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Τέλος, η UNAMET III θα εγκαθίστατο στο νησί ως μια πλήρως ανεπτυγμένη μεταβατική

⁶² Jarat Chopra, 2000, pp. 27-39

διοίκηση (transitional administration) με τη δικαιοδοσία να επιβλέπει τη σταδιακή απόσυρση των στρατιωτικών δυνάμεων και του διοικητικού προσωπικού της Ινδονησίας και να αναλάβει τον έλεγχο του Αν.Τιμόρ.⁶³

Ωστόσο, η έκρηξη βίας που ακολούθησε το δημοψήφισμα, διέκοψε την ομαλή μεταβίβαση της εξουσίας στον ΟΗΕ. Στις 19 Οκτωβρίου 1999, η Ινδονησιακή Βουλή αναγνώρισε το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος και στις 25 Οκτωβρίου 1999, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, με την απόφαση 1272 (1999), σύμφωνα με το άρθρο VII του χάρτη των ΗΕ, εγκαθίδρυσε την UNTAET (United Nations Transitional Administration in East Timor), ως μια ολοκληρωμένη, πολυδιάστατη ειρηνευτική αποστολή, πλήρως υπεύθυνη για τη διοίκηση του Αν.Τιμόρ, με την αρμοδιότητα να ασκεί τη νομοθετική, δικαστική και εκτελεστική εξουσία.

Τα κυριότερα στοιχεία της αποστολής της UNTAET είχαν ως εξής:

- α) παροχή ασφάλειας και διατήρηση του νόμου και της τάξης σε ολόκληρο το Αν.Τιμόρ.
- β) εδραίωση αποτελεσματικής διοίκησης.
- γ) παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη δημόσιων και κοινωνικών υπηρεσιών.
- δ) εξασφάλιση συντονισμού και παροχή ανθρωπιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας.
- ε) υποστήριξη της οικοδόμησης των απαιτούμενων δυνατοτήτων για τη μετάβαση στην αυτο διακυβέρνηση.
- στ) παροχή βοήθειας για την δημιουργία των συνθηκών που απαιτούνται για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η UNTAET, αποτελούμενη από δύο συνιστώσες, της διακυβέρνησης και της δημόσιας διοίκησης, με στρατό 8,950 ατόμων και 200 στρατιωτικούς παρατηρητές είχε εξουσιοδοτηθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ολοκλήρωση της αποστολής της.

Αμέσως μετά τη δημιουργία της, η αποστολή της UNTAET εγκαταστάθηκε στο Αν.Τιμόρ και η μεταφορά της διοίκησης των στρατιωτικών επιχειρήσεων από την INTERFET στην UNTAET ολοκληρώθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2000. Η UNTAET αποτελεί τη μοναδική περίπτωση αποστολής του ΟΗΕ που τα Ηνωμένα Έθνη ανέλαβαν εξ ολοκλήρου τη διακυβέρνηση μιας χώρας, χωρίς προϋπάρχοντες θεσμούς.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την απόφαση 1272 (1999) η UNTAET ήταν ο απόλυτος ηγεμών στο Αν.Τιμόρ, μολονότι ο σκοπός της παρουσίας της εκεί ήταν η δημιουργία ενός

⁶³ Jarat Chopra, ό.π.

ανεξάρτητου και δημοκρατικού κράτους. Εντούτοις, η εξουσία ήταν συγκεντρωμένη στα χέρια ενός μόνου ανθρώπου, του Sergio Vieira de Mello, ο οποίος είχε την αποκλειστική ευθύνη και αρμοδιότητα να αναλαμβάνει τις αποφάσεις για τη διακυβέρνηση του προς σύσταση κράτους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα του εύρους των αρμοδιοτήτων που είχε η UNTAET και της απόφασής της να εξασφαλίσει την αποκλειστικότητα στη διακυβέρνηση του Αν.Τιμόρ ήταν οι διαπραγματεύσεις με την Παγκόσμια Τράπεζα για την υπογραφή του πρώτου κοινού προγράμματος με την UNTAET στο νέο κράτος, του Community Empowerment and Local Governance Project (CEP) το οποίο είχε ως στόχο να διευκολύνει την ίδρυση και λειτουργία εκλεγμένων συμβουλίων στα χωριά και τις υπό-περιφέρειες του Αν.Τιμόρ, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις, για τη σταδιακή εξοικίωση του λαού του Αν.Τιμόρ με τις δημοκρατικές διαδικασίες πριν τη μετάβαση στην ανεξαρτησία. Ο Sergio Vieira de Mello αντιστάθηκε σθεναρά σε αυτό το ενδεχόμενο, διότι, εάν το CEP υλοποιούνταν σύμφωνα με τους όρους της Παγκόσμιας Τράπεζας, οι αξιωματούχοι της UNTAET δεν θα ήταν δυνατόν να ελέγξουν ούτε τα κονδύλια που θα διατίθεντο, ούτε τα τοπικά συμβούλια τα οποία θα ήταν απευθείας επιφορτισμένα με τη διαχείρισή τους.⁶⁴

Η UNTAET και ειδικότερα ο Sergio Vieira de Mello δέχθηκαν σφοδρή κριτική για τον τρόπο διακυβέρνησης του Αν.Τιμόρ. Ειδικότερα διατυπώθηκαν κατηγορίες για άρνηση συμπερίληψης των κατοίκων του Αν.Τιμόρ στις υπηρεσίες του νεοσύστατου κράτους (failed timorisation) και για ουσιαστικό αποκλεισμό τους από τα κέντρα λήψης αποφάσεων⁶⁵. Εντούτοις, θα πρέπει να τονισθεί ότι ελάχιστοι κάτοικοι του Αν.Τιμόρ, ακόμη και όσοι, λίγοι στην αρχή, προέρχονταν από τη διασπορά, είχαν την απαιτούμενη μόρφωση για να εργασθούν στην UNTAET, σε μη βοηθητικές θέσεις. Το 2001, το ποσοστό αναλφαριθμητισμού⁶⁶ στο ανατολικό τμήμα του Τιμόρ ανερχόταν στα 52%. Ωστόσο, πέρα από τις δημόσιες υπηρεσίες δεν προκύπτει προσπάθεια της UNTAET, κατά την παραμονή της στο νησί, να προχωρήσει στη δημιουργία δομών που θα επέτρεπαν την αυτοδιακυβέρνηση του Αν.Τιμόρ. Η UNTAET αγνόησε παντελώς τις προτάσεις του Xanana Gusmao, ως αρχηγού του CNRT (εθνικό συμβούλιο της αντίστασης του Τιμόρ), για συμμετοχή των κατοίκων του Αν.Τιμόρ στη διακυβέρνηση της χώρας και, όπως ήταν φυσικό προκάλεσε έντονη αντίδραση. Η UNTAET φαινόταν να λειτουργεί με όρους

⁶⁴ Jarat Chopra, ό.π.

⁶⁵ Jarat Chopra, ό.π.

⁶⁶ CIA WORLD FACTBOOK, www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/east-timor πρόσβαση 10.09.13
Εγγράμματα στον παρόντα υπολογισμό θεωρούνται όσοι, άνω των 15, γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση.

ινδονησιακής κατοχής.⁶⁷

Σε αυτό το πλαίσιο, η γραφειοκρατία της UNTAET είχε δημιουργήσει μια παράλληλη δομή δημόσιας διοίκησης που προοριζόταν για αποκλειστική στελέχωση από τους πολίτες του Αν.Τιμόρ, οι οποίοι με απόφαση του de Mello, στο σύνολό τους, αποκλείονταν από τη γραφειοκρατική δομή του ΟΗΕ. Το αποτέλεσμα ήταν ότι η UNTAET με την ολοκλήρωση της αποστολής της και την αναχώρησή της τον Μάιο του 2002 από το Timor Leste, δεν είχε επιτύχει, όπως αποδεικνύεται από την μετέπειτα πορεία του νεοσύστατου κράτους να δημιουργήσει τις υποδομές και τις προϋποθέσεις που θα επέτρεπαν την ανάπτυξη των διοικητικών δομών σε ένα δημοκρατικό καθεστώς, ώστε να υλοποιηθεί ο στόχος της αυτοκυβέρνησης της χώρας από τους ίδιους τους πολίτες. Αντιθέτως, η ηγεμονική συμπεριφορά της UNTAET που λειτουργούσε στο νησί χωρίς, ουσιαστικά να έρχεται σε επικοινωνία με τους κατοίκους, προς όφελος των οποίων υποτίθεται ότι δραστηριοποιούνταν στο νησί, είχε, ως αποτέλεσμα, προκαλέσει τη δυσφορία των πολιτών, οι οποίοι αισθάνονταν, και πάλι, αποκομμένοι από τα κέντρα λήψεως αποφάσεων στην ίδια τους τη χώρα, γεγονός το οποίο δεν ευνοεί τη δημιουργία υπεύθυνων, συνειδητοποιημένων πολιτών οι οποίοι ενδιαφέρονται για την πρόοδο και την ευημερία του τόπου τους.

Την UNTAET διαδέχθηκε, μέχρι τον Μάιο του 2005, η UNMISSET (United Nations Mission of Support in East Timor). Η αποστολή της UNMISSET περιελάμβανε τρία, κυρίως, προγράμματα:

- 1) υποστήριξη των βασικών δομών της δημόσιας διοίκησης της κυβέρνησης του Αν.Τιμόρ.
- 2) επίβλεψη της επιβολής της προσωρινής νομοθεσίας και παροχή βοήθειας για την οργάνωση της αστυνομίας του Αν.Τιμόρ.
- 3) υποστήριξη για τη διατήρηση της εξωτερικής και εσωτερικής ασφάλειας.

Η επιχείρηση ξεκίνησε με περίπου 5.000 στρατό, 1.250 μέλη πολιτική αστυνομία, 120 στρατιωτικούς παρατηρητές και 1.100 άτομα πολιτικό προσωπικό, αλλά ο συνολικός αριθμός άρχισε να μειώνεται σχεδόν αμέσως μετά την έναρξη της αποστολής, με απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Η UNMISSET είχε προβλεφθεί ότι θα λειτουργήσει ως παραδοσιακή αποστολή επιβολής κατάπαυσης του πυρός, μολονότι είχε τις ιδιαιτέρως σημαντικές συνιστώσες της άσκησης δικαστικής εξουσίας και της μεταρρύθμισης της

⁶⁷ Jarat Chopra, ό.π.

αστυνομίας.

Αρχικώς, η αποστολή της UNMISET επρόκειτο να έχει διάρκεια ενός έτους, αλλά ανανεώθηκε για τρία χρόνια. Σε γενικές γραμμές η UNMISET θεωρείται ότι συνεργάστηκε ομαλά με τον επιτόπιο πληθυσμό, ιδίως το στρατιωτικό της σκέλος⁶⁸ Εντούτοις, με τη λήξη της αποστολής του ΟΗΕ μικρή πρόοδος είχε επιτευχθεί στον τομέα της επιμόρφωσης των εντοπίων κατοίκων η οποία αποσκοπούσε στη στελέχωση της αστυνομίας και της δικαστικής εξουσίας, με αποτέλεσμα να πλήττεται το κύρος και η αξιοπιστία των υπηρεσιών απονομής της δικαιοσύνης και επιβολής του νόμου, όπως αποδείχθηκε και από την απροθυμία των κατοίκων να προσφύγουν στη συνδρομή του επισήμου κράτους για την επίλυση των μεταξύ τους διαφορών. Ιδίως όσον αφορά τη λειτουργία της αστυνομίας, οι διεθνείς και εντόπιοι αστυνομικοί ήταν υποχρεωμένοι να καταπολεμούν, όχι μόνο το έγκλημα, αλλά και την κληρονομιά των αστυνομικών πρακτικών της περιόδου της ινδονησιακής κατοχής, καθώς πλήθαιναν οι αναφορές βίαιης συμπεριφοράς εκ μέρους των αστυνομικών εις βάρος των κατοίκων. Για το λόγο αυτό, η κυβέρνηση του Αν.Τιμόρ ζήτησε από το διεθνές πολιτικό προσωπικό των αστυνομικών συμβούλων να παραμείνει στη χώρα μετά την ολοκλήρωση της αποστολής της UNMISET.

Επίσης, σημαντική ήταν η συμβολή της UNMISET στη διαφύλαξη της εσωτερικής σταθερότητας του Αν.Τιμόρ, καθώς, παρά το γεγονός ότι, δεν υπήρχε πλέον κίνδυνος εισβολής από την Ινδονησία, εξακολουθούσαν να δραστηριοποιούνται στη χώρα περίπου τριάντα παραστρατιωτικές ομάδες που υποστήριζαν την επιστροφή στο status quo ante καθώς και πληθώρα συμμοριών. Οι εν λόγω ομάδες και οι συμμορίες, εκτός των λοιπών έκνομων πράξεων στις οποίες επιδίδωνταν, εμπλέκονταν σε λαθρεμπόριο, το οποίο έβλαπτε την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Παραλλήλως, υπήρχαν φόβοι για παρείσφρυση ισλαμικών παραστρατιωτικών στοιχείων προς υποστήριξη όσων τάσσονταν υπέρ της ένταξης στην Ινδονησία., καθώς ήδη το 1999, ο Osama Bin Laden είχε καταδικάσει την απόφαση του ινδονήσιου Προέδρου B.J. Habibie να δώσει το δικαίωμα στους κατοίκους του Αν.Τιμόρ να αποφασίσουν εάν επιθυμούν ή όχι να παραμείνουν επαρχία της Ινδονησίας, ενισχύοντας σε παγκόσμιο επίπεδο την υποστήριξη σκληροπυρηνικών ισλαμιστών προς ορισμένες παραστρατιωτικές ομάδες.

Η Ινδονησία ήταν η μόνη χώρα σε θέση να σταματήσει τη δραστηριότητα αυτών των ομάδων που δρούσαν κατά της ανεξαρτησίας, αλλά ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ και το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν επιθυμούσαν να ασκήσουν περαιτέρω πιέσεις στη χώρα με το

μεγαλύτερο μουσουλμανικό πληθυσμό στον κόσμο, προμυθευτή προϊόντων χαμηλού κόστους και φτηνού εργατικού δυναμικού, η οποία βρισκόταν και η ίδια σε διαδικασία εκδημοκρατισμού, προς αποφυγή αποσταθεροποίησης του καθεστώτος.⁶⁹

Σε αυτό το καθεστώς συνεχιζόμενης αστάθειας και έλλειψης ασφάλειας, το 2005, η κυβέρνηση του Αν.Τιμόρ και ο ΓΓΗΕ, Kofi Annan, ζήτησαν από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ να διατηρήσει μια ειρηνευτική δύναμη στο νησί τουλάχιστον για έναν ακόμη χρόνο. Η πλειοψηφία των μελών του ΣΑΗΕ υποστήριξαν το αίτημα, αλλά οι ΗΠΑ επέμεναν να περιοριστεί το εύρος της αποστολής ώστε να μην περιλαμβάνει στρατιωτικό σκέλος. Το 2005 το Συμβούλιο Ασφαλείας ομόφωνα ψήφισε υπέρ της τοποθέτησης του United Nations Office in Timor Leste (UNOTIL), αμέσως μετά τη λήξη της αποστολής της UNMISSET. Η UNOTIL αποτελούνταν από 45 πολιτικούς συμβούλους, 75 αστυνομικούς συμβούλους και δέκα ειδικούς επί θεμάτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά όχι ειρηνευτικά στρατεύματα. Η έλλειψη στρατιωτικής παρουσίας προξένησε αμφιβολία, τόσο στα μέλη του ΟΗΕ, όσο και στην κυβέρνηση του νεοσύστατου κράτους, η οποία ταχύτατα επιβεβαιώθηκε, ως προς τη δυνατότητα διατήρησης της προσφάτως σημειωθείσης προόδου.⁷⁰

Τα γεγονότα του 2006, με την αποστασία των στρατιωτικών και τη δραματική υποβάθμιση των συνθηκών ασφαλείας που ακολούθησε (βλ. κεφ. 2), επιβεβαίωσαν, με το χειρότερο τρόπο, τις πλέον απαισιόδοξες προβλέψεις και απέδειξαν ότι οι αποστολές του ΟΗΕ που προηγήθηκαν της UNOTIL, όχι μόνο δεν πέτυχαν το σύνολο των στόχων τους, γεγονός εν πολλοίς αναμενόμενο, αλλά αδιαφόρησαν για την οριστική αντιμετώπιση των βασικών πηγών εντάσεων της τοπικής κοινωνίας, με αποτέλεσμα ότι, μόλις μειώθηκε η αστυνομική και στρατιωτική επιτήρηση και παρουσία των δυνάμεων του ΟΗΕ, η κυβέρνηση έκανε κακή διαχείριση των εξουσιών της, με αποτέλεσμα την πλήρη κατάρρευση των συνθηκών ασφαλείας, αποδεικνύοντας ότι η επιθυμία της πλειοψηφίας των κατοίκων για ανεξαρτησία από την Ινδονησία δεν επαρκούσε για να εξαλείψει τις μεταξύ τους διαφορές και να καλύψει την άγνοια των κανόνων διακυβέρνησης και άσκησης της δημόσιας διοίκησης.

Πράγματι, ενώ οι αποστολές του ΟΗΕ μέχρι το 2005, επέτυχαν να αντιμετωπίσουν ορισμένα σοβαρά ζητήματα, όπως η έλλειψη τροφής και πόσιμου ύδατος και οι μολυσματικές ασθένειες, όπως η ελονοσία, πέραν από την αντιμετώπιση των επειγουσών

⁶⁸ Morse Howard, 2007, σελ.291

⁶⁹ Morse Howard, 2007, σελ.293

⁷⁰ Morje Howard, ο.π. σελ.293

ανθρωπιστικών αναγκών, δεν θεμελίωσαν τις βάσεις για την αυτοδιακυβέρνηση και την αυτοδιαχείριση του κράτους, με αποτέλεσμα κάθε αποστολή να διατηρεί τις προϋποθέσεις για την άφιξη και παραμονή της επόμενης, αντί να λαμβάνει μέτρα για οριστική απεμπλοκή του Οργανισμού από το Αν. Τιμόρ. Τούτο βεβαίως γίνεται περισσότερο κατανοητό αν ληφθεί υπόψιν το υψηλό επίδομα διαβίωσης των ξένων πολιτών που εργάζονταν στο Αν.Τιμόρ και η σχετική ασφάλεια της χώρας, ιδίως σε σύγκριση με άλλες περιοχές του πλανήτη όπου υπήρχαν ειρηνευτικές αποστολές, όπως το Κογκό ή η Σομαλία.

Η αιτία αυτής της μερικής αποτυχίας, οφείλεται στο γεγονός ότι οι αποστολές του ΟΗΕ, σε μεγάλο βαθμό λειτουργούσαν παράλληλα με την τοπική, κυβερνητική, διοικητική, οικονομική και στρατιωτική δομή και το διεθνές προσωπικό των αποστολών διαβιούσε απομακρυσμένο, εκτός ορισμένων εξαιρέσεων, από την τοπική κοινωνία, με αποτέλεσμα οι πληροφορίες που συγκέντρωναν συχνά προέρχονταν από δευτερογενείς πηγές, ενώ οι επαφές τους με τον εντόπιο πληθυσμό ήταν περιορισμένες.

Πράγματι με το τέλος της UNMISSET, εφαρμόζονταν προγράμματα επιμόρφωσης των πολιτών του Αν.Τιμόρ για τη στελέχωση της δημόσιας διοίκησης, της αστυνομίας και του δικαστικού σώματος. Εντούτοις, το επίπεδο των συμμετεχόντων ήταν, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, εξαιρετικά χαμηλό, καθώς ακόμα και το 2005, το ποσοστό αναλφαβητισμού ανερχόταν στο 50% του πληθυσμού περίπου.⁷¹ Ένα επιπλέον εμπόδιο στην ταχύρρυθμη επιμόρφωση ήταν η γλώσσα. Η 24ετής κατοχή είχε επιβάλλει την υποχρεωτική διδασκαλία και ομιλία της ινδονησιακής, ενώ είχε παραλλήλως απαγορεύσει την εκμάθηση των τοπικών διαλέκτων και ιδίως της Tetum, κυριότερη γλώσσα του Αν.Τιμόρ και της πορτογαλικής, η οποία χρησιμοποιούνταν στη δημόσια διοίκηση όταν το Αν.Τιμόρ ήταν πορτογαλική αποικία⁷².

Μια από τις πρώτες αποφάσεις της κυβέρνησης του νεοσύστατου κράτους, ήταν να ορίσει ως επίσημες γλώσσες του κράτους την Tetum και την πορτογαλική, στην προσπάθεια να διαγράψει το γλωσσολογικό στίγμα των ετών της ινδονησιακής κατοχής. Ωστόσο, μια ολόκληρη γενιά είχε μορφωθεί στην ινδονησιακή, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν ομιλητές της πορτογαλικής για να στελεχώσουν τη δημόσια διοίκηση. Περισσότερο έντονο ήταν το πρόβλημα στη δικαστική εξουσία, καθώς δεν υπήρχαν πολίτες του Αν.Τιμόρ με επαρκή γνώση της πορτογαλικής και την ανάλογη νομική κατάρτιση για να συντάξουν το νέο νομοθετικό πλαίσιο της χώρας, να συντάξουν αποφάσεις και να εκδικάσουν

⁷¹ http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/document.aspx?ReportId=121&IF_Language=eng&BR_Country=6260, πρόσβαση 13.09.13

υποθέσεις⁷³.

Σε αυτό το πλαίσιο, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, στις 25 Αυγούστου 2006, με την Απόφαση 1704 (2006), ίδρυσε την United Nations Integrated Mission in Timor-Leste (UNMIT) για αρχική περίοδο έξι μηνών. Το δυναμικό της UNMIT στα τέλη του 2012, οπότε και ξεκίνησε η οριστική αποχώρησή της από το Αν.Τιμόρ, περιελάμβανε 302 άτομα διεθνές και 827 άτομα επιτόπιο πολιτικό προσωπικό, 57 αστυνομικούς, 3 στρατιωτικούς συνδέσμους και 124 εθελοντές του ΟΗΕ. Αποστολή της, όπως προβλεπόταν με την απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας 1704 (2006) ήταν: α) να προσφέρει τις υπηρεσίες της στην Κυβέρνηση το Αν.Τιμόρ για την αποκατάσταση της ασφάλειας και την αντιμετώπιση της πολιτικής και ανθρωπιστικής κρίσης σε συνεργασία με την, υπό αυστραλιανή διοίκηση, International Security Force (ISF), η οποία είχε αναπτυχθεί στη χώρα αμέσως μετά τα γεγονότα του 2006 και, περιελάμβανε στρατεύματα εκτός της Αυστραλίας, από τη Μαλαισία, τη Ν.Ζηλανδία και την Πορτογαλία, β) η παροχή υποστήριξης στη διαδικασία διεξαγωγής προεδρικών και κοινοβουλευτικών εκλογών, γ) η συνεργασία με την τοπική αστυνομία με σκοπό την αναθεώρηση του ρόλου και των αναγκών του τομέα ασφαλείας και δ) ο συντονισμός των ενεργειών της με τα υπόλοιπα προγράμματα, υπηρεσίες και ταμεία του ΟΗΕ με σκοπό την πλήρη αξιοποίηση της παρεχόμενης βοήθειας.

Επιπλέον, το 2008, μετά την απόπειρα κατά του Προέδρου Horta και την παράταση της παραμονής της UNMIT που επακολούθησε, κατόπιν αιτήματός του⁷⁴, με την Απόφαση 1802 (2008), το Συμβούλιο Ασφαλείας ζήτησε επίσης από την UNMIT: α) να συνεχίσει τις προσπάθειες βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος, β) να στηρίξει τις προσπάθειες της Κυβέρνησης του Αν.Τιμόρ να συντονίσει τη συνεργασία μεταξύ των δωρητών ώστε να ενισχυθεί η υποστήριξη των κρατικών θεσμών και γ) να εντατικοποιήσει τις προσπάθειές της για την ενδυνάμωση, την εκπαίδευση και τη θεσμική ανάπτυξη της αστυνομίας του Αν.Τιμόρ.

Τελικώς, η UNMIT ολοκλήρωσε την αποστολή της στο Αν.Τιμόρ την 31^η Δεκεμβρίου 2012, σύμφωνα με την Απόφαση 2047(2012) του Συμβουλίου Ασφαλείας, καθώς εκπληρώθηκαν, κατά το μάλλον ή ήττον, οι προϋποθέσεις που είχαν τεθεί από τον ΟΗΕ

⁷² <http://www.easttimorgovernment.com/languages.htm>, πρόσβαση 13.09.13

⁷³ <http://www.scribd.com/doc/21945587/Justice-System-in-East-Timor-An-Independent-Comprehensive-Needs-Assessment-2009>, σελ. 22, πρόσβαση 13.09.13

⁷⁴ "Horta wants UN to stay", 12.05.2008, Lucy Williamson, BBCnews, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/7397472.stm>, πρόσβαση 12.10.13.

από κοινού με την Κυβέρνηση του Αν.Τιμόρ, το 2011, στο Joint Transition Plan, ήτοι: η διατήρηση της σταθερότητας, η ολοκλήρωση της διαδικασίας των εκλογών σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, ο σχηματισμός κυβέρνησης επί τη βάσει των εκλογικών αποτελεσμάτων και η δυνατότητα της αντιπολίτευσης να λειτουργήσει σύμφωνα με τις αρχές της δημοκρατίας⁷⁵.

4.2. ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ (ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ, ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ, ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΣ-ΑΝ.ΤΙΜΟΡ). ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ.

Η Ινδονησιακή κατοχή του Αν.Τιμόρ έληξε το 1999 με μια δημόσια διαβούλευση η οποία ανέδειξε ως νικητήρια επιλογή την ανεξαρτησία. Ωστόσο, οι περίοδοι πριν και μετά τη διαβούλευση χαρακτηρίστηκαν από ακραία και εκτεταμένα βίαια επεισόδια. Υπολογίζεται ότι περίπου 400.000 άτομα εγκατέλειψαν τις εστίες τους, το 70% των υποδομών της χώρας καταστράφηκαν και περί τα 1.500 άτομα έχασαν τη ζωή τους (βλ. Κεφ.1).

Σε συνέχεια αυτών των γεγονότων, αλλά και των 25 ετών που ακολούθησαν τον τερματισμό της πορτογαλικής αποικιακής περιόδου, τέθηκαν σε ισχύ μια σειρά θεσμών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο⁷⁶: οι Ειδικές Ομάδες του ΟΗΕ για τα Σοβαρά Εγκλήματα στο Dili, μια Ειδική Διερευνητική Επιτροπή στην Ινδονησία, ένα Ad Hoc Δικαστήριο στην Ινδονησία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Αν.Τιμόρ και η Επιτροπή του Αν.Τιμόρ για την Αποδοχή, Αλήθεια και Συμφιλίωση (CAVR), ενώ τέλος ακολούθησε η Επιτροπή Αλήθειας και Φιλίας Ινδονησίας και Αν.Τιμόρ (CTF). Μέχρι στιγμής δεν έχει συσταθεί διεθνές δικαστήριο υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, το οποίο θα ερευνήσει με τρόπο ανεξάρτητο και αδιάβλητο τα γεγονότα της περιόδου πριν και μετά το δημοψήφισμα του 1999, καθώς και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που διαπράχθηκαν κατά την περίοδο της ινδονησιακής κατοχής.

Επιτροπή Αποδοχής, Αλήθειας και Συμφιλίωσης

Η πρώτη από τις δύο Επιτροπές Αλήθειας που διοργανώθηκαν από το Ανατολικό Τιμόρ ιδρύθηκε το 2001, προκειμένου να διερευνήσει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων

⁷⁵ Joint Transition Plan: Preparing a New Partnership in a Peaceful and Stable Timor-Leste, September 2011, <http://unmit.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=Tqlgm-d9kF0%3D&tabid=12032&language=en-US>, πρόσβαση 12.10.13.

⁷⁶ Human Rights and Post-Conflict Transitional Justice in East Timor Taina Järvinen Researcher The Finnish Institute of International Affairs UPI Working Papers 47 (2004)
Ulkoasiainne instituutti – The Finnish Institute of International Affairs (FIIA) σελ.39, www.kms2.isn.ethz.ch, πρόσβαση 15.11.13.

δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν στο έτος που ακολούθησε την Επανάσταση των Γαρυφάλλων, όταν στο Αν.Τιμόρ ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος και στα 24 έτη της ινδονησιακής κατοχής, κατά τη διάρκεια της οποίας υπολογίζεται ότι μεταξύ 100.000 και 200.000 ατόμων, επί συνολικού πληθυσμού περίπου ενός εκατομμυρίου, δολοφονήθηκαν, κυρίως από τα ινδονησιακά στρατεύματα κατοχής, την αστυνομία και του συνεργούς τους, ή πέθαναν από την πείνα ή τις ασθένειες.

Το 2001, με απόφαση της UNTAET, συστήθηκε η Επιτροπή Αποδοχής, Αλήθειας και Συμφιλίωσης (γνωστής ως CAVR από τα αρχικά της ονομασίας της στα πορτογαλικά), προκειμένου να αναζητήσει την αλήθεια για τα γεγονότα της περιόδου 1974-1999 και να διευκολύνει τη συμφιλίωση στα πλαίσια των τοπικών κοινοτήτων για τα λιγότερο σοβαρά εγκλήματα.

Ειδικότερα, η εντολή της CAVR ήταν να διερευνήσει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που πραγματοποιήθηκαν από την 25^η Απριλίου 1974, την ημέρα της πτώσης του καθεστώτος Caetano στην Πορτογαλία και την 25^η Οκτωβρίου 1999, ημερομηνία ίδρυσης της UNTAET από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Η εντολή περιελάμβανε τη διερεύνηση: α) των περιστάσεων στο πλαίσιο των οποίων διαπράχθηκαν οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, β) των αιτίων των παραβιάσεων, γ) της ταυτότητας των δραστών και δ) των υφιστάμενων μέσων απόδοσης ευθυνών. Ο σκοπός δεν ήταν μόνον η προώθηση της συμφιλίωσης και η πρόληψη νέων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και η υποβολή προτάσεων προκειμένου να ασκηθούν διώξεις από το Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα.

Η CAVR είχε την εξουσία να κάνει έρευνες, να διατάσσει άτομα να παρουσιαστούν σε ακροαματική διαδικασία και να απαντήσουν σε ερωτήσεις, αλλά δεν είχε αρμοδιότητα να προτείνει αμνηστία. Το Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα είχε τη δικαιοδοσία να απαγορεύει τη Διαδικασία Κοινοτικής Συμφιλίωσης (βλ.κατωτέρω) για οποιονδήποτε φερόμενο δράστη, εάν το Γραφείο είχε την πρόθεση να τον διώξει (Τμήμα 24 της Απόφασης του ΣΑΗΕ για την ίδρυση της UNTAET 2001/10). Εντούτοις, ένα άτομο που είχε τηρήσει πλήρως όλες τις υποχρεώσεις που προβλέπονταν από τη διαδικασία συμφιλίωσης δεν ήταν δυνατόν να θεωρηθεί υπεύθυνος, ποινικά ή αστικά, για αυτές τις πράξεις, εκτός εάν αποτελούσαν σοβαρές εγκληματικές ενέργειες.

Η Επιτροπή αποτελούνταν από επτά Εθνικούς Επιτρόπους και 29 Περιφερειακούς Επιτρόπους σε έξι περιφερειακά γραφεία. Όλοι οι επίτροποι και το 90% του προσωπικού της Επιτροπής προέρχονταν από το Αν. Τιμόρ.

Στο πλαίσιο του προγράμματος αναζήτησης της αλήθειας, η CAVR διεξήγαγε δημόσιες ακροάσεις και συγκέντρωσε 7.760 δηλώσεις, συμπεριλαμβανομένων των δηλώσεων 91 ατόμων από το Αν.Τιμόρ οι οποίοι ζούσαν στο ινδονησιακό Δυτικό Τιμόρ, με τη βοήθεια μιας ομάδας από ΜΚΟ. Ξεκίνησε επίσης μια στατιστική έρευνα του αριθμού των θανάτων που προκλήθηκαν εξ αιτίας της διαμάχης, επί τη βάσει τριών κατηγοριών ανεξαρτήτων δεδομένων.

Προκειμένου η CAVR να επιτύχει τον δεύτερο της στόχο, δηλ. τη συμφιλίωση, δημιουργήθηκε ένα πρόγραμμα αποκαλούμενο Διαδικασία Κοινοτικής Συμφιλίωσης, το οποίο είχε σκοπό την επανένταξη ατόμων που είχαν αποξενωθεί από τις κοινότητες στις οποίες ανήκαν, διότι είχαν διαπράξει λιγότερο σοβαρές παράνομες ενέργειες κατά τη διάρκεια της 25ετίας. Διοργανώθηκαν κοινοτικές ακροαματικές διαδικασίες, στις οποίες συμμετείχαν θύματα, δράστες και η ευρύτερη κοινότητα με σκοπό τη δυνατότητα επανένταξης σε εθελοντική βάση. 1.371 περιπτώσεις επανένταξης ολοκληρώθηκαν με επιτυχία χάρη στη Διαδικασία Κοινοτικής Συμφιλίωσης.

Ωστόσο, το ζήτημα που προέκυπτε αφορούσε τους δράστες σοβαρών εγκλημάτων. Η Διαδικασία Κοινοτικής Συμφιλίωσης δεν είχε αρμοδιότητα για τους δράστες σοβαρών παραβιάσεων και το Ad Hoc Δικαστήριο που συστήθηκε στην Τζακάρτα αθώωσε όλους τους κατηγορούμενους σοβαρών παραβιάσεων, πλην ενός, του Eurico Guterres. Οι Ειδικές Επιτροπές για Σοβαρά Εγκλήματα που συστήθηκαν από την UNTAET στο Dili είχαν αρμοδιότητα να διώξουν κατηγορούμενους για εγκλήματα του 1999 και όχι της περιόδου 1975-1999. Αυτό το γεγονός σε συνδυασμό με τους χρονικούς και οικονομικούς περιορισμούς, συνέβαλε στην αδυναμία των Ειδικών Επιτροπών να συλλάβουν τους εγκληματίες οι οποίοι στην συντριπτική τους πλειοψηφία είχαν παραμείνει στο Δυτικό Τιμόρ ή σε άλλα μέρη της Ινδονησίας για να αποφύγουν τις διώξεις, καθώς η Ινδονησία ουδέποτε θα τους εξέδιδε στο Αν.Τιμόρ. Το εν λόγω υβριδικού τύπου δικαστήριο με συμμετοχή δικαστών από το Αν.Τιμόρ και τον υπόλοιπο κόσμο επέτυχε την καταδίκη 84 κατηγορουμένων, οι οποίοι την πλειοψηφία τους ήταν χαμηλόβαθμοι στην ιεραρχία των παραστρατιωτικών οργανώσεων.

Τον Οκτώβριο 2005, η Επιτροπή δημοσίευσε Έκθεση 2.800 σελίδων με τον τίτλο “Chega!” που σημαίνει «αρκετά» ή «φτάνει» στα πορτογαλικά. Σύμφωνα με την Έκθεση 18.600 δολοφονίες και εξαφανίσεις πραγματοποιήθηκαν κατά την 24ετή ινδονησιακή κατοχή, στην πλειοψηφία τους από τις ινδονησιακές δυνάμεις ασφαλείας. Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χαρακτηρίστηκαν “μαζικές, εκτεταμένες και συστηματικές” και περιελάμβαναν τη χρήση της λιμοκτονίας ως όπλου, βασανιστηρίων, σεξουαλικής υποδούλωσης, πυροβολισμούς κατά αμάχων, χρήση απαγορευμένων όπλων και πολλών άλλων. Η Επιτροπή επέρριψε επίσης ευθύνες σε μέλη των πολιτικών κομμάτων του Αν.Τιμόρ, όπως το Fretilin, το Arodeti και το UDT σε ποσοστό άνω του 10% των καταγεγραμμένων παραβιάσεων.

Η Επιτροπή ολοκλήρωσε το έργο της με προτάσεις που είχαν, ως επί το πλείστον, σκοπό την απόδοση δικαιοσύνης και τον τερματισμό της ατιμωρησίας και της ασυλίας εγκληματιών. Τον Δεκέμβριο του 2005 συστήθηκε μια Τεχνική Γραμματεία με σκοπό την ολοκλήρωση της δημοσίευσης και τη διάδοση της Έκθεσης της Επιτροπής. Ένα πρόγραμμα διάδοσης της Έκθεσης και επιμόρφωσης του κοινού ξεκίνησε να εφαρμόζεται αλλά τερματίστηκε πρόωρα εξ αιτίας της έλλειψης πόρων και της κρίσης του 2006 (βλ. κεφ.1). Επίσης ο Πρωθυπουργός Xanana Gusmao επικρίθηκε εντονότατα διότι καθυστέρησε να γνωστοποιήσει την Έκθεση στο Κοινοβούλιο και στους απλούς πολίτες του Αν.Τιμόρ, καθώς και για ολιγωρία ως προς την εφαρμογή των προτάσεων που περιλαμβάνονταν στην Έκθεση. Σε γενικές γραμμές, ωστόσο, η Έκθεση είχε θετική επίδραση στο κοινοβούλιο και την κοινωνία των πολιτών.⁷⁷

Επιτροπή Αλήθειας και Φιλίας Ινδονησίας-Αν.Τιμόρ.

Περί το 2004, οι ηγέτες του Αν.Τιμόρ είχαν αρχίσει να θεωρούν ότι οι ανωτέρω πρωτοβουλίες, οι οποίες στην πλειοψηφία τους καταδίκασαν το βίαιο ρόλο που διαδραμάτισε η Ινδονησία, αποτελούσαν απειλή για τις διμερείς σχέσεις Αν.Τιμόρ-Ινδονησίας. Θεωρώντας ότι οι εκκλήσεις για σύσταση διεθνούς δικαστηρίου ήταν μάταιες και μη πρακτικές, ανώτατοι αξιωματούχοι του Αν.Τιμόρ τάσσονταν υπέρ της συμφιλίωσης με την Ινδονησία, με σκοπό τη δημιουργία φιλικών σχέσεων και την οικονομική συνεργασία.

Τούτο είχε ως αποτέλεσμα ότι η Επιτροπή Αλήθειας και Φιλίας Ινδονησίας-Αν.Τιμόρ δεν συστήθηκε με απόφαση του ΟΗΕ, όπως είχε προβλεφθεί αρχικά, αλλά με μια διμερή

Συμφωνία, υπό μορφή κοινής δήλωσης, η οποία δημοσιεύθηκε την 14^η Δεκεμβρίου 2004 στο Μπάλι της Ινδονησίας με την υπογραφή των Προέδρων των δύο χωρών. Δεν είχε προηγηθεί ουδενός είδους διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών, τα θύματα των βίαιων επεισοδίων και τοπικούς ή διεθνείς οργανισμούς. Η εν λόγω επιτροπή αποτελεί την πρώτη διμερή επιτροπή αλήθειας που συγκροτήθηκε από δύο χώρες για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων μιας σύρραξης⁷⁸.

Σύμφωνα με τους όρους που τέθηκαν από κοινού, έργο της Επιτροπής ήταν να διαπιστώσει την “τελειωτική αλήθεια” σχετικά με τα γεγονότα πριν και μετά το δημοψήφισμα του 1999. Ειδικότερα προέβλεπε την εξέταση του υπάρχοντος υλικού που είχε δημοσιευθεί προηγουμένως από οργανώσεις μεταβατικής δικαιοσύνης, τη διοργάνωση δημόσιων και κεκλεισμένων των θυρών ακροάσεων, την αποκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, τις αιτίες και την έκταση των αναφερομένων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Επίσης προέβλεπε τη σύνταξη Έκθεσης, την έκδοση προτάσεων με κατάλληλα μέτρα για την επούλωση των πληγών του παρελθόντος (συμπεριλαμβανομένων προτάσεων αμνηστίας όσων εκ των δραστών συνεργάστηκαν πλήρως για την αποκάλυψη της αλήθειας, καθώς και μέτρα αποκατάστασης όσων κατηγορήθηκαν εσφαλμένα). Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στις σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη θεσμική, αντί της ατομικής ευθύνης, καθώς η Επιτροπή θεωρούσε ότι οι ποινικές διώξεις είναι ασύμβατες με τη φιλία και τη συμφιλίωση.

Η Επιτροπή αποτελούνταν από δέκα μέλη, πέντε από την Ινδονησία και πέντε από το Αν.Τιμόρ, τα οποία διορίστηκαν από κοινού από τους Προέδρους Ινδονησίας και Αν.Τιμόρ, οι οποίοι, σύμφωνα με τους όρους λειτουργίας (Terms of Reference-TORs) της Επιτροπής ήταν υποχρεωμένοι να προχωρήσουν σε διαβουλεύσεις πριν καταλήξουν στην επιλογή των μελών της Επιτροπής. Για το λόγο αυτό, οι ΜΚΟ καταδίκασαν το γεγονός ότι η επιλογή των μελών της Επιτροπής ουσιαστικά πραγματοποιήθηκε κεκλεισμένων των θυρών, χωρίς τη συμβολή της κοινωνίας των πολιτών.

Η Επιτροπή Αλήθειας και Φιλίας ξεκίνησε το έργο της τον Αύγουστο του 2005 με την εξέταση εγγράφων και τη συγκέντρωση στοιχείων. Οι εντόνως αμφισβητούμενες δημόσιες ακροάσεις ξεκίνησαν μόλις τον Φεβρουάριο του 2007. Οι πέντε εκ των συνολικά έξι

⁷⁷ Truth and Reconciliation Commissions in Timor-Leste, www.trial-ch.org, πρόσβαση 11.11.13.

ακροάσεων πραγματοποιήθηκαν στην Ινδονησία, γεγονός το οποίο, όπως αναγνωρίστηκε και από την ίδια την Επιτροπή, οδήγησε σε ανεπιθύμητες συνέπειες, όπως απόπειρες χειραγώγησης των συμπερασμάτων τους.

Εντούτοις, το πλέον προβληματικό σκέλος των εργασιών και των δημοσίων ακροάσεων της Επιτροπής ήταν ότι εδόθη δημόσιο βήμα σε κατηγορούμενους εγκληματίες, οι οποίοι το αξιοποίησαν για να υποστηρίξουν τις πράξεις τους και να δώσουν ιδιαίτερως αμφισβητούμενες εξηγήσεις οι οποίες δεν υποβλήθηκαν σε ενδελεχή εξέταση από τα μέλη της Επιτροπής, με αποτέλεσμα να δοθεί δημόσια προβολή και κάλυψη από τα ΜΜΕ μιας εξόχως μεροληπτικής εκδοχής των γεγονότων από την πλευρά των κατηγορουμένων.

Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια των εν λόγω δημοσίων ακροάσεων, διατυπώθηκαν, δημοσίως, ισχυρισμοί ότι η UNAMET, η οποία δρούσε στο Αν.Τιμόρ το 1999, ευθυνόταν για την έκρηξη βίας που συντάραξε το Αν.Τιμόρ την περίοδο της διεξαγωγής του δημοψηφίσματος και ότι προσωπικό του ΟΗΕ εμπλέκονταν σε σοβαρά εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένων βασανιστηρίων. Αυτές οι κατηγορίες προέρχονταν από άτομα που, είτε ερευνοούνταν από την ινδονησιακή Εθνική Επιτροπή Διερεύνησης των Παραβιάσεων Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Αν.Τιμόρ το 1999, είτε διώκονταν από την Ομάδα Σοβαρών Εγκλημάτων.

Αν και οι κατηγορίες για έκνομες ενέργειες της UNAMET διατυπώθηκαν κατά τη διάρκεια των ερευνών της Επιτροπής, η Έκθεση δεν απαντά σε αυτές τις κατηγορίες και δεν διευκρινίζει εάν στηρίζονται σε αποδείξεις. Η Έκθεση εκφράζει την απογοήτευσή της διότι ο ΟΗΕ αποφάσισε να μην συμμετάσχει στην αναζήτηση στοιχείων μαζί με την Επιτροπή, αλλά διευκρινίζει ότι οι πληροφορίες από τις λοιπές πηγές επαρκούν για να στηρίξουν την τελειωτική αλήθεια. Παρ' όλα αυτά η Επιτροπή δεν προσφέρει ούτε ένα συγκεκριμένο στοιχείο για τον ρόλο του ΟΗΕ, αν και είναι σαφές από τον εκτενή αριθμό εγγράφων που εξέτασε η Επιτροπή, ότι δεν προκύπτουν αποδείξεις για παράνομες ενέργειες ή παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκ μέρους του Οργανισμού.

Επιπλέον, σε γενικές γραμμές, δεν συμπεριλαμβάνονταν στη διαδικασία ανεξάρτητοι ειδικοί ή μάρτυρες. Τούτο, σε συνδυασμό με την άρνηση του ΟΗΕ να συμμετάσχει στις εργασίες της Επιτροπής, επέτειναν την αμφιβολία για το έργο της Επιτροπής. Τον Ιούλιο του 2007, ο ΟΗΕ ανακοίνωσε δημοσίως ότι θα αποκήρυσσε το έργο της Επιτροπής, εάν

⁷⁸ East Timor Truth Commission, War Crimes Studies Center, University of California Berkeley, www.wcsc.berkeley.edu, πρόσβαση 03.11.13.

δεν αναθεωρούνταν αμέσως οι TORs ώστε να αποκλείεται η εισήγηση χορήγησης αμνηστίας σε όσους κρίνονταν ένοχοι εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας, κατά συρροή παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σοβαρών παραβιάσεων του ανθρωπιστικού δικαίου. Αν και η Επιτροπή διατήρησε τους TORs της, πρέπει να επισημανθεί ότι επέλεξε να μην ασκήσει το δικαίωμα της να εισηγηθεί τη χορήγηση αμνηστίας, καθώς ουδείς εκ των φερομένων δραστών δεν είχε συνεργαστεί πλήρως με τις έρευνες της Επιτροπής.

Μετά από αρκετές καθυστερήσεις η επιτροπή κατέθεσε την τελική της Έκθεση στους Προέδρους της Ινδονησίας και του Αν.Τιμόρ σε μια τελετή στο Μπάλι, στις 15 Ιουλίου 2008. Η Έκθεση με τίτλο *Per Memoriam ad Spem* (Από τη Μνήμη στην Ελπίδα-πορτογαλικά) ανέφερε ότι πολίτες και μέλη των ενόπλων δυνάμεων της Ινδονησίας, καθώς και υποστηρικτές της παραμονής του Αν.Τιμόρ ως επαρχίας της Ινδονησίας φέρουν ευθύνη κατά συρροή παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων πολιτών του Αν.Τιμόρ τους οποίους θεωρούσαν ότι υποστηρίζουν την ανεξαρτησία του Αν.Τιμόρ.

Επίσης, η Επιτροπή, αναφερόμενη και σε εγκλήματα που διαπράχθηκαν από τους υποστηρικτές της ανεξαρτησίας του Αν.Τιμόρ, διατύπωσε την άποψη ότι η φύση και η έκταση των παραβιάσεών τους δεν ήταν δυνατόν να προσδιορισθεί με ακρίβεια, αλλά ότι η ευθύνη τους για κατά συρροή παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπό τη μορφή παράνομων κρατήσεων δεν ήταν δυνατόν να αποκλεισθεί. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν διευκρινίζει εάν η ευθύνη βαρύνει το Falintil, το CNRT ή και τους δύο. Το ζήτημα είναι ότι υπάρχουν αρκετές δυσκολίες με αυτό το εύρημα καθώς στηρίζεται σε ελάχιστα αποδεικτικά στοιχεία και συγχέει τους ένοπλους αντάρτες με αμάχους πολίτες, όταν κατηγορεί τον ΟΗΕ για στοχοποίηση πολιτών και παράνομες κρατήσεις αμάχων, ενώ από τα αποδεικτικά στοιχεία που παρατίθενται είναι σαφές ότι ο ΟΗΕ δεν στράφηκε κατά αμάχων. Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι τα ευρήματα που αφορούν την ευθύνη των ομάδων που τάσσονταν υπέρ της ανεξαρτησίας στηρίζονται σε εσφαλμένη νομική ανάλυση, δεν είναι πειστικά και πιθανώς περιλαμβάνονται στην Έκθεση με σκοπό τον επιμερισμό της ευθύνης για τα γεγονότα του 1999.

Αντιστοίχως, η παράθεση των ιστορικών γεγονότων και η ανάλυση των αιτίων των βίαιων επεισοδίων του 1999 δεν έχει διερευνηθεί και στοιχειοθετηθεί αρκούντως. Η Έκθεση επιχειρεί να δικαιολογήσει αυτό το γεγονός υποστηρίζοντας ότι εντολή της ήταν μόνον η διερεύνηση των γεγονότων του 1999, αν και είναι σαφές ότι η κατανόηση των γεγονότων της περιόδου προ του 1999 θα βοηθούσε στη διατύπωση περισσότερο ουσιαστικών προτάσεων. Δεδομένου ότι μόνον τα σημεία επί των οποίων είχε επιτευχθεί συμφωνία

ήταν δυνατόν να συμπεριληφθούν στην Έκθεση, πολλά στοιχεία αποκλείστηκαν, ενώ δηλώσεις οι οποίες θα ήταν δυνατόν να διαψευστούν ή να αμφισβητηθούν, εάν είχε προηγηθεί επαρκής έρευνα, παρέμειναν στην Έκθεση.

Ακολούθησε μια σειρά προτάσεων, μεταξύ των οποίων και εισηγήσεις για τη δημιουργία προγραμμάτων εκπαίδευσης στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη συγκρότηση διακρατικής ομάδας αστυνόμευσης των κοινών συνόρων, τη σύσταση επιτροπής για τους εξαφανισθέντες και την προαγωγή μακροπρόθεσμης και πολυεπίπεδης διμερούς συνεργασίας μεταξύ Ινδονησίας και Αν.Τιμόρ.

Η Επιτροπή δέχθηκε οξύτατη κριτική από μια σειρά διεθνών δρώντων που την κατηγορήσαν ότι θυσίασε τη δικαιοσύνη για τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα των δύο χωρών. Επίσης καταγγέλθηκε η ίδια η ύπαρξη της Επιτροπής και οι μέθοδοι εργασίας που εφάρμοσε. ΜΚΟ από την Ινδονησία, το Αν.Τιμόρ, αλλά και από τον υπόλοιπο κόσμο διατύπωσαν την άποψη ότι τα πορίσματα της Έκθεσης είχαν ήδη παρουσιαστεί σε εκθέσεις άλλων οργανισμών και κατηγορήσαν την απουσία διαβουλεύσεων της Επιτροπής με άλλους δρώντες και τους εσφαλμένους όρους λειτουργίας της Επιτροπής.

Κυριώτερα δε, καταγγέλθηκε το γεγονός ότι η Επιτροπή απέτυχε να οδηγήσει στη δικαιοσύνη τα περισσότερα άτομα που ήταν υπεύθυνα για σοβαρά εγκλήματα και συνέβαλε στη δημιουργία καθεστώτος ατιμωρησίας, με αποτέλεσμα να εξοργισθούν πολλές οργανώσεις των θυμάτων⁷⁹.

Ωστόσο, επισημαίνεται ότι παρά τις ελλείψεις και τα ελλωτώματα των όρων λειτουργίας της Επιτροπής, η έκθεση που δόθηκε στη δημοσιότητα απορρίπτει την ιδέα της αμνηστίας ή της πολιτικής αποκατάστασης για οποιονδήποτε. Εξ άλλου η Επιτροπή αποφάνθηκε ότι πράγματι διαπράχθηκαν εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας με τρόπο οργανωμένο, εκτεταμένο και συστηματικό το 1999. Αποδεχόμενος τα ευρήματα της Έκθεσης της Επιτροπής, ο Ινδονήσιος Πρόεδρος Susilo Bambang Yudhoyono προσέφερε την πρώτη επίσημη αναγνώριση εκ μέρους της χώρας του ότι κρατικοί θεσμοί είχαν συστηματικά παραβιάσει ανθρώπινα δικαιώματα στο Αν.Τιμόρ⁸⁰.

⁷⁹ Truth and Reconciliation Commissions in Timor-Leste, www.trial-ch.org, πρόσβαση 11.11.13

⁸⁰ Hirst, M., 2009, An Unfinished Truth: An Analysis of the Commission of Truth and Friendship's final Report on the 1999 Atrocities in East Timor, International Center for Transitional Justice, <http://ictj.org/sites/default/files/ICTJ-TimorLeste-Unfinished-Truth-2009-English.pdf>, πρόσβαση 11.11.13.

Παρά τις ελλείψεις της έρευνας που διεξήγαγε η Επιτροπή, προέκυψαν πολύτιμα ευρήματα. Συγκεκριμένα, τα ευρήματα της Επιτροπής Αλήθειας και Φιλίας επιβεβαιώνουν παλαιότερες εκθέσεις της Ινδονησιακής Εθνικής Επιτροπής για τη Διερεύνηση των Παραβιάσεων των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Αν.Τιμόρ το 1999, της CAVR, του Γραφείου του Υψηλού Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) του ΟΗΕ και άλλων, όπου αναφέρεται ρητώς ότι το 1999 στο Αν.Τιμόρ διαπράχθηκαν εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας από τον ινδονησιακό στρατό, την αστυνομία και πολίτες αξιωματούχους. Δύο παραρτήματα στην Έκθεση, τα οποία συντάχθηκαν από ειδικούς συμβούλους της Επιτροπής μετά από εξέταση εγγράφων, συγκεντρώνουν και αναλύουν έναν μεγάλο αριθμό αποδείξεων που υποστηρίζουν αυτά τα ευρήματα.

Επιπλέον, η Έκθεση εξηγεί ότι η διάπραξη αυτών των σοβαρών εγκλημάτων από τον μηχανισμό ασφαλείας δεν αποτελούσε παρέκκλιση. Αντιθέτως ήταν αποτέλεσμα καθιερωμένων πρακτικών και πολιτικής του ινδονησιακού τομέα ασφαλείας.

Αξιοσημείωτο δε είναι ότι η Έκθεση της Επιτροπής περιλαμβάνει μια σαφή κριτική του Ad Hoc δικαστηρίου που συστήθηκε στην Ινδονησία καθώς αναφέρει ότι οι έρευνες των εισαγγελέων ήταν εσφαλμένες, διότι δεν αξιοποιήθηκαν τα εκτενή αποδεικτικά στοιχεία που είχαν συγκεντρωθεί από την ινδονησιακή Εθνική Επιτροπή Διερεύνησης των Παραβιάσεων των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Αν. Τιμόρ το 1999. Επίσης τους επιρρίπτει ευθύνες για παρερμηνεία των όρων ' εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας ' και της έννοιας της ευθύνης του επί κεφαλής, με αποτέλεσμα το αδύναμο κατηγορητήριο να μην παρουσιάζει όλα τα διαθέσιμα αποδεικτικά στοιχεία σε κρίσιμα ζητήματα. Η ελλιπής υποβολή στοιχείων εκ μέρους της εισαγγελίας υπονόμωσε τις Ad Hoc δίκες. Αυτό οφειλόταν εν μέρει στην εμπιστοσύνη των εισαγγελέων σε μάρτυρες προερχομένους από τις ινδονησιακές ένοπλες δυνάμεις και την κυβέρνηση, οι οποίοι όταν παρουσιάστηκαν στο δικαστήριο ανέτρεψαν τις αρχικές τους καταθέσεις χωρίς να ερωτηθούν για τους λόγους που τους οδήγησαν σε αυτή την απόφαση. Επιπλέον, πολλοί δικαστές δεν αξιολόγησαν την αξιοπιστία των καταθέσεων ορισμένων μαρτύρων και απλώς δέχθηκαν την εκδοχή των γεγονότων όπως παρουσιάστηκε από την πλειοψηφία των μαρτύρων.

Μολονότι η Επιτροπή απαιτούνταν να δώσει έμφαση στη θεσμική και όχι στην ατομική ευθύνη, η Έκθεσή της παρουσιάζει αποδείξεις που ενοχοποιούν ανώτατους ινδονησιους αξιωματούχους. Επιπροσθέτως, το πλαίσιο που χρησιμοποιείται για να αναλύσει αυτά τα στοιχεία (ιδίως ο ορισμός των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας) βασικά σχετίζεται με ερωτήματα που άπτονται της ατομικής ποινικής ευθύνης. Επομένως, τα ευρήματα της

Επιτροπής είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν αμέσως σε διαδικασίες που αφορούν την ατομική ευθύνη.

Παρ' όλα αυτά, η Επιτροπή είχε ελλείψεις, καθώς αποφεύγει να θέσει μια σειρά σημαντικών ερωτημάτων που αφορούν τη θεσμική ευθύνη. Π.χ εάν ανώτατοι αξιωματούχοι προκάλεσαν την έκρηξη βίας ή απλώς απέτυχαν να την αποτρέψουν. Ποιός ήταν ο ρόλος συγκεκριμένων μονάδων, όπως των ειδικών δυνάμεων. Αντιστοίχως, η Έκθεση δεν επιτυγχάνει να απαντήσει σε μια σειρά ασήρικτων κατηγοριών οι οποίες διατυπώθηκαν κατά ατόμων και θεσμών στη διάρκεια των δημοσίων ακροάσεων της Επιτροπής.

Πράγματι, η Επιτροπή υπέβαλε μια σειρά προτάσεων, οι οποίες, σε γενικές γραμμές μπορούν να χαρακτηρισθούν επωφελείς. Ενώ ορισμένες από τις προτάσεις αφορούν τις διμερείς σχέσεις και φαίνονται να έχουν μικρή σχέση με τις παρελθούσες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις οποίες αναφέρεται η ίδια η Έκθεση, άλλες ασχολούνται με θεσμικές μεταρρυθμίσεις, αποζημιώσεις, έρευνα και καταγραφή παρελθουσών παραβιάσεων και τη δημιουργία επιτροπής για εξαφανισμένα πρόσωπα.

Η κυριότερη αδυναμία των προτάσεων είναι η γενικότητά τους. Δεδομένου ότι διατυπώθηκαν με την πρόθεση να αφορούν τόσο την Ινδονησία, όσο και το Αν.Τιμόρ, δεν ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες συνθήκες καμίας χώρας.

Ωστόσο, πολλές από τις προτάσεις συμφωνούν με αυτές του CAVR ή άλλων οργανισμών. Είναι επομένως σε θέση να προσφέρουν επιπλέον πολιτική ώθηση σε αυτές τις περισσότερο λεπτομερείς προϋπάρχουσες προτάσεις. Όπως και στην περίπτωση του CAVR, η μεγαλύτερη πρόκληση είναι η διασφάλιση της υλοποίησης των προτάσεων. Υφίσταται ο κίνδυνος ότι μόνον οι λιγότερο αμφιλεγόμενες προτάσεις, όπως αυτές που αφορούν στη διαχείριση συνόρων, θα εφαρμοσθούν.

Η Επιτροπή χαρακτήρισε τις προτάσεις που διατύπωσε ως ' ρεαλιστικές και εφαρμόσιμες' . Οι βασικότερες προτάσεις ήταν οι εξής:

1. Μέτρα για την απόδοση ευθυνών και θεσμική μεταρρύθμιση, συγκεκριμένα τη δημιουργία ειδικών μηχανισμών για την έρευνα και τη δίωξη. Υποδεικνύει επίσης την ανάγκη αλλαγής του μηχανισμού ασφαλείας και το σαφή διαχωρισμό των ρόλων των πολιτικών αρχών, του μηχανισμού ασφαλείας καθώς και τη διάκριση των θεσμών του στρατού και της αστυνομίας.

2. Δημιουργία νέων θεσμών: α) ενός κέντρου για την τεκμηρίωση και την επίλυση συγκρούσεων, το οποίο θα συλλέγει, θα διατηρεί και θα προστατεύει τα έγγραφα που σχετίζονται με την περίοδο του 1999 και θα ενθαρρύνει την ευρύτερη συλλογική ιστορική έρευνα. Οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν το κέντρο ως βήμα για τη δημιουργία προγραμμάτων που αποσκοπούν στην αναγνώριση, πρόληψη και επίλυση κοινωνικών και πολιτικών συγκρούσεων, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την εκπαίδευση δημοσίων υπαλλήλων. Το κέντρο θα πρέπει επίσης να αναπτύξει θεραπευτικά προγράμματα των επιζώντων. β) Μια επιτροπή για τους εξαφανισθέντες, με τη συνεργασία των δύο χωρών, για την ανακάλυψη πληροφοριών για την τύχη εξαφανισθέντων και την διοχέτευση αυτών των πληροφοριών στους συγγενείς των εξαφανισθέντων. Η εν λόγω επιτροπή θα πρέπει να αναζητήσει τα παιδιά του Αν.Τιμόρ τα οποία χωρίστηκαν από τις οικογενειές τους, ενώ ειδικά προγράμματα πρέπει να εφαρμοσθούν για την προστασία και διατήρηση των δικαιωμάτων αυτών των παιδιών.

3. Κοινές συνοριακές πολιτικές, πολιτικές ασφαλείας και οικονομικά ζητήματα. Μολονότι αυτές οι προτάσεις δεν άπτονται των παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων του 1999, συμπεριλήφθηκαν στην Έκθεση ως μέσον ενίσχυσης των διμερών σχέσεων. Περιλαμβάνουν προτάσεις για τη δημιουργία ειδικών 'ζωνών ειρήνης' κατά μήκος των κοινών συνόρων εντός των οποίων δεν θα απαιτούνται θεωρήσεις, την οριστικοποίηση της οριοθέτησης των συνόρων και επίλυσης οικονομικών διαφορών σε εκκρεμότητα.

4. Μακροπρόθεσμα, φιλόδοξα μέτρα, τα οποία περιλαμβάνουν πολιτιστικές και εκπαιδευτικές ανταλλαγές, συνεργασία στον τομέα της υγείας, αύξηση της επαγρύπνησης όσον αφορά την προστασία νομικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στις δύο χώρες, συνεχιζόμενη διμερή συνεργασία ως προς τα λείψανα των αποθανόντων, συμπεριλαμβανομένων των ινδονήσιων στρατιωτών που είναι ενταφιασμένοι στο Αν.Τιμόρ και η πιθανότητα χορήγησης διπλής υπηκοότητας στα παιδιά μεικτών γάμων.

5. Μέτρα για τη διάδοση της έκθεσης και την εφαρμογή των προτάσεων. Η επιτροπή πρότεινε τη σύσταση συμβουλευτικής ομάδας για την επίβλεψη της διάδοσης της Έκθεσης, με περίοδο εργασίας τα πέντε έτη και θα χρηματοδοτείται από ένα "ταμείο αλληλεγγύης" σύμφωνα με πρόταση του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Η εντολή της Επιτροπής περιελάμβανε την οδηγία διαπίστωσης της 'τελειωτικής αλήθειας-conclusive truth'. Παρ' όλα αυτά υπάρχουν σημαντικά κενά και ανακρίβειες στα

ευρήματα της Επιτροπής: α. Μολονότι η Έκθεση διευκρινίζει ότι οι παραστρατιωτικές οργανώσεις που ευθύνονται για το κύμα βίας στο Αν.Τιμόρ την περίοδο του δημοψηφίσματος δεν σχηματίστηκαν αυθόρμητα και ότι ινδονησιακοί θεσμικοί παράγοντες βοήθησαν στην δημιουργία τους, δεν προσδιορίζει ποιος ξεκίνησε τη διαδικασία που οδήγησε στο σχηματισμό των εν λόγω οργανώσεων και αποφεύγει να θέσει το ερώτημα εάν οι ινδονησιακές αρχές συνέλαβαν και υλοποίησαν την ιδέα της συγκρότησης παραστρατιωτικών οργανώσεων και τη χρησιμοποίησή τους για την συνέχιση της βίας.

Ειδικότερα η Έκθεση της Επιτροπής δεν αναφέρει το εύρος της συνεργασίας των επίσημων κρατικών ινδονησιακών θεσμών και των παραστρατιωτικών, εάν υπήρξε εμπλοκή υψηλόβαθμων ινδονήσιων αξιωματούχων και σε ποιο βαθμό, εάν οι αποφάσεις συγκρότησης των παραστρατιωτικών οργανώσεων λαμβάνονταν κεντρικά στην Τζακάρτα, ή τοπικά στο Dili. Αυτές οι ερωτήσεις είναι ιδιαίτερες κρίσιμες καθώς αφορούν τις αποδόσεις ευθυνών, τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις και την μελλοντική πρόληψη ανάλογων συμβάντων στο μέλλον.

Επίσης τα ευρήματα της Επιτροπής για τη θεσμική ευθύνη εξασθενούν εξ αιτίας της γενικότητάς τους. Αυτό είναι ιδιαίτερος σαφές όσον αφορά τη δομή των οργανώσεων υπέρ της ανεξαρτησίας, καθώς η Επιτροπή δήλωσε σαφώς ότι δεν διαθέτει επαρκή στοιχεία για να προσδιορίσει ποιο τμήμα του CNRT (Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης του Τιμόρ) ευθυνόταν για τα εγκλήματα.

Ανάλογη δυσκολία χαρακτηρίζει το έργο της Επιτροπής όσον αφορά τους ινδονησιακούς θεσμούς. Παρά τη λεπτομερή ανάλυση της διάρθρωσης των δομών του στρατού, της αστυνομίας και του πολιτικού προσωπικού του δημοσίου τομέα στην Ινδονησία, η οποία αποτυπώνει την περιπλοκότητα και την στενή διασύνδεση αυτών των θεσμών, η ανάλυση και τα ευρήματα της Επιτροπής σχετικά με την ευθύνη τους, αντιμετωπίζει τον κάθε έναν από αυτούς τους θεσμούς ως απολύτως διακριτή οντότητα χωρίς καμία σχέση με τους υπολοίπους. Πιθανώς το ερώτημα περί της απόδοσης ευθυνών σε συγκεκριμένους θεσμούς αφορά κυρίως το στρατό, ο οποίος, θεωρητικώς τουλάχιστον, είχε διάφορες υποδιαιρέσεις και περιελάμβανε ειδικά τμήματα.

Προγενέστερες εκθέσεις, ιδίως του ΟΗΕ (OHCHR) εστιάζουν την προσοχή στον ρόλο που διαδραμάτισαν οι ινδονησιακές ειδικές δυνάμεις και οι υπηρεσίες πληροφοριών στην υποστήριξη και ενορχήστρωση της βίας των παραστρατιωτικών οργανώσεων. Εντούτοις, η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψιν τον ρόλο των επιμέρους τμημάτων των ινδονησιακών

δυνάμεων ασφαλείας. Παρά την παραδοχή εκ μέρους της Επιτροπής ότι οι ένοπλες ομάδες πολιτών προ του 1999 οργανώνονταν από τις ινδονησιακές ειδικές δυνάμεις και μολονότι η εξέταση των εγγράφων καταδεικνύει σαφώς την εμπλοκή των ειδικών δυνάμεων και των υπηρεσιών πληροφοριών, η Επιτροπή ελάχιστα αναφέρεται σε αυτό στην Έκθεσή της.

Εν κατακλείδι, η Έκθεση της Επιτροπής Αλήθειας και Φιλίας είχε ανάμικτα αποτελέσματα. Μολονότι αφενός αποτελεί μια θετική συνεισφορά, ιδίως ως προς το τμήμα που αφορά την Ινδονησία, παραλλήλως περιλαμβάνει ορισμένες αμφιλεγόμενες αναλύσεις, ευρήματα και προτάσεις. Ωστόσο, εάν ληφθούν υπόψιν οι όροι λειτουργίας της Επιτροπής και η εσφαλμένη διαξαγωγή των δημοσίων ακροάσεων, από πολλές απόψεις η Έκθεση δύναται να χαρακτηριστεί αρκετά ισορροπημένη, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι είναι και επιτυχής, καθώς μέχρι στιγμής ελάχιστα μέτρα έχουν ληφθεί για την εφαρμογή των προτάσεων της.

Η συγκρότηση της Επιτροπής και η δημοσίευση της Έκθεσης, παρά την θετική υποδοχή που της επιφυλάχθηκε σε Ινδονησία και Αν.Τιμόρ, όπου αντιμετωπίστηκε ως μια θαραλλέα κίνηση των δύο χωρών να αντιμετωπίσουν κατά πρόσωπο, με τρόπο οριστικό την ιστορία τους⁸¹, αποτελεί περισσότερο προσπάθεια συμβιβασμού και συγκάλυψης των θηριωδιών της 24ετούς κατοχής και των βίαιων επεισοδίων του 1999, σε μια απόπειρα του Αν.Τιμόρ να μην εξωθήσει στα άκρα τις σχέσεις με τον ένα εκ των δύο μεγάλων γειτόνων του, με τον οποίο έχει μια στενή σχέση οικονομικής κυρίως, αλλά και πολιτικής και πολιτιστικής εξάρτησης.

Για το λόγο αυτό, εξ άλλου, και οι δύο χώρες χρησιμοποιούν την Έπιτροπή Αλήθειας και Φιλίας ως προκάλυμμα για να δικαιολογήσουν την άρνησή τους να προχωρήσει η συγκρότηση ενός διεθνούς δικαστηρίου το οποίο, κατά τον πλέον αμερόληπτο τρόπο, θα αποδώσει πραγματικές ευθύνες στους δράστες των θηριωδιών των 24 ετών της κατοχής και της χρονικής περιόδου περί το δημοψήφισμα του 1999.

13 έτη μετά τον τερματισμό της ινδονησιακής κατοχής και 11 έτη από την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας, το Αν.Τιμόρ φαίνεται ιδιαίτερος απρόθυμο να επιτρέψει τη συστηματική διερεύνηση του παρελθόντος, διότι, όπως γνωρίζει πολύ καλά η κυβέρνηση στο Dili, τα αποτελέσματα θα είναι καταπέλτης για την Ινδονησία και θα οδηγήσουν τις σχέσεις των δύο χωρών στο όχι και τόσο μακρινό παρελθόν της οξείας και ανοιχτής σύρραξης.

⁸¹ TNI responsible for East Timor mayhem: Chief, 18.07.2008, The Jakarta Post, www.thejakartapost.com/news/2008/07/18/tni-responsible-east-timor-mayhem-chief.html, πρόσβαση 15.11.13.

Μολονότι, όπως έχει αποδειχθεί από την ίδια την ιστορία του Αν.Τιμόρ (βλ. γεγονός 2006-κεφ.1) ότι η ηθελημένη ή μη άρνηση επίλυσης των προβλημάτων του παρελθόντος, προκειμένου να εξυπηρετηθούν βραχυπρόθεσμα περιορισμένα οφέλη, έχει ως αποτέλεσμα τη διόγκωσή τους, οι ηγέτες του Αν.Τιμόρ αλλά και της Ινδονησίας, ιδίως στο βαθμό που εξαρτάται από τις ισχυρές ένοπλες δυνάμεις, επιθυμούν να αποφύγουν την πραγματική και ουσιαστική έρευνα του παρελθόντος και ιδίως την απόδοση ευθυνών η οποία θα ακολουθήσει αναπόφευκτα⁸².

Βεβαίως, ακόμη και εάν το Αν.Τιμόρ συνηγορούσε για τη συγκρότηση Διεθνούς Δικαστηρίου στο πλαίσιο του ΟΗΕ, δεν είναι βέβαιον ότι η Κίνα και η Ρωσία θα ενέκριναν αυτή την πρόταση, καθώς δεν θα ήθελαν να δημιουργηθεί προηγούμενο για περιοχές δικού τους ενδιαφέροντος όπως το Θιβέτ και η Τσετσενία.

Εξ άλλου οι πιθανότητες σύστασης διεθνούς δικαστηρίου μειώνονται ταχύτατα με την πάροδο των ετών, καθώς εξασθενεί η πολιτική βούληση των ηγετών του Αν.Τιμόρ, καθώς, πλέον, το βασικότερο μέλημα των κατοίκων είναι η διασφάλιση του προς το ζην, περισσότερο από την προσαγωγή στη δικαιοσύνη και την αβέβαιη τιμωρία των όποιων ενόχων⁸³.

⁸² συνέντευξη με κ. Caetano da Sousa Gutterres, μέλος της Αντίστασης του Αν.Τιμόρ, διπλωματικός στην Πρεσβεία του Αν.Τιμόρ στην Κορέα (συνέντευξη, Σεούλ 11.11.13).

⁸³ Human Rights and Post-Conflict Transitional Justice in East Timor Taina Järvinen Researcher The Finnish Institute of International Affairs UPI Working Papers 47 (2004) Ulkopoliittinen instituutti – The Finnish Institute of International Affairs (FIIA) σελ.69-70, www.kms2.isn.ethz.ch, πρόσβαση 15.11.13.

Βιβλιογραφία κεφαλαίου:

- Lise Morse Howard, UN peacekeeping in civil wars, 2007
- Alatas, 2006, The pebble in the shoe, the diplomatic struggle for east Timor, Aksara, Karunia
- Sam Pietsch, Australian Imperialism and East Timor, p.19-22, Australian National University, www.anu.edu.au πρόσβαση 14.09.13.
- The Age, Australia's shame over East Timor, July 15, 2008/www.theage.com.au πρόσβαση 14.09.13
- Jarat Chopra, The UN's kingdom in East Timor, Survival, vol.42, no.3, Autumn 2000, The International Institute for Strategic Studies
- CIA WORLD FACTBOOK, [www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/east timor](http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/east-timor) πρόσβαση 10.09.13.
- http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/document.aspx?ReportId=121&IF_Language=eng&BR_Country=6260, πρόσβαση 13.09.13
- <http://www.easttimorgovernment.com/languages.htm>, πρόσβαση 13.09.13
- <http://www.scribd.com/doc/21945587/Justice-System-in-East-Timor-An-Independent-Comprehensive-Needs-Assessment-2009>, σελ. 22, πρόσβαση 13.09.13
- “Horta wants UN to stay”, 12.05.2008, Lucy Williamson, BBCnews, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/7397472.stm>, πρόσβαση 12.10.13.
- Joint Transition Plan: Preparing a New Partnership in a Peaceful and Stable Timor-Leste, September 2011, <http://unmit.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=Tqlqm-d9kF0%3D&tabid=12032&language=en-US>, πρόσβαση 12.10.13.
- Human Rights and Post-Conflict Transitional Justice in East Timor Taina Järvinen Researcher The Finnish Institute of International Affairs UPI Working Papers 47 (2004) Ulkopoliittinen instituutti – The Finnish Institute of International Affairs (FIIA) σελ.39, www.kms2.isn.ethz.ch, πρόσβαση 15.11.13.
- Truth and Reconciliation Commissions in Timor-Leste, www.trial-ch.org, πρόσβαση 11.11.13.
- East Timor Truth Commission, War Crimes Studies Center, University of California Berkeley, www.wcsc.berkeley.edu, πρόσβαση 03.11.13.
- Hirst, M., 2009, An Unfinished Truth: An Analysis of the Commission of Truth and Friendship’s final Report on the 1999 Atrocities in East Timor, International Center for Transitional Justice, <http://ictj.org/sites/default/files/ICTJ-TimorLeste-Unfinished-Truth-2009-English.pdf>, πρόσβαση 11.11.13.
- TNI responsible for East Timor mayhem: Chief, 18.07.2008, The Jakarta Post, www.thejakartapost.com/news/2008/07/18/tni-responsible-east-timor-mayhem-chief.html, πρόσβαση 15.11.13.
- συνέντευξη με Caetano da Sousa Gutterres, μέλος της Αντίστασης του Αν.Τιμόρ, διπλωματικός στην Πρεσβεία του Αν.Τιμόρ στην Κορέα (συνέντευξη, Σεούλ 11.11.13)

5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

5.1. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΔΡΑΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΣΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΙΜΟΡ, ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΣΣΟΜΕΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ (ΕΞΑΝΤΛΗΣΗ ΚΟΙΤΑΣΜΑΤΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΜΕΤΑ 30 ΕΤΗ-ΑΠΟΥΣΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ).

Το Ανατολικό Τιμόρ προορίζονταν να αποτελέσει το κατ' εξοχήν παράδειγμα επιτυχημένης οικοδόμησης κράτους. Το 2002, μετά από τέσσερις αιώνες πορτογαλικής αποικιοκρατίας και 24 έτη ινδονησιακής κατοχής, το μικρό κρατίδιο του Αν.Τιμόρ απετέλεσε το πρώτο νέο κράτος του 21ου αιώνα. Η πορεία του προς την ανεξαρτησία υλοποιήθηκε συνοδία μιας πλειάδας διεθνών οργανισμών που επιθυμούσαν διακαώς να μετατρέψουν το νεοσύστατο κράτος σε υπόδειγμα αποτελεσματικής διεθνούς παρέμβασης. Το 2006, λίγο πριν την αποστασία τμήματος του στρατού που οδήγησε σε κατάρρευση την ασφάλεια στη χώρα και στην εξαετή παράταση της παραμονής του ΟΗΕ στη χώρα, ο Paul Wolfowitz, επικεφαλής την περίοδο εκείνη της Παγκόσμιας Τράπεζας, αποκάλεσε το Αν.Τιμόρ "success story", καθώς "σε μικρό χρονικό διάστημα δημιούργησε μια λειτουργική οικονομία από τις στάχτες της καταστροφής του 1999."

Εντούτοις, μια νέα έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας διαφωνεί με τα ανωτέρω και, κατά περίεργο τρόπο, επιρρίπτει ευθύνες στον ίδιο τον Οργανισμό. Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι ακολουθώντας τις οδηγίες της Παγκόσμιας Τράπεζας, το Αν.Τιμόρ αποταμίευε τα έσοδα από το πετρέλαιο, αντί να τα επενδύει σε κοινωνικά προγράμματα, με αποτέλεσμα να σημειωθούν υψηλά ποσοστά φτώχειας και ανεργίας στη χώρα. Η φτώχεια, το ποσοστό της οποίας ήταν διπλάσιο από ότι της Ινδονησίας, ξεκίνησε να σημειώνει πτώση, μόνο όταν η Κυβέρνηση του Αν.Τιμόρ αγνόησε τις οδηγίες της Τράπεζας και αύξησε τις δαπάνες κάνοντας χρήση των πετρελαϊκών εσόδων.

Ανάλογες επιπτώσεις είχαν οι οδηγίες της Τράπεζας στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης. Σύμφωνα με την έκθεση, η Παγκόσμια Τράπεζα καθυστέρησε για ένα έτος την ανέγερση τεσσάρων νοσοκομείων, λόγω πολύ αυστηρών κανόνων προμηθειών, σε μια χώρα με τα υψηλότερα ποσοστά παιδικής θνησιμότητας στη νοτιοανατολική Ασία, όπου το προσδόκιμο ζωής μετά βίας ξεπερνά τα 55 και όπου το σύστημα υγείας ήταν ανύπαρκτο. Ως προς την εκπαίδευση, αν και η Τράπεζα βοήθησε στην κατασκευή και επισκευή σχολικών κτιρίων, κατόπιν αιτήματος της Κυβέρνησης του Αν.Τιμόρ, η οποία επιδίωκε την απάλειψη του ινδονησιακού εκπαιδευτικού συστήματος, προχώρησε στη

διανομή διδακτικού υλικού στα πορτογαλικά, τα οποία όμως μιλούσαν μόλις από το 5% του πληθυσμού και ελάχιστοι νεαροί δάσκαλοι ήταν σε θέση να κατανοήσουν το υλικό, με αποτέλεσμα το 2009, ποσοστό άνω του 70% των μαθητών σε εξετάσεις στο τέλος της πρώτης δημοτικού, δεν ήταν σε θέση να διαβάσουν ούτε μια λέξη απλού κειμένου στα πορτογαλικά, γεγονός που ενδεχομένως να οδηγήσει ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού στον αναλφαβητισμό⁸⁴.

5.2. PETROLEUM FUND

Το 2005, το Κοινοβούλιο του Ανατολικού Τιμόρ προκειμένου να διασφαλίσει ότι τα κέρδη από την εκμετάλλευση του πετρελαίου και του φυσικού αερίου της Θάλασσας του Τιμόρ δεν θα διασπαθισθούν άσκοπα, αλλά θα αποταμιευθούν και θα επενδυθούν συνετά για την παροντική και μελλοντική εξασφάλιση των πολιτών του Αν. Τιμόρ, ακόμη και μετά την εξάντληση των κοιτασμάτων, η οποία υπολογίζεται ότι θα συμβεί- για τα υπό εκμετάλλευση κοιτάσματα- το 2024, περίπου, ψήφισε νόμο για τη σύσταση ενός πετρελαϊκού ταμείου (Petroleum Fund-PF). Ο εν λόγω νόμος βασίζεται στο άρθρο 139 του Συντάγματος του Αν. Τιμόρ, το οποίο προβλέπει ότι οι φυσικοί πόροι, συμπεριλαμβανομένου του πετρελαίου, ανήκουν στο δημόσιο προκειμένου να χρησιμοποιηθούν με ' δίκαιο τρόπο' .

Το Ταμείο τελεί υπό την κοινή διαχείριση του Υπουργείου Οικονομικών, του Συμβουλευτικού Συμβουλίου Επενδύσεων και της Κεντρικής Τράπεζας. Ο Υπουργός, μαζί με την Κεντρική Τράπεζα, δύνανται να διορίσουν έναν ή περισσότερους Εξωτερικούς Συμβούλους Επενδύσεων. Ένα Συμβουλευτικό Συμβούλιο του Πετρελαϊκού Ταμείου, το οποίο έχει επίσης δικαίωμα να διορίζει συμβούλους, είναι επιφορτισμένο με την επίβλεψη και αναφορά στο Κοινοβούλιο.

Αρχικώς, ο νόμος προέβλεπε ότι τουλάχιστον το 90% των εσόδων του Ταμείου από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, όπως φόροι, δικαιώματα και μερίσματα, έπρεπε να επενδύεται σε ομόλογα σταθερού επιτοκίου αξιόπιστων κρατών ή τραπεζών, σε δολάρια ΗΠΑ. Το υπόλοιπο 10% ήταν δυνατόν να επενδυθεί με λιγότερους περιορισμούς⁸⁵.

Η ανάληψη χρημάτων από το Ταμείο επιτρέπεται μόνο για κάλυψη κυβερνητικών δαπανών, με ηλεκτρονική μεταφορά στον λογαριασμό του κρατικού προϋπολογισμού,

⁸⁴ <http://www.worldbank.org/en/country/timor-leste/overview>, πρόσβαση 12.11.13.

αφού ο προϋπολογισμός εγκριθεί από το Κοινοβούλιο και δημοσιευθεί. Ο νόμος προβλέπει ότι δεν επιτρέπεται η ανάληψη ποσού μεγαλύτερου από αυτό που θα θέσει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα του Ταμείου. Δεδομένου ότι οι εισροές στο Ταμείο είναι αβέβαιες, ο νόμος που διέπει τη διαχείριση του Ταμείου ορίζει ένα ανώτατο όριο για τις εκροές το Υπολογιζόμενο Βιώσιμο Εισόδημα (Estimated Sustainable Income-ESI), έτσι ώστε το Ταμείο να λειτουργεί ως αποθεματικό του προϋπολογισμού που εξομαλύνει τις μεταβολές των πετρελαϊκών εσόδων. Η συναλλαγματική ισοτιμία είναι συνδεδεμένη με το δολλάριο ΗΠΑ, το νόμισμα στο οποίο διενεργείται παγκοσμίως το εμπόριο πετρελαίου⁸⁶. Σχηματικά, μετά από μια σειρά πολύπλοκων υπολογισμών, δεν επιτρέπεται η ανάληψη ποσού που να υπερβαίνει το 3% του συνολικού ποσού του Ταμείου⁸⁷. Εντούτοις, προβλέπεται ότι σε υπάρχει δυνατότητα υπεράναληψης, μετά από σχετική έγκριση του Κοινοβουλίου.

Δεδομένης της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και της πτώσης της ισοτιμίας του αμερικανικού δολλαρίου, το Ταμείο συρρικνώθηκε σημαντικά το 2009, αλλά εκ του νόμου απαγορευόταν η διαφοροποίηση των επενδύσεων σε άλλο νόμισμα⁸⁸. Προκειμένου να διασφαλιστεί μεγαλύτερη ευελιξία και να περιορισθεί ο κίνδυνος μείωσης του αποθέματος του ταμείου από την αποκλειστική σύνδεση με το δολλάριο ΗΠΑ, η κυβέρνηση του Αν.Τιμόρ προχώρησε σε διαδοχικές τροποποιήσεις (2009, 2010, 2012) της επιλογής των χρηματοδοτικών οργάνων, ώστε να περιορισθεί το ποσοστό του ταμείου που προοριζόταν για αποκλειστική επένδυση σε δολλάριο ΗΠΑ.

Το 2011, ο νόμος του Petroleum Fund τροποποιήθηκε σημαντικά για συμπεριλάβει αλλαγές στην επενδυτική πολιτική του. Μολονότι οι επενδύσεις εξακολουθούν να είναι ελάχιστα ριψοκίνδυνες, προβλέπεται σημαντικά περισσότερη ευελιξία, (περίπου το 50% του ταμείου είναι δυνατόν να επενδυθεί σε αγορές και εταιρείες μεγαλύτερου ρίσκου)⁸⁹. Στο τέλος του 2012 το ταμείο είχε αποθεματικό 11,8 δις δολ. ΗΠΑ⁹⁰ και το εισόδημα του κράτους από το πετρέλαιο το 2012 ήταν 3,6 δις δολλ. ΗΠΑ. Οι συνολικές μεταφορές από το Ταμείο στον προϋπολογισμό για το οικονομικό έτος 2012, ανήλθαν στα 1,594 δις. Δολ. ΗΠΑ, ποσό σημαντικά υψηλότερο από το υπολογιζόμενο ESI, ύψους 665,3 εκ. δολ. ΗΠΑ.

⁸⁵ Petroleum Fund of Timor Leste, www.banccentral.tl, πρόσβαση 12.10.13.

⁸⁶ McKechnie A., 2013, "Managing natural resources revenues-The Timor-Leste Petroleum Fund", www.odi.org.uk, πρόσβαση 20.09.13. σελ.2.

⁸⁷ Το ποσοστό 3% δεν είναι σταθερό, αλλά μεταβάλλεται αναλόγως του υπολογισμού των παροντικών και μελλοντικών κερδών του ταμείου, ως αποτέλεσμα των εσόδων από την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων αλλά και των κερδών από τις επενδύσεις. Εντούτοις, ως γενικός κανόνας, θεωρείται ότι δεν πρέπει οι αναλήψεις από το ταμείο να υπερβαίνουν το 3% του συνολικού του αποθέματος. Petroleum Fund of Timor Leste, www.banccentral.tl, προσπελάστηκε 12.10.13

⁸⁸ Anderson, T. 2010, "The Petroleum Fund and Development Strategy in Timor Leste", www.laohamutuk.org πρόσβαση 12.10.13.

⁸⁹ McKechnie A. April 2013, Managing natural resource revenues The Timor-Leste Petroleum Fund <http://www.odi.org.uk/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/8337.pdf>, πρόσβαση 10.09.13

⁹⁰ Petroleum Fund of Timor Leste, www.banccentral.tl, προσπελάστηκε 12.10.13

Αυτές οι μεταφορές συνδέονταν με μεγάλες επενδύσεις οι οποίες είχαν αποφασισθεί στο Στρατηγικό Αναπτυξιακό Σχέδιο το Αν.Τιμόρ⁹¹.

Παρ' όλα ταύτα το Αν. Τιμόρ πιθανώς μέχρι το 2022 να έχει χρεοκοπήσει, καθώς οι κρατικές δαπάνες έχουν αυξηθεί κατακόρυφα και εάν συνεχίσουν με τα ίδια ποσοστά δεν θα είναι βιώσιμες. Μόνο για το 2012 ο κρατικός προϋπολογισμός ήταν αυξημένος κατά 28% σε σχέση με το 2011. Χωρίς τιμαριθμική αναπροσαρμογή, τα κρατικά έξοδα έχουν αυξηθεί κατά 587% από το 2007. Τα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου του Αν.Τιμόρ δεν είναι ανεξάντλητα. Το κύριο εκμεταλλεύσιμο κοίτασμα της χώρας, το Bayu-Undan, θα έχει εξαντληθεί το 2024.⁹² Σημειωτέον ότι, οι τιμές του ESI είναι αβέβαιες διότι εξαρτώνται από τις μελλοντικές τιμές του πετρελαίου στη διεθνή αγορά, οι οποίες είναι εξαιρετικά δύσκολο να υπολογισθούν και συχνά οι προβλέψεις αποδεικνύονται λανθασμένες.

Επιπλέον, αν και, τουλάχιστον προς το παρόν, η διαχείριση του πετρελαϊκού Ταμείου του Αν.Τιμόρ θεωρείται, χωρίς βεβαίως να απουσιάζουν οι διαφωνούντες, ότι διακρίνεται από διαφάνεια και αποτελεσματικότητα, αυτό επηρεάζεται άμεσα από τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Ήδη, μεγάλος αριθμός ΜΚΟ και ανεξάρτητων παρατηρητών κατηγορούν την Κυβέρνηση για υπεραναλήψεις και ριψοκίνδυνες επενδύσεις, οι οποίες δεν λαμβάνουν υπόψη τη βιωσιμότητα του Ταμείου⁹³.

Ωστόσο, μια αναπτυσσόμενη οικονομία, όπως του Αν.Τιμόρ, με σημαντικότερες ελλείψεις σε υποδομές και σε εξειδικευμένο και πεπειραμένο προσωπικό για τη διαχείριση του Ταμείου, ενδεχομένως οφείλει να διαφοροποιήσει τον τρόπο υπολογισμού των αναλήψεων από το Ταμείο, προκειμένου να δώσει ώθηση στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας, χωρίς βεβαίως να θέσει σε κίνδυνο το Ταμείο. Πράγματι, πολλοί οικονομολόγοι έχουν υποστηρίξει ότι το νορβηγικό μοντέλο Ταμείου, επί του οποίου στηρίχθηκε το Ταμείο του Αν.Τιμόρ δεν είναι κατάλληλο για μια χώρα χωρίς εδραιωμένο σύστημα εκπαίδευσης, υγειονομικής περίθαλψης και υποδομών. Εντούτοις, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, εάν οι αναλήψεις διατηρούνται στα επίπεδα του ESI, τότε το Ταμείο θα ανέλθει στα 25 δις δολ. ΗΠΑ. Αντιθέτως, εάν συνεχισθούν οι αναλήψεις στα επίπεδα του 2012, δηλ. σε ποσά διπλάσια του ESI, τότε το Ταμείο θα ανέλθει στα 15 δις δολ. ΗΠΑ⁹⁴.

⁹¹ McKechnie A.,2013, "Managing natural resources revenues-The Timor-Leste Petroleum Fund", www.odi.org.uk, πρόσβαση 20.09.13. σελ.3

⁹² "Going for Broke", www.petroleum-economist.com, πρόσβαση 12.10.13

⁹³ La'o Hamutuk 2013, Timor-Leste Petroleum Fund, <http://www.laohamutuk.org/Oil/PetFund/05PFIndex.htm>, πρόσβαση 15.11.13.

⁹⁴ McKechnie A.,2013, "Managing natural resources revenues-The Timor-Leste Petroleum Fund", www.odi.org.uk, πρόσβαση 20.09.13. σελ.6

5.3. ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ (ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ, ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ, ΚΙΝΑ) ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ (ASEAN).

Στις 22 Μαρτίου 2002, δύο μήνες πριν την επίσημη ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Αν.Τιμόρ, η Αυστραλία, η οποία είχε υπογράψει στις 10 Δεκεμβρίου 1982 τη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (Σύμβαση του Montego Bay-ημερομηνία προσχώρησης 05.10.1994), με δήλωσή της ως προς τα άρθρα 287 και 298 της Σύμβασης, επέλεξε ως μέσα επίλυσης των διαφορών που αφορούν την ερμηνεία ή την εφαρμογή της Σύμβασης, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας, επισημαίνοντας, εντούτοις, ότι δεν αναγνωρίζει τη δικαιοδοσία τους ως προς τις διαφορές που αφορούν την οριοθέτηση των θαλασσίων συνόρων⁹⁵.

Η Αυστραλία ακολούθησε την ίδια πολιτική έναντι του Αν.Τιμόρ και μετά την επίσημη ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του νησιωτικού κρατιδίου, παρά τη δριμεία κριτική που είχε προκαλέσει η στάση της. Ειδικότερα, τόσο η Έκθεση του 2005 της Επιτροπής για την Αποδοχή, Αλήθεια και Συμφιλίωση στο Αν.Τιμόρ, όσο και σημαντικός αριθμός αναφορών στο πλαίσιο έρευνας το 2013 του Αυστραλιανού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις Αυστραλίας-Timor Leste, η οποία διεκόπη με τις κοινοβουλευτικές εκλογές του Σεπτεμβρίου 2013, υποστηρίζουν ότι η Αυστραλία, αδιαφορώντας για τη διεθνή νομιμότητα, ακολούθησε μια πολιτική έναντι του Αν.Τιμόρ, η οποία είχε αποκλειστικό σκοπό την εξυπηρέτηση ιδίων συμφερόντων, μολονότι αυτό σε πολλές περιπτώσεις σήμαινε την καταπάτηση των δικαιωμάτων και τη στέρηση των πόρων του λαού του Αν.Τιμόρ⁹⁶.

Ο εν λόγω πολιτικός σχεδιασμός ως φαίνεται ακολουθήθηκε και κατά τη διάρκεια των γεγονότων του 2008 (βλ. κεφ.1), οπότε η, υπό αυστραλιανή διοίκηση, διεθνής δύναμη ασφαλείας, ISF, δεν παρενέβη για την αποτροπή της δολοφονικής απόπειρας του Reinado κατά του Προέδρου Horta, μολονότι ο Reinado αφενός ήταν υπό παρακολούθηση από την Αυστραλία, και αφετέρου ήταν αδύνατο να εισήλθε στο Dili χωρίς να γίνει αντιληπτός, καθώς ήταν ένοπλος και επικεφαλής ομάδας οπλισμένων ανδρών οι οποίοι επέβαιναν σε οχήματα μεγάλου κυβισμού. Επιπλέον, η ISF, ακόμη και εάν δεχτούμε ότι ο Reinado έφτασε στην Προεδρική κατοικία χωρίς να γίνει αντιληπτός, δεν μετέβη αμέσως επί τόπου, μόλις ακούστηκαν οι πυροβολισμοί, σύμφωνα και με τα λεγόμενα του Προέδρου του Αν.Τιμόρ.

⁹⁵ United Nations Convention on the Law of the Sea www.treaties.un.org, πρόσβαση 30.09.13

⁹⁶ www.cavr-timorleste.org, πρόσβαση 10.08.13

Αυτή η στάση της Αυστραλίας πιθανότατα εντάσσεται στην ίδια σειρά ενεργειών που αποσκοπεί στην προστασία και προώθηση των αυστραλιανών συμφερόντων που σχετίζονται με την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Θάλασσα του Τιμόρ.

Συγκεκριμένα, το 2008, η σταθερότητα του κυβερνητικού συνασπισμού του Πρωθυπουργού Xanana Gusmao κινδύνευε, λόγω διαφωνιών στο εσωτερικό του και σφοδρών επιθέσεων από το FRETILIN και τον αρχηγό του Mari Alkatiri. Προς αποφυγή ενδεχόμενης απόφασης του Προέδρου Horta να διαλύσει την κυβέρνηση Gusmao, η οποία πιθανώς θα οδηγούσε στην ανάληψη της εξουσίας από τον Alkatiri, η αυστραλιανής διοίκησης διεθνής στρατιωτική δύναμη δεν παρενέβη αμέσως μόλις έγινε γνωστή η επίθεση που οδήγησα στο θάνατο του Reinado και τον τραυματισμό του Horta, ενώ είναι βέβαιο ότι η επιβολή νόμου εκτάκτου ανάγκης που επέβαλε ο Πρωθυπουργός Gusmao την επομένη της επίθεσης και ο οποίος του έδινε σχεδόν απεριόριστη εξουσία, διασφαλίζοντας παράλληλα την παραμονή του στην ηγεσία της χώρας, εξυπηρετούσε απολύτως τα αυστραλιανά συμφέροντα που δεν επιθυμούσαν εμπόδια στην εκμετάλλευση του πετρελαίου και του φυσικού αερίου και ανησυχούσαν για τον ενισχυμένο ρόλο της Κίνας, η οποία θεωρούσαν ότι είχε καλές σχέσεις με τον Al Katiri.

Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα και απόδειξη αυτής της πολιτικής αποτελούν οι διμερείς συμφωνίες αξιοποίησης των κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου τα οποία ευρίσκονται στη Θάλασσα του Τιμόρ μεταξύ των δύο χωρών. Το 2006 οι δυο χώρες υπέγραψαν συμφωνία (Treaty on Certain Maritime Arrangements on the Timor Sea-CMATs) στην οποία, μεταξύ άλλων, αποφασίσθηκε ότι το ζήτημα των κοινών θαλασσίων συνόρων δεν θα συζητηθεί για πενήντα έτη, δηλ. μέχρι το 2056, οπότε εκτιμάται ότι τα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου της Θάλασσας του Τιμόρ θα έχουν εξαντληθεί. Το Αν.Τιμόρ αποφάσισε, τον Απρίλιο 2013, να προσφύγει σε διαιτησία (arbitration) για τη CMATS, όπως ορίζεται στη Συμφωνία για τη Θάλασσα του Τιμόρ του 2002, αλλά όχι σε καταγγελία της CMATS, όπως προβλέπουν οι όροι της, κατηγορώντας την Αυστραλία για κατασκοπεία την περίοδο των διαπραγματεύσεων που προηγήθηκαν της υπογραφής⁹⁷.

Όμως η Αυστραλία δεν ήταν η μόνη χώρα που είχε συμφέρον με την αποσταθεροποίηση του Αν.Τιμόρ. Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι και η Ινδονησία είχε εμπλοκή στα γεγονότα του Φεβρουαρίου 2008, καθώς ο Ινδονήσιος Hercules Rozario Marcal, ο οποίος τη δεκαετία το 1990 διατηρούσε κυκλώματα προστασίας στην Τζακάρτα, είχε τηλεφωνική

επικοινωνία με τον Reinado, ενώ λίγους μήνες μετά τις επιθέσεις του Φεβρουαρίου, ο Πρωθυπουργός Gusmao του έδωσε την άδεια να προχωρήσει στη λειτουργία κυκλείου σε προσφυγικό καταυλισμό του Dili, μολονότι βρισκόταν υπό εξέταση για πιθανή συμμετοχή του στα γεγονότα του Φεβρουαρίου⁹⁸.

Αντίθετα, όταν στις 20 Μαΐου 2002, το Αν.Τιμόρ ανακήρυξε την ανεξαρτησία του, η Κίνα έγινε η πρώτη χώρα που σύναψε διπλωματικές σχέσεις με το νεοσύστατο κράτος και έδειξε ενδιαφέρον για το Αν.Τιμόρ στο πλαίσιο της πολιτικής του Πεκίνου για εδραίωση της σφαίρας επιρροής του στη νοτιοανατολική Ασία και τα νησιά του Ειρηνικού-προς ενόχληση της Αυστραλίας- προκειμένου να εξισορροπήσει την επιρροή των ΗΠΑ στην περιοχή. Επιπλέον, παρά τις σοβαρότατες αντιρρήσεις της Σιγκαπούρης, και δευτερευόντως της Μιανμάρ, υπάρχει πιθανότητα στο μέλλον το Αν.Τιμόρ να γίνει δεκτό ως πλήρες μέλος του ASEAN. Επίσης, η Κίνα αποσκοπεί στην εκμετάλλευση των κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου του Αν.Τιμόρ, ενώ, τέλος, το Πεκίνο παραμένει πάντοτε σε επιφυλακή για την πιθανότητα η Ταϊβάν να επιχειρήσει να προσελκύσει το Αν.Τιμόρ στο στρατοπεδό της. Ωστόσο, αυτό το ενδεχόμενο είναι εξαιρετικά περιορισμένο, δεδομένων των εν γένει στενών δεσμών του Dili με το Πεκίνο.

Μετά το δημοψήφισμα του 1999, οι κινέζοι ανανέωσαν την υποστήριξή τους προς το νεοσύστατο κράτος (βλ.κεφ.2) και απέστειλαν, για πρώτη φορά σε διεθνή αποστολή, 55 αστυνομικούς για να ενισχύσουν την ειρηνευτική δύναμη του ΟΗΕ στο Αν.Τιμόρ. Ωστόσο, πριν από αυτό, η Κίνα, αλλά και η Ρωσία, ήταν τα δύο μέλη του ΣΑΗΕ που ήταν περισσότερο επιφυλακτικά ως προς το ενδεχόμενο αποστολής της INTERFET στο νησί. Προκειμένου να πεισθεί η Κίνα να συμμετάσχει απαιτήθηκε να πεισθεί ότι αυτή η απόφαση του ΣΑΗΕ δεν θα αποτελούσε προηγούμενο για παρόμοιες παρεμβάσεις σε ζητήματα όπως το Θιβέτ.

Τα χρόνια μετά την ανεξαρτησία, η Κίνα έχει πετύχει με σχετικά μικρό κόστος, να αποκομίσει σημαντικότερα πολιτικά και διπλωματικά οφέλη, απειλώντας ταυτόχρονα την πρωτοκαθεδρία της Αυστραλίας, η οποία αντιμετωπίζει με επιφύλαξη την επεκτατική πολιτική του Πεκίνου. Συγκεκριμένα, η Κίνα έχει αναλάβει την κατασκευή των περισσότερων κυβερνητικών κτιρίων στο Dili, ενώ έχει προσφερθεί να αναλάβει την κατασκευή ενός εργοστασίου επεξεργασίας φυσικού αερίου, θέτοντας σε κίνδυνο τα

⁹⁷ Arbitration under the Timor Sea Treaty/www.foreignminister.gov.au, πρόσβαση 30.09.2013

⁹⁸ Wikileaks, 2008, "East Timor: Leaked autopsy report shows alleged "coup" leader Reinado shot at point-blank range", [http://wikileaks.org/wiki/East_Timor:_Leaked_autopsy_report_shows_alleged_\"coup\"_leader_Reinado_shot_at_point-blank_range](http://wikileaks.org/wiki/East_Timor:_Leaked_autopsy_report_shows_alleged_\), πρόσβαση 12.10.13

σχέδια της Αυστραλίας για κατασκευή αγωγού που θα επέτρεπε την επεξεργασία του φυσικού αερίου στο Darwin ή για κατασκευή εργοστασίου FLNG (floating liquefied natural gas), όπως επιθυμεί η εταιρεία Woodside.

Παράλληλως, η Κίνα έχει δείξει ενδιαφέρον να εξερευνήσει τα λοιπά ορυκτά του νησιού, ιδίως το μαγνήσιο και το μάρμαρο, ενώ, το 2006 έλαβε δικαιώματα αλιείας στην ΑΟΖ του Αν.Τιμόρ⁹⁹.

Επίλογος

Αντίθετα με άλλες αναπτυσσόμενες χώρες, η πρόκληση που αντιμετωπίζει το Αν.Τιμόρ δεν είναι η δημιουργία και αύξηση των πόρων και των εσόδων, αλλά η ορθολογιστική αξιοποίηση του πλούτου της χώρας, προκειμένου να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη, προς όφελος των μελλοντικών γενεών, ακόμη και μετά την εξάντληση των αποθεμάτων του πετρελαίου και του φυσικού αερίου.

Επιπλέον, το Αν.Τιμόρ πρέπει να επενδύσει στη μόρφωση, στην κατάρτιση και την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού του, προκειμένου να προετοιμάσει μια νέα γενιά η οποία θα αναλάβει με αξιώσεις όλες τις θέσεις κλειδιά στη γραφειοκρατία της χώρας, αλλά και θα διαθέτει την απαιτούμενη κατάρτιση και το υπόβαθρο για να αναλάβει τη διακυβέρνηση της χώρας, χωρίς να στηρίζεται σε διεθνείς οργανισμούς και ισχυρούς γείτονες.

Επίσης, το Αν.Τιμόρ θα πρέπει να αποφασίσει και να διατηρήσει την απόφαση να διεκδικήσει με επιχειρήματα και νομικά ερείσματα το δικαίωμα αποκλειστικής εκμετάλλευσης των πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας, χωρίς όμως ανυπόστατες απειλές και προσχεδιασμό των δράσεων του, καθώς κινδυνεύει να συνθλιβεί από τους μεγάλους του γείτονες.

⁹⁹ Loro Horta, 2009, "Timor Leste-The Dragon's Newest Friend" Les notes d'Irasec, no 4, mai 2009. σελ.3

Τέλος, ο σημερινός Πρωθυπουργός Kay Rala Gusmao και η ομάδα των υποστηρικτών του που εναλλάσσονται στην εξουσία ως μικροί βασιλείς, υπό την αίγλη της αντιστασιακής τους δράσης θα πρέπει να συμβάλλουν ώστε να προσφέρουν την πιο σημαντική υπηρεσία στο λαό του Αν. Τιμόρ: τη βεβαιότητα ότι θα αναδειχθούν, μέσα από το λαό της χώρας οι νέοι ηγέτες που θα εγγυηθούν την πρόοδο και την ασφάλεια της χώρας, αλλά κυρίως τη διατήρηση της ανεξαρτησίας της, χωρίς να χρησιμοποιούν ως όπλο και δικαιολογία για την παραμονή στην εξουσία και την κάλυψη των ανεπαρκειών τους τη συμμετοχή τους στον αντιστασιακό αγώνα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Βιβλιογραφία κεφαλαίου:

- Petroleum Fund of Timor Leste, www.bancocentral.tl, πρόσβαση 12.10.13.
- McKechnie A.,2013, “Managing natural resources revenues-The Timor-Leste Petroleum Fund”, www.odi.org.uk, πρόσβαση 20.09.13.
- Anderson, T. 2010, “The Petroleum Fund and Development Strategy in Timor Leste”, www.laohamutuk.org πρόσβαση 12.10.13.
- “Going for Broke”, www.petroleum-economist.com, πρόσβαση 12.10.13.
- La’o Hamutuk 2013, Timor-Leste Petroleum Fund, <http://www.laohamutuk.org/Oil/PetFund/05PFIndex.htm>, πρόσβαση 15.11.13.
- United Nations Convention on the Law of the Sea www.treaties.un.org, πρόσβαση 30.09.13.
- www.cavr-timorleste.org, πρόσβαση 10.08.13.
- Arbitration under the Timor Sea Treaty/www.foreignminister.gov.au, πρόσβαση 30.09.2013.
- Wikileaks, 2008, “East Timor: Leaked autopsy report shows alleged “coup” leader Reinado shot at point-blank range”, [http://wikileaks.org/wiki/East Timor: Leaked autopsy report shows alleged “coup” | eader Reinado shot at point-blank range](http://wikileaks.org/wiki/East_Timor:_Leaked_autopsy_report_shows_alleged_“coup”_leader_Reinado_shot_at_point-blank_range), πρόσβαση 12.10.13.
- Loro Horta, 2009, “Timor Leste-The Dragon’s Newest Friend” Les notes d’Irasec, no 4, mai 2009.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

• Βιβλία

- Alatas, A. 2006, *The pebble in the shoe, the diplomatic struggle for east Timor*, Aksara, Karunia
- Della-Giacoma J., 2012, *Self Determination and Peace Operations in Timor-Leste* □ Civil-Military Affairs Conference, Queanbeyan, Australia, International Crisis Group
- Fernandes C., 2004, *Reluctant Saviour: Australia, Indonesia and the Independence of East Timor*, Scribe (Australia)
- Fernandes C., 2011, *The Independence of East Timor* □ *Multi-Dimensional Perspectives - Occupation, Resistance, and International Political Activism*, Sussex Academic Press
- Grey J, 2008, *A Military History of Australia*, Cambridge University Press □
- Howard L. M., 2008, *UN Peacekeeping in Civil Wars*, Cambridge University Press, 2008
- Ingram S., 2011, *Building the wrong peace: Reviewing the United Nations Transitional Administration in East Timor (UNTAET) through a political settlement lens*, School of International, Political and Strategic Studies, Australian National University, Canberra, Australia
- Joseph Nevins, 2002, *The Making of "Ground Zero" in East Timor in 1999: An Analysis of International Complicity in Indonesia's Crimes*, *Asian Survey*, Vol. 42, No 4, The Legacy of Violence in Indonesia (Jul.-Aug. 2002)
- Malone D., 2004, *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*, Lynne Rienner Publishers
- Morje Howard L., 2007, *UN Peacekeeping in Civil Wars, East Timor: The UN as state*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Paul D. Elliott, 1978, *The East Timor Dispute*, *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 27, No. 1, (Jan. 1978), p.238 από την ιστοσελίδα <http://www.jstor.org/stable/758869> πρόσβαση 04.06.2008.
- Sugget N., 2005, *See The Road Well: Shaping East Timor's Frontier* □ Pandanus Books, Research School of Pacific and Asian Studies, Australian National University
- Taylor, J. *East Timor: the price of freedom*, Zed books, London 1999.
- Utley R. E. *Major Powers and Peacekeeping: Perspectives, Priorities and the Challenges of Military Intervention*, 2006, Ashgate Publishing, Ltd □

• Συλλογικοί τόμοι

- Benedict Richard, O'Gorman Anderson, Benedict Anderson, 1998, *The Spectre of Comparisons: Nationalism, Southeast Asia, and the World*, Verso
- Collection, 2012, *The Politics of Timor-Leste Democratic Consolidation after Intervention* □ Edited by Michael Leach, Damien Kingsbury □ Publisher Southeast Asia Program Publications
- Dobbins J, Jones S. G., Crane K., Rathmell A., Steele B., Teltschik R, 2005, □ *The UN's Role In Nation-Building: From The Congo To Iraq*, Published by Rand Corporation
- Durch, William J., and Madeline L. England. 2009, *The Purposes of Peace Operations*. New York: New York University, Center on International Cooperation. □
- Durch, William J., and Tobias C. Berkman, 2006, *Who Should Keep the Peace? Providing Security for Twenty-First-Century Peace Operations*. Washington, D.C.: Henry L. Stimson Center
- Durch, William J., et al. 2003, *The Brahimi Report and the Future of UN Peace Operations*. Washington, D.C.: Henry L. Stimson Center

Junne G., Verkoren W., 2005, Postconflict Development: Meeting New Challenges, Published by Lynne Rienner Publishers
Michael G. Smith με την Moreen Dee, 2003 *Peacekeeping in East Timor-the path to independence*, International Peace Academy Occasional Paper Series, εκδόσεις Lynne Rienner Publishers
Roht-Arriaza N., Mariezcurrena J., 2006, Transitional Justice in the Twenty-First Century: Beyond Truth Versus Justice, Cambridge University Press, 2006
Smith, M. G., Dee M., 2003, *Peacekeeping in East Timor: The Path to Independence*, Lynne Rienner Publishers
Tanter R., Arend van Klinken G., Klinken van G., Ball D., 2006, *Masters of Terror: Indonesia's Military and Violence in East Timor*, Rowman & Littlefield
Tanter R., Selden M., Roskamm Shalom S., 2001, *Bitter Flowers, Sweet Flowers: East Timor, Indonesia, and the World Community*, Rowman & Littlefield

• Κανονισμοί

Terms of Reference for the Commission of Truth and Friendship Established by the Republic of Indonesia and the Democratic Republic of Timor-Leste □ Timor-Leste Commission for Reception Truth and Reconciliation □ Timor-Leste National Alliance for International Tribunal, We have the Truth, now we need Justice. An open letter in response to the CTF report, 15 July 2008.

UNTAET Regulation No. 2001/10, On the Establishment of a Commission for Reception, Truth and Reconciliation in East Timor, UNTAET/REG/2001/10, 13 July 2001.

• Άρθρα

Asia Times Timor's tutorial in oil politics □ By Quinton Temby 2003

Azimi N., Rham-Azimi de N., Chang Li Lin, Li Lin Chang, 2001, *The Reform Process of United Nations Peace Operations: Debriefing and Lessons : Report of the 2001 Singapore Conference*, United Nations Institute for Training and Research, Institute of Policy Studies (Singapore), Nihon Kokusai Mondai Kenkyūjo, Martinus Nijhoff Publishers,

Darya Pushkina & Philip Maier (2012): *United Nations Peacekeeping in Timor- Leste, Civil Wars*, 14:3, 324-343

Dutch East Timor Committee, *East Timor: Holocaust on the Sly* (Amsterdam: international Congress East Timor) 27 και 28 Σεπτεμβρίου 1980

East Timor: a pseudo-nation according to Dr George Quinn, A COMMENTARY FROM THE INSTITUTO NACIONAL DE LINGUISTICA, DILI

Elliott, P. 1978, *The East Timor Dispute*, *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol.27, No.1, (Jan.1978), pp.238-249, Published by: Cambridge University Press on behalf of the British Institute of International and Comparative Law, stable URL

Hirst M., 2009, *Too Much Friendship, Too Little Truth. Monitoring Report on the Commission of Truth and Friendship in Indonesia and Timor-Leste*, Per Memoriam ad Spem, Final Report of the Commission of Truth and Friendship Indonesia – Timor-Leste, March 2008.

Hua Fan, 2008, *The Missing Link between Self-Determination and Democracy: The Case of East Timor*, *Northwestern Journal of International Human Rights* □ Volume 6 | Issue 1 Article 7 □

International Crisis Group, "Timor Leste; Stability at what cost?" Asia Report No 246, 08.05.13

Jarat Chopra, *The UN's kingdom in East Timor*, *Survival*, vol.42, no.3, Autumn 2000, The International Institute for Strategic Studies

Kiernan, B. (2003) "THE DEMOGRAPHY OF GENOCIDE IN SOUTHEAST ASIA; The Death Tolls in Cambodia, 1975-79, and East Timor, 1975-80 *Critical Asian Studies* 35:4, <http://www.yale.edu/gsp/publications/KiernanRevised1.pdf>, πρόσβαση 10.10.13

Loro Horta, 2009, "Timor Leste-The Dragon's Newest Friend" Les notes d'Irasec, no 4, mai 2009.

Manor J., 2006, Aid that Works: Successful Development in Fragile States, World Bank Publications

Margesson R., Vaughn B., 2009, East Timor: Political Dynamics, Development and International Involvement, CRS Report for Congress σελ.15 <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33994.pdf>, πρόσβαση 12.11.13

Moore, S. 2001, The Indonesian Military's Last Years in East Timor: An Analysis of the Secret Documents, Indonesia, Vol.72 (Oct.2001), Published by: Southeast Asia Program Publications at Cornell University, stable URL: [http:// www.jstor.org/stable/3351480](http://www.jstor.org/stable/3351480)

Moxham B., Carapic J., 2013, Unravelling Dili: The Crisis of City and State in Timor-Leste, Urban Stud sage journals

Myrntinen H., 2009, Timor-Leste: A Relapsing "Success" Story, Taiwan Journal of Democracy, Volume 5, No.1: 219-239

Peace Operations Literature Review August 2005 □ Center on International Cooperation □ Project on Transformations in Multilateral Security Institutions Implications for the UN □ Consultant: Ian Johnstone □ Associate Professor of International Law □ Fletcher School of Law and Diplomacy, Tufts University

Ramos-Horta J., 2011, Why Timor-Leste should join ASEAN now. Economics, Politics and Public Policy in East Asia and the Pacific □

Sam Pietsch, Australian Imperialism and East Timor, p.19-22, Australian National University, www.anu.edu.au

Submission to the Australian Parliamentary Inquiry into relations with Timor Leste by Susan Connelly RSJ and Margaret Tayar CEO of Mary MacKillop International, 21.04.13.

• Άρθρα Εφημερίδων

"President pardons rebels who shot him", Lindsay Murdoch, Sydney Morning Herald, 25.08.10, www.smh.com.au

"Taur Matan Ruak claims victory in East Timor election", 19.04.12 www.abc.net.au

Dili investigator called to Canberra as evidence of execution mounts □ LINDSAY MURDOCH (Sydney Morning Herald) □ September 4, 2008

Susan Connelly RSJ Margaret Tayar CEO, 2013, Submission to the Australian Parliamentary Inquiry into Relations with Timor-Leste, Mary MacKillop International

The Age, Australia's shame over East Timor, July 15, 2008/www.theage.com.au

TNI responsible for East Timor mayhem: Chief, 18.07.2008, The Jakarta Post, [www. http://www.thejakartapost.com/news/2008/07/18/tni-responsible-east-timor-mayhem-chief.html](http://www.thejakartapost.com/news/2008/07/18/tni-responsible-east-timor-mayhem-chief.html)

• Συνεντεύξεις:

- 1.κ. Constancio Pinto, μέλος της αντίστασης του ανατολικού Τιμόρ και Διευθυντή Διμερών σχέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών του Timor Leste (Dili, 23.11.08).
- 2.κ. JCR, Αντιπροσωπεία ΕΕ στο Αβ. Τιμόρ (Dili, 24.11.08).
3. κ. KT, Αντιπροσωπεία ΕΕ στο Αβ. Τιμόρ (Dili, 23.11.08).
- 4.κ. Roberto de Oliveira Soares, Υπουργείο Εξωτερικών του Timor Leste (Dili, 23.11.08).
- 5.κ. Caetano da Sousa Gutterres, μέλος της Αντίστασης του Αβ. Τιμόρ, διπλωματικός στην Πρεσβεία του Αβ. Τιμόρ στην Κορέα (Σεούλ 11.11.13).

• Ηλεκτρονικές πηγές
architectsforpeace.org

assets.cambridge.org
austlii.edu.au
cartercenter.org
cia.gov
data.un.org
easttimorgovernment.com
epress.anu.edu.au
etan.org
fletcher.tufts.edu
foreignminister.gov.au
gwu.edu
ictj.org
irenees.net
laohamutuk.org
news.bbc.co.uk
press.princeton.edu
scholarlycommons.law.northwestern.edu
scholarship.org.cornell.edu
scribd.com
securitycouncilreport.org
stats.uis.unesco.org
timeline.ws
tl.undp.org
un.org
unmit.unmissions.org
unmit.unmissions.org
wikileaks.org
woodside.com.au
worldbank.org
www.bancocentral.tl
www.cavr-timorleste.org
www.kms2.isn.ethz.ch
www.odi.org.uk
www.petroleum-economist.com
www.treaties.un.org
www.trial-ch.org
www.wcsc.berkeley.edu

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ	
1974	
25 Απριλίου	Πτώση του καθεστώτος Caetano στην Πορτογαλία.
16 Μαΐου	Η επαναστατική κυβέρνηση της Πορτογαλίας ανακοινώνει ότι αναγνωρίζει σε όλες οι υπερπόντιες αποικίες της χώρας, συμπεριλαμβανομένου του ανατολικού Τιμόρ το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης.
28 Μαΐου	Ο Συνταγματάρχης Fernando Alves Aldela, Κυβερνήτης και Στρατιωτικός Διοικητής του ανατολικού Τιμόρ, ανακοινώνει ότι στις 13 Μαρτίου 1975 θα διεξαχθεί δημοψήφισμα για το μελλοντικό καθεστώς του Ανατολικού Τιμόρ.
11-27 Μαΐου	Επιτρέπεται ο σχηματισμός πολιτικών κομμάτων. Ακολούθως δημιουργούνται τα εξής πολιτικά κόμματα: UDT (Uniao Democratica Timorenses-Δημοκρατική Ένωση Τιμόρ), ASDT (Associacao Social Democratica Timor-Σοσιαλδημοκρατική Ένωση Τιμόρ), από το οποίο προέκυψε το FRETILIN (Freinte Revolucionara do Timor Leste Independente-Επαναστατικό Μέτωπο Ανεξάρτητου Ανατολικού Τιμόρ) και τέλος το APODETI (Associacao Popular Democratica Timorenses-Λαϊκή Δημοκρατική Ένωση Τιμόρ), Υιοί των ορεισίβιων πολεμιστών (KOTA-Klibur Oan Timur Aswain), το εργατικό κόμμα (Trabalhista).
21 Σεπτεμβρίου	Ο ινδονήσιος Υπουργός Εξωτερικών Adam Malik και ο Υπουργός Εξωτερικών της Πορτογαλίας Mario Soares συναντιούνται στη Νέα Υόρκη για να συζητήσουν τις διμερείς σχέσεις και την πορεία αποαποικιοποίησης του ανατολικού Τιμόρ.
1975	
22 Ιανουαρίου	Το UDT σχηματίζει συνασπισμό με το FRETILIN.
26 Μαΐου	Το UDT αποσύρεται από τον συνασπισμό με το FRETILIN.

17 Ιουλίου	Εκπρόσωποι της Πορτογαλικής Κυβέρνησης και των πολιτικών κομμάτων του ανατολικού Τιμόρ συναντιούνται στο Macau. Εκπρόσωποι της ινδονησιακής Κυβέρνησης βρίσκονται σε ετοιμότητα στο Hong-Kong. Το FRETILIN διακόπτει τη συνάντηση.
Αύγουστος	Έναρξη εμφυλίου πολέμου. Σχηματισμός FALINTIL, ένοπλου βραχίονα FRETILIN.
28 Νοεμβρίου	Διακήρυξη ανεξαρτησίας Ανατολικού Τιμόρ από το FRETILIN.
7 Δεκεμβρίου	Εισβολή ινδονησιακών στρατευμάτων στο Ανατολικό Τιμόρ.
22 Δεκεμβρίου	Υιοθέτηση Απόφασης 384(1975) του ΣΑΗΕ στην οποία υπογραμμίζεται το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του Ανατολικού Τιμόρ και με την οποία καλείται η Ινδονησία να αποσύρει τα στρατεύματά της από την περιοχή.
1976	
22 Απριλίου	Το ΣΑΗΕ υιοθετεί την Απόφαση 389(1976) με την οποία καλείται εκ νέου η Ινδονησία να αποσύρει τα στρατεύματά της από το Ανατολικό Τιμόρ.
15/17 Ιουλίου	Η βουλή των αντιπροσώπων της Ινδονησίας ψηφίζει υπέρ της προσάρτησης του ανατολικού Τιμόρ στη χώρα. Ο Πρόεδρος Soeharto ανακηρύσσει την περιοχή εικοστή έβδομη επαρχία της Ινδονησίας.
1983	
	Πρώτες τριμερείς συνομιλίες μεταξύ Ινδονησίας και Πορτογαλίας υπό την αιγίδα του ΓΓΗΕ.
1991	
12 Νοεμβρίου	Περίπου 100 έως 270 κάτοικοι του Ανατολικού Τιμόρ σφαγιάζονται από τα ινδονησιακά στρατεύματα στο νεκροταφείο της Santa Cruz στην πρωτεύουσα Dili κατά τη διάρκεια νεαρού. Η είδηση κάνει το γύρο του κόσμου από δημοσιογράφους οι οποίοι επισκέπτονταν το νησί ως προσκεκλημένοι της ινδονησιακής Κυβέρνησης και ευαισθητοποιεί την

	κοινή γνώμη κατά της ινδονησιακής κατοχής.
1992	
	Σύλληψη του αρχηγού της αντίστασης Xanana Gusmao στην Τζακάρτα και καταδίκη του σε ισόβια δεσμά. Η ποινή εν συνεχεία μετατρέπεται σε ισόβια κάθειρξη και το 1999 σε κατ' οίκον περιορισμό
1996	
	Το βραβείο Nobel για την Ειρήνη απονέμεται από κοινού στον Jose Ramos-Horta και στον Επίσκοπο Carlos Belo.
1998	
23-27 Απριλίου	Σε συνάντηση μελών της αντίστασης, στην Πορτογαλία, σχηματίζεται το Concelho Nacional da Resistancia Timorese (CNRT) Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης του Τιμόρ. Ο Xanana Gusmao ορίζεται Πρόεδρος του Συμβουλίου in absentia.
21 Μαΐου	Παραίτηση ινδονήσιου Προέδρου Soeharto. Ανάληψη Προεδρίας από τον B.J. Habibie.
9 Ιουνίου	Ο Πρόεδρος B.J. Habibie ανακοινώνει για πρώτη φορά ότι η Ινδονησία εξετάζει το ενδεχόμενο παροχής αυτονομίας στο Ανατολικό Τιμόρ.
5 Αυγούστου	Η Πορτογαλία και η Ινδονησία εκδίδουν κοινό ανακοινωθέν στο οποίο δηλώνουν ότι συμφωνούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο απονομής ειδικού καθεστώτος στο ανατολικό Τιμόρ στο πλαίσιο των τριμερών συνομιλιών.
1999	
Ιανουάριος	Συγκρούσεις μεταξύ υποστηρικτών της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας του ανατολικού Τιμόρ.
27 Ιανουαρίου	Ο Πρόεδρος B.J. Habibie αποφάσισε να προσφέρει στους κατοίκους του Ανατολικού Τιμόρ το δικαίωμα επιλογής, δηλ. προσάρτηση ως ειδική

	αυτόνομη επαρχία ή ανεξαρτησία.
27 Απριλίου	Ο Πρόεδρος B.J. Habibie δεσμεύεται δημοσίως να δεχθεί τα αποτελέσματα των τριμερών συνομιλιών και να εγγυηθεί τις κατάλληλες συνθήκες για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος.
5 Μαΐου	Υπογραφή τριμερούς συμφωνίας. Ο ΓΓΗΕ υπογράφει μνημόνιο με το οποίο καλεί την Ινδονησία να εγγυηθεί την ασφάλεια στο Ανατολικό Τιμόρ.
7 Μαΐου	Το ΣΑΗΕ υιοθετεί την Απόφαση 1236 (1999) με την οποία χαιρετίζει τη συμφωνία της 5 ^{ης} Μαΐου και υπογραμμίζει την ευθύνη της Ινδονησίας για τη διατήρηση της ασφάλειας κατά τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας.
11 Ιουνίου	Το ΣΑΗΕ υιοθετεί την Απόφαση 1246 (1999) με την οποία εγκρίνεται η ίδρυση της UNAMET.
16 Ιουλίου-6 Αυγούστου	Εγγραφή 451.792 ψηφοφόρων επί συνόλου 800.000 περίπου πολιτών στο Timor Leste και στη διασπορά στους εκλογικούς καταλόγους.
30 Αυγούστου	Ημέρα διεξαγωγής του δημοψηφίσματος.
1 Σεπτεμβρίου	Ταραχές στο Dili. Εκτεταμένες καταστροφές και λεηλασίες. Απώλεια 80% των υποδομών του Ανατολικού Τιμόρ.
4 Σεπτεμβρίου	Ανακοίνωση αποτελεσμάτων: 78,5 υπέρ της ανεξαρτησίας και 21,5 κατά.
Σεπτέμβριος	Επιδείνωση της κατάστασης. Η Ινδονησία επιβάλλει στρατιωτικό νόμο. Διεθνής καταδίκη των γεγονότων. 250.000 πρόσφυγες εγκαθίστανται οικιοθελώς ή κατόπιν πιέσεων των ινδονησιακών στρατευμάτων στο δυτικό Τιμόρ (Ινδονησία).
20 Σεπτεμβρίου	Άφιξη διεθνούς ειρηνευτικής δύναμης (εκτός πλαισίου ΟΗΕ) αποτελούμενη κυρίως από Αυστραλούς (INTERFET).
20 Οκτωβρίου	Το Ινδονησιακό Κοινοβούλιο αναγνωρίζει τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας και ανακαλεί το διάταγμα του 1978 με το οποίο το Ανατολικό Τιμόρ είχε προσαρτηθεί στην Ινδονησία.
25 Οκτωβρίου	Το ΣΑΗΕ υιοθετεί την Απόφαση 1272

	(1999) με την οποία εγκρίνεται η ίδρυση της UNTAET.
17 Νοεμβρίου	Ο Ειδικός εκπρόσωπος του ΓΓΗΕ, Sergio Vieira de Mello, αναλαμβάνει καθήκοντα ως προσωρινός διοικητής στο Ανατολικό Τιμόρ.
2000	
23 Φεβρουαρίου	Πλήρης μεταβίβαση στρατιωτικής εξουσίας και ένταξη της INTERFET στην UNTAET.
Μάρτιος	Έντονη δράση ινδονήσιων παραστρατιωτικών στα σύνορα με το Ανατολικό Τιμόρ.
Μάρτιος	Έναρξη συνομιλιών μεταξύ UNTAET και Αυστραλίας για τον καταμερισμό των εσόδων από τα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Θάλασσα του Τιμόρ.
14 Μαρτίου	Άνω των 150.000 προσφύγων, επί συνόλου 250.000 επέστρεψαν στο Ανατολικό Τιμόρ.
8 Σεπτεμβρίου	Το ΣΑΗΕ υιοθετεί την Απόφαση 1319 (2000) με την οποία καλείται η Ινδονησία να διαλύσει τις παραστρατιωτικές ομάδες και να βελτιώσει το επίπεδο ασφαλείας στο ανατολικό Τιμόρ.
2001	
31 Ιανουαρίου	Το ΣΑΗΕ υιοθετεί την Απόφαση 1338 (2001) με την οποία παρατείνεται η θητεία της UNTAET μέχρι την 31 ^η Ιανουαρίου 2002.
1 Φεβρουαρίου	Διάλυση FALINTIL (στρατιωτικός βραχίονας FRETILIN την περίοδο της κατοχής) και επίσημη έναρξη λειτουργίας των Σωμάτων Αμύνης του Ανατολικού Τιμόρ (ETDF).
9 Ιουνίου	Διάλυση του CNRT.
5 Ιουλίου	Μονογραφή Συμφωνίας για τη Θάλασσα του Τιμόρ μεταξύ της αυστραλιανής κυβέρνησης και της μεταβατικής κυβέρνησης του Ανατολικού Τιμόρ. Η Συμφωνία προβλέπει ότι το Ανατολικό Τιμόρ θα λάβει το 90% όλων των μελλοντικών εσόδων πετρελαίου και φυσικού αερίου από την αμφισβητούμενης κυριότητας ζώνη στη Θάλασσα του Τιμόρ.

13 Ιουλίου	Απόφαση 2001/10 της UNTAET για τη δημιουργία της Επιτροπής για την Αλήθεια και Συμφιλίωση στο Ανατολικό Τιμόρ.
15 Σεπτεμβρίου	Ορκωμοσία των 88 μελών του Κοινοβουλίου.
20 Σεπτεμβρίου	Ορκωμοσία της 2 ^{ης} μεταβατικής κυβέρνησης, η οποία αποτελείται αποκλειστικά από πολίτες του Ανατολικού Τιμόρ.
18 Οκτωβρίου	Σύμφωνα με την έκθεση του ΓΓΗΕ για την UNTAET (S/2001/984) περίπου 186.000 πρόσφυγες έχουν επιστρέψει στο ανατολικό Τιμόρ ενώ 60.000 με 80.000 παραμένουν στην Ινδονησία.
21 Δεκεμβρίου	Η μεταβατική κυβέρνηση του Τιμόρ και η Phillips Petroleum καταλήγουν σε συμφωνία για την εκμετάλλευση φυσικού αερίου στη Θάλασσα του Τιμόρ.
2002	
22 Μαρτίου	Η Αυστραλία καταθέτει δήλωση με την οποία δεν αναγνωρίζει τους μηχανισμούς επίλυσης διαφορών του UNCLOS, όσον αφορά στην οριοθέτηση θαλασσίων συνόρων, ιστορικών κόλπων ή τίτλων.
22 Μαρτίου	Έγκριση του συντάγματος του Ανατολικού Τιμόρ.
14 Απριλίου	Προεδρικές εκλογές. Νίκη του Xanana Gusmao.
20 Μαΐου	Ανεξαρτησία.
27 Σεπτεμβρίου	Το Ανατολικό Τιμόρ αποτελεί το 191ο κράτος του Ο.Η.Ε.
2004	
Ιανουάριος	Η Πορτογαλία ανακοινώνει οικονομική βοήθεια προς το Ανατολικό Τιμόρ ύψους 50 εκ. ευρώ.
Φεβρουάριος	Έναρξη παραγωγής φυσικού αερίου στη Θάλασσα του Τιμόρ-ετήσια κέρδη υπολογίζονται σε 100 εκ. Δολ. ΗΠΑ ετησίως.
Νοέμβριος	Ολοκλήρωση, σε δικαστήριο της Ινδονησίας, δίκης 18 ατόμων για παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Ανατολικό Τιμόρ μετά το δημοψήφισμα του 1999. Μόνο μια καταδίκη.
2005	

Απρίλιος	Υπογραφή διμερούς συμφωνίας για τον καθορισμό τμήματος των κοινών συνόρων μεταξύ Ινδονησίας και Ανατολικού Τιμόρ κατά τη διάρκεια της πρώτης επίσκεψης του προέδρου Υυdhoyogo στην πρωτεύουσα Dili.
Ιούνιος	Αναχώρηση εναπομεινάντων Αυστραλών κυανοκράνων.
Αύγουστος	Πρώτη συνάντηση της Επιτροπής Αλήθειας και Συμφιλίωσης η οποία συστήθηκε από κοινού από την Ινδονησία και το Ανατολικό Τιμόρ, προκειμένου να εξετάσει τα βίαια γεγονότα που διεξήχθησαν κατά την αποχώρηση των ινδονησιακών στρατευμάτων το 1999. Η Επιτροπή δεν έχει δικαιοδοσία να απαγγείλει κατηγορίες.
2006	
Ιανουάριος	Αυστραλία και Ανατολικό Τιμόρ υπογράφουν συμφωνία εξ ημισίας καταμερισμού μελλοντικών κερδών από την εκμετάλλευση του κοιτάσματος πετρελαίου και φυσικού αερίου Greater Sunrise στη Θάλασσα του Τιμόρ. Αναβάλλεται για 50 έτη η οριοθέτηση των κοινών θαλασσίων συνόρων.
Ιανουάριος	Υποβολή Έκθεσης ανεξάρτητων εμπειρογνομώνων στον Ο.Η.Ε. για τις θηριωδίες της Ινδονησίας κατά τη διάρκεια της 24ετούς κατοχής του Ανατολικού Τιμόρ. Σύμφωνα με την Έκθεση η Ινδονησία είναι άμεσα υπεύθυνη για το θάνατο άνω των 100.000 ατόμων.
Μάρτιος	Ο ΠΘ Αι Katiri απολύει περί τους 400 στρατιώτες (επί συνόλου 1.500 τακτικών στρατιωτών και 1.500 εφέδρων) διότι απεργούσαν από τον Φεβρουάριο του ίδιου έτους διαμαρτυρόμενοι για διακρίσεις σε βάρος τους και υπερβολική παρακολούθηση τους. Ακολουθεί περίοδος έντονων αναταραχών, διαδηλώσεων και λεηλασιών με επίκεντρο την πρωτεύουσα Dili.
Μάιος	Άφιξη ξένων στρατευμάτων στο Dili

	για την αποκατάσταση της τάξης μετά τις ταραχές του Μαρτίου του ίδιου έτους οι οποίες προκλήθηκαν από στρατιώτες διαμαρτυρούμενους για την απόλυσή τους. Τουλάχιστον 25 άτομα σκοτώθηκαν και 150.000 αναζήτησαν καταφύγιο σε αυτοσχέδια στρατόπεδα προσφύγων.
Ιούνιος	Παραίτηση πρωθυπουργού Alkatiri εξ αιτίας των χειρισμών του στην υπόθεση των απολυμένων στρατιωτών.
Ιούλιος	Νέος Πρωθυπουργός αναλαμβάνει ο Jose Ramos Horta.
Αύγουστος	Άφιξη ειρηνευτικής αποστολής του Ο.Η.Ε. United Nations Integrated Mission in East Timor (UNMIT).
2007	
Ιανουάριος	Ο Rogerio Lobato, πρώην Υπουργός Εσωτερικών, και ο Taur Matan Ruak, Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων (μετέπειτα Πρόεδρος της χώρας στις εκλογές 2012) δικάζονται κατηγορούμενοι για προμήθεια όπλων σε πολίτες κατά τη διάρκεια των ταραχών του 2006.
Μάιος	Ο Jose Ramos Horta αναδεικνύεται νικητής των Προεδρικών εκλογών.
Ιούνιος	Το κόμμα Fretilin υπό την ηγεσία του πρώην ΠΘ Mari Alkatiri συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό ψήφων αλλά όχι την απαιτούμενη πλειοψηφία.
Αύγουστος	Ο Xanana Gusmao ορκίζεται Πρωθυπουργός Κυβέρνησης συνασπισμού, εν μέσω έντονων αντιδράσεων.
Νοέμβριος	Αυστραλιανό δικαστήριο αποφασίζει ότι οι πέντε δημοσιογράφοι που εργάζονταν για αυστραλιανά ΜΜΕ δολοφονήθηκαν το 1975 από ινδονησιακά στρατεύματα στο χωριό Balibo του δυτικού Τιμόρ, πλησίον των συνόρων με το Ανατολικό Τιμόρ, πιθανώς για να μην αποκαλυφθούν τα σχέδια της ινδονησιακής εισβολής στο Ανατολικό Τιμόρ (Balibo 5).
2008	

11 Φεβρουαρίου	Βαρύτατος τραυματισμός του Προέδρου Jose Ramos Horta από αποστάτες στρατιώτες με επικεφαλής τον Alfredo Reinado ο οποίος έχασε τη ζωή του στη διάρκεια της επίθεσης.
12 Φεβρουαρίου	Η χώρα κηρύσσεται σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης.
Απρίλιος	Ο Gastao Salsinha νέος αρχηγός της ομάδας των αποσπών που φέρονται ότι αποπειράθηκαν να δολοφονήσουν τον Πρόεδρο Ramos Horta παραδίδεται μαζί με 12 συντρόφους του.
Μάιος	Ο Πρόεδρος Ramos Horta ζητεί από τα Η.Ε. να παρατείνουν την ειρηνευτική δύναμη για άλλα πέντε χρόνια λόγω ζητημάτων ασφαλείας.
Ιούλιος	Η Τελική Έκθεση της Επιτροπής Αλήθειας και Συμφιλίωσης του Αν. Τιμόρ κατηγορεί την Ινδονησία για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων το 1999.
2009	
Μάιος	Για πρώτη φορά από το 2006, η αποστολή του Ο.Η.Ε. παραδίδει τον έλεγχο ορισμένων περιοχών του Ανατολικού Τιμόρ στην τοπική αστυνομία.
Αύγουστος	Η Ινδονησία προειδοποιεί ότι η έρευνα των αυστραλιανών αρχών γύρω από τις συνθήκες θανάτου των πέντε δημοσιογράφων το 1975 πριν την ινδονησιακή εισβολή στο Ανατολικό Τιμόρ ενδέχεται να βλάψει σοβαρά τις διμερείς σχέσεις.
2010	
Φεβρουάριος	Ανάληψη καθηκόντων του πρώτου Επιτρόπου κατά της διαφθοράς για να ερευνήσει τις πολυάριθμες καταγγελίες διαφθοράς δημοσίων λειτουργιών.
Μάρτιος	16ετής κάθειρξη των αποσπών κατηγορουμένων για την απόπειρα δολοφονίας του Προέδρου Ramos Horta ο οποίος αργότερα τους

	αθλώνει ή μειώνει τις ποινές τους.
2011	
Μάρτιος	Το Ανατολικό Τιμόρ επισήμως υποβάλλει υποψηφιότητα μέλους στον ASEAN.
2012	
Απρίλιος	Ο πρώην Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων Taur Matan Ruak εκλέγεται Πρόεδρος στο δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών.
Ιούλιος	Το κόμμα του Πρωθυπουργού Xanana Gusmao, National Congress for Timorese Reconstruction υπερίσχυσε του FRETILIN στις κοινοβουλευτικές εκλογές, αλλά δεν συγκέντρωσε την απαιτούμενη πλειοψηφία και σχηματίστηκε κυβέρνηση συνασπισμού.
22 Νοεμβρίου	Έναρξη αναχώρησης των αυστραλών στρατιωτών μετά από εξαετή παραμονή στο Ανατολικό Τιμόρ.
31 Δεκεμβρίου	Λήξη της ειρηνευτικής αποστολής του Ο.Η.Ε.

Αποστολές ΟΗΕ

1. UNAMET (United Nations Mission in East Timor-Απόφαση ΣΑΗΕ 1246/1999)- 11.0.1999-31.08.1999.
2. INTERFET (International Force in East Timor-Απόφαση ΣΑΗΕ 1264/1999 μια πολυεθνική ειρηνευτική δύναμη, όχι υπό την ηγεσία των ΗΕ, αναπτύχθηκε στη χώρα στις 20 Σεπτεμβρίου 1999 και εντάχθηκε στην UNTAET μόλις τον Φεβρουάριο 2000.
3. UNTAET (United Nations Temporary Administration of East Timor-Απόφαση ΣΑΗΕ 1272/1999) ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 1999 και ανέλαβε το καθήκον της διοίκησης του Ανατολικού Τιμόρ και της προετοιμασίας της χώρας για την ανεξαρτησία και την αυτοδιοίκηση. Η UNTAET παρέμεινε στο Ανατολικό Τιμόρ μέχρι την 20^η Μαΐου 2002, οπότε και η Ρεπουμπλικανική Δημοκρατία του Timor Leste απέκτησε την ανεξαρτησία της-25.10.1999-20.05.2002.
4. UNMISSET (United Nations Mission of Support in East Timor). Τοποθετήθηκε στις 17 Μαΐου 2002, το Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΕ με την απόφαση ΣΑΗΕ 1410/2002, για μια αρχική περίοδο 12 μηνών. Διαδοχικές αποφάσεις παρέτειναν τη χρονική περίοδο παραμονής της αποστολής μέχρι τις 20 Μαΐου 2005.
5. UNOTIL (United Nations Office in Timor-Leste). Πολιτική αποστολή με την απόφαση ΣΑΗΕ 1599/1999 με αρχική διάρκεια παραμονής ένα έτος, δηλ. από 20.05.2005 μέχρι τις 19 Μαΐου 2006.
6. UNMIT (United Nations Integrated Mission in Timor Leste). Στις 25 Αυγούστου 2006, εγκαταστάθηκε με την απόφαση ΣΑΗΕ 1704/2006, μια νέα αποστολή του ΟΗΕ, με διευρυμένα καθήκοντα για διάστημα έξι μηνών, το οποίο εν συνεχεία διαρκώς παρατεινόταν. Η αποχώρηση της UNMIT ουσιαστικά ολοκληρώθηκε την 31^η.12.2012.

Χρονολόγιο διαπραγματεύσεων των Συμφωνιών εκμετάλλευσης του κοιτάσματος Greater Sunrise μεταξύ Αυστραλίας, Ινδονησίας και Αν.Τιμόρ.

1970-1973	<p>Η Αυστραλία και η Ινδονησία ξεκινούν διαπραγματεύσεις για τα σύνορα του θαλασσίου βυθού, παραβλέποντας τις ενστάσεις της Πορτογαλίας η οποία υποστήριζε ότι τα σύνορα του θαλασσίου βυθού πρέπει να χαραχθούν επί τη βάσει της αρχής της μέσης γραμμής, μεταξύ των ακτών Αν.Τιμόρ και Αυστραλίας. Η Ινδονησία και η Αυστραλία υπέγραψαν Συμφωνίες ' Οριοθέτησης ορισμένων συνόρων του θαλασσίου βυθού' , στις 18 Μαΐου 1971 και 9 Οκτωβρίου 1972, οι οποίες τέθηκαν σε ισχύ τον Νοέμβριο 1973. Αυτές οι Συμφωνίες στηρίχθηκαν στην αρχή της υφαλοκρηπίδας, η οποία ευνοεί την Αυστραλία. Επειδή η Πορτογαλία δε συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις, οι άλλες δύο χώρες δεν ήταν δυνατόν να ολοκληρώσουν τον καθορισμό των συνόρων μεταξύ Πορτογαλικού Τιμόρ και Αυστραλίας, δημιουργώντας το "Timor Gap".</p>
1974	<p>Ανακάλυψη των κοιτασμάτων Troubadour και Sunrise, από κοινού αποκαλούμενα Greater Sunrise. Η εταιρεία Woodside ξεκινά δοκιμαστικές γεωτρήσεις.</p>
1979	<p>Η Αυστραλία προχωρεί στην de jure αναγνώριση της ινδονησιακής κατοχής του Αν.Τιμόρ, απαραίτητη προϋπόθεση για την έναρξη διαπραγματεύσεων με την Τζακάρτα για τη διευθέτηση των θαλασσίων συνόρων στο Timor Gap. Μολονότι δεν επιτυγχάνεται συμφωνία καθορισμού των θαλασσίων συνόρων, οι δύο χώρες συμφωνούν στον καταμερισμό των εσόδων από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο.</p>
11 Δεκεμβρίου 1989	<p>Αυστραλία και Ινδονησία υπογράφουν τη Συμφωνία για την εκμετάλλευση του Timor Gap. Η Συμφωνία καθορίζει μια ζώνη συνεργασίας στην θαλάσσια περιοχή μεταξύ Αν.Τιμόρ και Αυστραλίας, η οποία εν συνεχεία στις συμφωνίες μεταξύ Αυστραλίας και Αν.Τιμόρ ονομάστηκε Joint Petroleum Development Area (JPDA) και βρίσκεται βόρεια της μέσης γραμμής. Προβλέπει την κοινή εκμετάλλευση της εν λόγω περιοχής από την Αυστραλία και την Ινδονησία και εξ ημισίας κατανομή των εσόδων. Η Συμφωνία κυρώθηκε και τέθηκε σε ισχύ</p>

	το 1991.
1991	Η Αυστραλία και η Ινδονησία υπογράφουν συμβόλαια καταμερισμού της παραγωγής με την ConocoPhillips, τη Shell, τη Woodside και άλλες εταιρείες για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων στο Timor Gap.
2000	Η Αυστραλία και η UNTAET υπογράφουν ένα ενδιάμεσο Μνημόνιο Κατανόησης προκειμένου το Αν.Τιμόρ να διαδεχθεί την Ινδονησία στη Συμφωνία του 1989 ' Timor Gap Treaty' και προβλέπει εξ ημισίας καταμερισμό των εσόδων από την JPDA.
04/2001	Η Αυστραλία επαναλαμβάνει ότι δεν θα συζητήσει επίσημα θαλάσσια σύνορα στη Θάλασσα του Τιμόρ.
07/2001	Η UNTAET και ο Mari Alkatiri υπογράφουν το Διακανονισμό για τη Θάλασσα του Τιμόρ με την Αυστραλία. Με αυτή τη Συμφωνία, η οποία αντικατέστησε το μνημόνιο του 2000, το Αν.Τιμόρ θα λαμβάνει το 90% και η Αυστραλία το 10% των εσόδων παραγωγής της JPDA. Το κοίτασμα του Greater Sunrise κρίθηκε ότι βρίσκεται σε ποσοστό 20% εντός της JPDA και 80% εντός των αυστραλιανών συνόρων.
05/2002	Αν.Τιμόρ και Αυστραλία υπογράφουν τη Συμφωνία της Θάλασσας του Τιμόρ σε αντικατάσταση του Διακανονισμού του 2001.
2003	Η Αυστραλία ανακοινώνει ότι δεν συμφωνεί με το αίτημα αναγνώρισης της κυριαρχίας του Αν.Τιμόρ στο τμήμα του Greater Sunrise που βρίσκεται εκτός της JPDA και δηλώνει ότι το αυστραλιανό Κοινοβούλιο δεν θα κυρώσει τη Συμφωνία για τη Θάλασσα του Τιμόρ μέχρις ότου το Αν.Τιμόρ υπογράψει την αυστραλιανή εκδοχή της Συμφωνίας Διεθνούς Ενοποίησης του κοιτάσματος Sunrise (IUA). Το Αν.Τιμόρ υποχωρεί και υπογράφει την IUA προκειμένου η Αυστραλία να κυρώσει τη Συμφωνία της Θάλασσας του Τιμόρ και να προχωρήσει η εκμετάλλευση του κοιτάσματος Bayu-Undan που θα ωφελήσει κυρίως το Αν.Τιμόρ.

01/2006	<p>Αυστραλία και Αν.Τιμόρ υπογράφουν τη Συμφωνία για ορισμένες θαλάσσιες ρυθμίσεις στη Θάλασσα του Τιμόρ (Certain Maritime Arrangements in the Timor Sea-CMATS), η οποία περιλαμβάνει τη ΙUA του 2003, αναβάλλει τη διαπραγμάτευση περί καθορισμού των θαλασσίων συνόρων για 50 έτη, αναγνωρίζει την αυστραλιανή κυριότητα των θαλασσίων περιοχών εκατέρωθεν της JPDA και προβλέπει εξ ημισίας καταμερισμό των εσόδων. Τέλος ορίζεται ότι, εάν, εντός περιόδου έξι ετών, δηλαδή μέχρι την 23 Φεβρουαρίου 2013, δεν έχει εγκριθεί ένα πρόγραμμα αξιοποίησης του κοιάσματος Sunrise, οιοδήποτε εκ των συμβαλλομένων μερών έχει δικαίωμα να ζητήσει εγγράφως τον τερματισμό της συνθήκης, ο οποίος θα τεθεί σε ισχύ τρεις μήνες αργότερα. Ωστόσο, ο τερματισμός της Συνθήκης δεν ακυρώνει τα συμβόλαια με ιδιώτες, η ΙUA παραμένει σε ισχύ και εάν ξεκινήσει η παραγωγή, τότε η CMATS επανέρχεται σε ισχύ.</p>
2007	<p>Το Αν.Τιμόρ εξακολουθεί να ζητεί την κατασκευή αγωγού και εργοστασίου παρασκευής υγροποιημένου φυσικού αερίου στο Αν.Τιμόρ. Το αίτημα συναντά τη διαφωνία της Αυστραλίας που προτιμά την κατασκευή εργοστασίου στο Darwin. Αμφότερες οι προτάσεις απορρίπτονται από τις πετρελαϊκές εταιρείες που προτιμούν την κατασκευή υπεράκτιου εργοστασίου ως περισσότερο προσοδοφόρο.</p>
01/2013	<p>Ο Υπουργός Πετρελαίου του Αν.Τιμόρ Alfredo Pires δήλωσε ότι το Αν.Τιμόρ θα αποσυρθεί από τη CMATS αλλά θα συνεχίσει να πιέζει για την οριοθέτηση των θαλασσίων συνόρων.</p>
04/2013	<p>Η Κυβέρνηση του Αν.Τιμόρ ειδοποίησε επισήμως ότι θα ασκήσει το δικαίωμά της για διαιτησία σύμφωνα με το Παράρτημα Β της Συμφωνίας της Θάλασσας του Τιμόρ (2002), υποστηρίζοντας ότι η CMATS είναι άκυρη επειδή η Αυστραλία άσκησε κατασκοπεία κατά την περίοδο των διαπραγματεύσεων.</p>

Συμφωνίες για την οριοθέτηση των θαλασσίων συνόρων και την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Θάλασσα του Τιμόρ.

• **Αυστραλία και Αν. Τιμόρ**

1. Exchange of Notes constituting an Agreement between the Government of Australia and the United Nations Transitional Administration in East Timor (UNTAET) concerning the continued Operation of the Treaty between Australia and the Republic of Indonesia on the Zone of Cooperation in an Area between the Indonesian Province of East Timor and Northern Australia of 11 December 1989 (Dili, 10 February 2000) [2000] ATS 9.
2. Timor Sea Treaty, signed 20 May 2002, Australian Treaty Series [2003] ATS 13
3. Treaty between Australia and the Democratic Republic of Timor-Leste on certain maritime arrangements in the Timor Sea, signed Sydney, 12 January 2006, Australian Treaty Series [2007] ATS 12
4. Agreement between the Government Of Australia and the Government of the Democratic Republic Of Timor-Leste relating to the Unitisation of the Sunrise and Troubadour Fields, signed Dili, 6 March 2003, entry into force, 23 February 2007, Australian Treaty Series [2007] ATS 11.

• **Αυστραλία και Ινδονησία**

1. Agreement between the Government of the Commonwealth of Australia and the Government of the Republic of Indonesia establishing certain Seabed Boundaries, 18 May 1971, entry into force: 8 November 1973.
2. Agreement between the Government of the Commonwealth of Australia and the Government of the Republic of Indonesia establishing certain sea-bed boundaries in the area of the Timor and Arafura seas, supplementary to the Agreement of 18 May 1971, signed 9 October 1972, entry into force: 8 November 1973.
3. Agreement between Australia and Indonesia Concerning certain Boundaries between Papua New Guinea and Indonesia (with chart), signed 12 February 1973, entry into force: 26 November 1973.
4. Treaty between Australia and the Republic of Indonesia on the Zone of Cooperation in an Area between the Indonesian Province of East Timor and Northern Australia [Timor Gap Treaty], signed 11 December 1989, entry into force: 9 February 1991.

Dramatis personae

Ανατολικό Τιμόρ

Kay Rala (Xanana) Gusmao: (1946-). Πρωθυπουργός (2013-). Ηγετικό στέλεχος του αγώνα για την ανεξαρτησία. Φυλακίσθηκε το 1992, κατά τη διάρκεια της ινδονησιακής κατοχής, μέχρι και το 1999. Από το 2002, οπότε το Αν.Τιμόρ ανακήρυξε την ανεξαρτησία του παραμένει συνεχώς στην εξουσία, είτε ως Πρόεδρος, είτε ως Πρωθυπουργός. Ασκεί σημαντικότερη επιρροή στην πολιτική ζωή του Αν.Τιμόρ και συνετέλεσε αποφασιστικά στην εκλογή του παρόντος Προέδρου της χώρας Taur Matan Ruak¹⁰⁰.

Nicolau dos Reis Lobato: (1946-1978). Αρχηγός του αντιστασιακού κινήματος του Αν.Τιμόρ και πρώτος Πρωθυπουργός της χώρας (28.11-07.12.1975) το σύντομο διάστημα της ανεξαρτησίας πριν την ινδονησιακή εισβολή και κατοχή. Δολοφονήθηκε σε ενέδρα του ινδονησιακού στρατού. Έχει ανακηρυχθεί εθνικός ήρωας¹⁰¹.

Jose Ramos Horta: (1949-). Νόμπελ ειρήνης 1996 (μαζί με τον καθολικό επίσκοπο Carlos Belo) για τον αγώνα του υπέρ της ανεξαρτησίας του Αν.Τιμόρ. Διετέλεσε Πρόεδρος της χώρας του (2008-2012) και Υπουργός Εξωτερικών της πρώτης κυβέρνησης του Αν.Τιμόρ το 1975. Έφυγε στο εξωτερικό για να εκπροσωπήσει τη χώρα του στον ΟΗΕ τρεις ημέρες πριν την ινδονησιακή εισβολή και διέμεινε στο εξωτερικό καθ' όλη τη διάρκεια της κατοχής. Στις 11 Φεβρουαρίου 2008 τραυματίστηκε σοβαρά κατά τη διάρκεια συμπλοκής, η οποία χαρακτηρίστηκε “δολοφονική απόπειρα” ομάδας απόστρατων αξιωματικών¹⁰².

Mari Al Katiri: (1949-). Γενικός Γραμματέας του FRETILIN. Γιος υεμενίτη εμπόρου. Ένας από τους ελάχιστους μουσουλμάνους σε μια κατεχομένη καθολική χώρα. Διετέλεσε πρωθυπουργός από το 2002 και μέχρι το 2006, οπότε υποχρεώθηκε σε παραίτηση εξ αιτίας των χειρισμών του στην

¹⁰⁰ Biography of Kay Rala Xanana Gusmao, <http://timor-leste.gov.tl/?p=3&lang=en>, προσπελάστηκε 10.10.13.

¹⁰¹ Commemoration of the death in combat of President Nicolau Lobato, News of Timor Leste, <http://timorleste.livejournal.com/204899.html>, προσπελάστηκε 10.10.13.

¹⁰² Biographical notes, Ramos Horta official site, <http://ramoshorta.com/biography/biographical-notes>, προσπελάστηκε 10.10.13.

υπόθεση των απόστρατων αξιωματικών. Έχει τεταμένες σχέσεις με τον Gusmao¹⁰³.

Taur Matan Ruak: (1956-). Πρόεδρος του Αν.Τιμόρ¹⁰⁴, μετά από νίκη του στις Προεδρικές εκλογές του 2012. Επιχειρησιακό όνομα του Jose Maria Vasconcelos. Διοικητής του FALINTIL, του ένοπλου βραχίονα του FRETILIN. Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων του Αν.Τιμόρ από το 2002 έως και το 2011, οπότε παραιτήθηκε για να διεκδικήσει την Προεδρία. Το 2006, ανεξάρτητη έρευνα του ΟΗΕ κατέδειξε ότι ο Taur Matan Ruak συνέβαλε στην έκρηξη βίας που ακολούθησε την απόλυση στρατιωτών από την Κυβέρνηση Aikatiri διανέμοντας όπλα στους πολίτες¹⁰⁵.

Ινδονησία

Soeharto: (1921-2008). Δικτάτορας της Ινδονησίας από το 1967 έως το 1998, οπότε παραιτήθηκε μετά από λαϊκή εξέγερση. Αποφάσισε την εισβολή και κατοχή του Αν.Τιμόρ¹⁰⁶.

B.J.Habibie: (1936-). Πρόεδρος της Ινδονησίας (1998-1999). Τάχθηκε υπέρ της διεξαγωγής ψηφοφορίας για το μέλλον του Αν.Τιμόρ, θεωρώντας βέβαιο ότι θα παραμείνει επαρχία της Ινδονησίας.

Ali Alatas: (1932-2008). Υπουργός Εξωτερικών της Ινδονησίας και βασικός διαπραγματευτής για την αναγνώριση της ινδονησιακής κατοχής του Αν.Τιμόρ στον ΟΗΕ. Αντιτάχθηκε στην ταχεία διεξαγωγή ψηφοφορίας για το μέλλον του Αν.Τιμόρ.

Wiranto: (1947-). Αρχηγός των ινδονησιακών ενόπλων δυνάμεων (1998-1999). Είχε ενεργό συμμετοχή στην καταστολή της αντίστασης του Αν.Τιμόρ και στα επεισόδια μετά το δημοψήφισμα του 1999. Το 2003 κατηγορήθηκε για καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την αστυνομία του Αν.Τιμόρ, αλλά μετά από ισχυρές πιέσεις από την κυβέρνηση του Αν.Τιμόρ, ο εισαγγελέας ουδέποτε προώθησε το ένταλμα στην Interpol.

Αυστραλία

¹⁰³ Official Web Gateway to the Government of Timor Leste: the Prime Minister, <http://gov.east-timor.org/AboutTimorleste/pm.htm>, προσπελάστηκε 10.10.13.

¹⁰⁴ Biography/Official Website of the President of Timor Leste, http://presidenciarepublica.tl/?page_id=492&lang=en, προσπελάστηκε 10.10.13.

¹⁰⁵ Report of the United Nations Independent Special Commission of Inquiry for Timor-Leste, <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/COITimorLeste.pdf>, προσπελάστηκε 10.10.13.

¹⁰⁶ Profil Soeharto, merdeka.com, <http://profil.merdeka.com/indonesia/s/soeharto>, προσπελάστηκε 10.10.13.

Gough Whitlam: (1916-). 21^{ος} Πρωθυπουργός της Αυστραλίας (1972-1975). Απέφυγε την ανάμιξη, διευκολύνοντας την ινδονησιακή εισβολή και κατοχή του Αν.Τιμόρ. Αρνήθηκε την αποστολή στρατευμάτων στο Αν.Τιμόρ πριν το δημοψήφισμα του 1999.

Alexander Downer: (1951-). Υπουργός Εξωτερικών της Αυστραλίας (1996-2007). Υποστήριξε, εμμέσως, την ινδονησιακή κατοχή και εισβολή του Αν.Τιμόρ και διαπραγματεύτηκε σειρά συμφωνιών για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Θάλασσα του Τιμόρ, εις βάρος του Αν.Τιμόρ.

John Howard: (1939-). 23^{ος} Πρωθυπουργός της Αυστραλίας (1996-2007). Η επιστολή που απέστειλε στον ινδονήσιο Πρόεδρο B.J.Habibie το 1998, υποστηρίζεται ότι τον παρακίνησε να λάβει εσπευσμένες αποφάσεις που οδήγησαν στα αιματηρά γεγονότα του 1999¹⁰⁷.

ΗΠΑ

Gerald Ford: (1913-2006). 38^{ος} Πρόεδρος των ΗΠΑ (1974-1977)¹⁰⁸. Την παραμονή της ινδονησιακής εισβολής στο Αν.Τιμόρ ο Πρόεδρος Ford συναντήθηκε με τον ινδονήσιο Πρόεδρο Soeharto στην Τζακάρτα και εμμέσως έδωσε την συγκατάθεση για την εισβολή¹⁰⁹.

Henry Kissinger: (1923-). Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ (1969-1977). Κάτοχος Νόμπελ Ειρήνης 1973 για τη συμβολή του στον τερματισμό του πολέμου του Βιετνάμ¹¹⁰. Κατά την επίσκεψή του στην Τζακάρτα στις 06.12.1975 συνοδεύοντας τον Πρόεδρο Ford, ο Kissinger ενέκρινε την εισβολή στο Αν.Τιμόρ, αλλά ζήτησε από τον Soeharto να περιμένει μέχρι την αναχώρησή τους. Η ινδονησιακή εισβολή πραγματοποιήθηκε στις 07.12.75¹¹¹.

Bill Clinton: (1946-). 42^{ος} Πρόεδρος των ΗΠΑ (1993-2001)¹¹². Επί Προεδρείας Clinton, και μέχρι το 2000, το Πεντάγωνο προχώρησε σε πωλήσεις όπλων και στρατιωτική εκπαίδευση στις ινδονησιακές ένοπλες δυνάμεις, παρά τη

¹⁰⁷ Alatas, σελ. 143

¹⁰⁸ Gerald R. Ford Biography, <http://www.fordlibrarymuseum.gov/grf/fordbiop.asp>, προσπελάστηκε 15.10.13.

¹⁰⁹ East Timor Revisited, The National Security Archive, <http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB62/>, πρόσβαση 15.10.13.

¹¹⁰ Henry Kissinger-Facts, nobelprize.org, http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1973/kissinger-facts.html, πρόσβαση 15.10.13.

¹¹¹ βλ. υποσημ.11.

¹¹² President Clinton/Clinton Biography, <http://www.clintonfoundation.org/about/biography>, πρόσβαση 12.09.13.

σχετική απαγόρευση του Κογκρέσου, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1992, μετά τη σφαγή της Santa Cruz το 1991¹¹³.

ΟΗΕ

Kofi Annan: (1938-). 7^{ος} Γενικός Γραμματέας των Η.Ε. για δύο θητείες (1997-2006). Κάτοχος Νόμπελ Ειρήνης 2001. Ως πρώην επικεφαλής των ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ τάχθηκε υπέρ της ενισχυμένης παρέμβασης του Οργανισμού σε εμπόλεμες ζώνες, μεταξύ των οποίων και το Αν.Τιμόρ. Η ανεξαρτησία του Αν.Τιμόρ ανακηρύχθηκε στη διάρκεια της δεύτερης θητείας του.¹¹⁴

Sergio Vierra de Mello: (1948-2003). Αξιωματούχος των Η.Ε. Διοικητής της UNTAET και de facto Κυβερνήτης του Αν.Τιμόρ από τον Νοέμβριο του 1999 μέχρι τον Απρίλιο του 2002¹¹⁵. Η διοίκηση της UNTAET κατηγορήθηκε για συγκεντρωτισμό και αποκλεισμό των πολιτών του Αν.Τιμόρ από τις διοικητικές δομές της UNTAET¹¹⁶.

¹¹³ Indonesia at the Crossroads: U.S. Weapons Sales and Military Training, World Policy Institute, <http://www.worldpolicy.org/projects/arms/reports/indo101001.htm>, προσπελάστηκε 12.09.13

¹¹⁴ The Kofi Annan Foundation, <http://kofiannanfoundation.org/kofi-annan>, προσπελάστηκε 15.10.13.

¹¹⁵ Sergio de Viera de Mello Foundation, <http://www.sergiovdmfoundation.org>, προσπελάστηκε 15.10.13.

¹¹⁶ Chopra, ό.π.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ	
APODETI	Associação Popular Democrática Timorense-Λαϊκή Δημοκρατική Ένωση Τιμόρ
ASDT	Associação Social Democrática Timor-Σοσιαλδημοκρατική Ένωση Τιμόρ
ASEAN	Association of SouthEast Asian Nations
CAVR	Comissão de Acolhimento, Verdade e Reconciliação de Timor Leste-Επιτροπή για την Αποδοχή, Αλήθεια και Συμφιλίωση του Αν.Τιμόρ
CMATS	Certain Maritime Areas
CNRT	Conselho Nacional da Resistencia Timorense-Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης του Τιμόρ
CTF	Indonesia–Timor Leste Commission of Truth and Friendship
ETDF	East Timor Defense Forces
FALINTIL	Forças Armadas da Libertação Nacional de Timor-Leste-Ένοπλες Δυνάμεις της Εθνικής Ανεξαρτησίας του Ανατολικού Τιμόρ
FRETILIN	Freinte Revolucionara do Timor Leste-Independente-Επαναστατικό Μέτωπο Ανεξάρτητου Ανατολικού Τιμόρ
INTERFET	International Force in East Timor
ISF	International Security Force
KOPASSUS	Komando Pasukan Khusus-Διοίκηση Ειδικών Δυνάμεων (Ινδονησία)
KOTA	Klibur Oan Timur Aswain-Υιοί των ορεισίβιων πολεμιστών
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights-UN
Trabalhista	Εργατικό Κόμμα
UDT	União Democrática Timorense-Δημοκρατική Ένωση Τιμόρ
UNAMET	United Nations Mission in East Timor
UNCLOS	United Nations Convention on the Law Of the Sea
UNMISSET	United Nations Mission of Support in East Timor
UNMIT	United Nations Integrated Mission in Timor Leste
UNOTIL	United Nations Office in Timor-Leste
UNTAET	United Nations Transitional Administration in East Timor

Αποχαρακτηρισμένα έγγραφα

Photocopy from Gerald R. Ford Library

2

MEMORANDUM

1346-X

NATIONAL SECURITY COUNCIL

~~TOP SECRET/SENSITIVE/EYES ONLY~~

ACTION
March 4, 1975

MEMORANDUM FOR: SECRETARY KISSINGER
FROM: W. R. SMYER
SUBJECT: Policy Regarding Possible Indonesian
Military Action against Portuguese
Timor

We have received some unsettling reports that Indonesia may choose to incorporate Portuguese Timor by force, which could impact on our relations with Indonesia.

There are many uncertainties regarding developments. Our best information at present is as follows:

-- The Portuguese Government wants to leave Timor, and has developed plans to transfer sovereignty over a long period of time. Those plans, according to some sources, include collaboration with Indonesia in such a way that Indonesia would have good prospects of assuming sovereignty as Portugal completes its withdrawal. Unfortunately, however, there are also occasional reports from Lisbon that the Portuguese regime intends to pull out more quickly and will, in the process, turn Timor over to an independent regime that would not want to accept Indonesian sovereignty.

-- The Indonesian Government fears that a hasty Portuguese pullout will leave a weakened Timor subject to the Left Wing instincts of a few leaders of the independence movement, leaders whom the Indonesians fear to be influenced by Peking. This fear is increased by the fact that the Chinese community, while numbering only about 6,000 out of 600,000, dominates the economy.

-- President Suharto has developed programs to increase Indonesian influence in Timor through low-key political operations. These programs have not been very successful. Because of that, there has been mounting pressure in Indonesia for direct military action. We have some Indonesian reports indicating that preparations for such action are proceeding, and there is one report that

~~TOP SECRET/SENSITIVE/EYES ONLY~~ - XGDS

DECLASSIFIED

AUTHORITY State Dept. Review JPL, 8/2/00

BY JR NLF, DATE 6/7/01

TOP SECRET/SENSITIVE/EYES ONLY

2

Suharto has ordered incorporation of Portuguese Timor into Indonesia by no later than August, 1975, by force if necessary. Portuguese officials have told us they will not resist any Indonesian use of force.

-- However, Indonesia has publicly denied that it would use force to seize Timor, though it has left itself some room for such justification as self-defense or humanitarian grounds (e. g., potential chaos).

-- Australian attitudes are ambivalent. Prime Minister Whitlam told Suharto privately last year that he believed a merger with Indonesia is the only possible course for Timor. But there is strong public opposition to any possible Indonesian use of force. A recent article by a prominent Australian journalist, apparently inspired by some Australian Government sources, warned that Indonesia's use of force in Timor could create major problems in Indonesian-Australian relations.

-- Against this background, President Suharto is planning a trip around the world in June and July of this year. It would seem to make little sense for him to direct a military takeover of Timor before he embarks on such a trip since he would be confronted with at least some demonstrations almost everywhere. He is also aware of our probable Congressional reaction.

The State Department has been uncertain about the best policy to follow. Ambassador Newsom has recommended a general policy of silence. He has argued that we have considerable interests in Indonesia and none in Timor. If we try to dissuade Indonesia from what Suharto may regard as a necessary use of force, major difficulties in our relations could result. With some encouragement from us, Bill Gleysteen at State is convening a meeting next week to review what might happen and what we can do.

The dilemma is simple: If we try to stop the Indonesians, we risk hurting our relationships no matter what the Indonesians do. If we do not try to stop them, we are in good shape if they do nothing, but we may be in worse shape if they go ahead and there is a major Congressional reaction. Congress may demand that we cut off aid to Indonesia as we did to Turkey, though there is obviously less domestic interest in the fate of Timor than in the fate of Cyprus.

In the meantime, State has been trying to encourage the Australians and the Portuguese to say something to Indonesia. In particular, it has encouraged the Australians to tell Indonesia that Portugal's

TOP SECRET/SENSITIVE/EYES ONLY - XGDS

TOP SECRET/SENSITIVE/EYES ONLY

3

latest plans envisage a long turnover of power coordinated with Indonesia. State hopes this will take the heat off.

State has also instructed our press spokesmen to reply to any questions on Portuguese Timor by saying that "any change in Portuguese Timor's status should be carried out peacefully and in accordance with the wishes of the people." It has also instructed Newsom to take a somewhat similar private line if the question arises in his discussions with Indonesian officials.

We have some interest in this because the Indonesian Defense Attaché, General Nichlany, asked me several months ago about our attitude toward Portuguese Timor (and by implication, our reaction to a possible Indonesian takeover). I did not say anything at the time and I have not said anything to him since.

Given Newsom's recommendation, I still believe I should say nothing to Nichlany now, though I would express some reservations about a military route if I were asked again. However, if you wish me to, I could easily see him and use our earlier conversation to express our reservations about Indonesian military action.

Of course, if I say nothing to him now, I would undertake to get State to apprise you of its own policy studies to see what steps, if any, we should take.

RECOMMENDATION:

That I say nothing to Nichlany now, unless he again asks me about our attitude regarding Indonesian military action. If he does ask me, I would express the hope that any change in Portuguese Timor should be carried out peacefully.

Approve JK Disapprove _____

TOP SECRET/SENSITIVE/EYES ONLY - XGDS

MEMORANDUM

6362-X

NATIONAL SECURITY COUNCIL

~~TOP SECRET/SENSITIVE/EYES ONLY~~URGENT ACTION
December 30, 1974

MEMORANDUM FOR: SECRETARY KISSINGER

FROM: W. R. SMYSE

SUBJECT: Another Meeting with your Indonesian Contacts

As a result of a recent lunch with the Indonesian Defense Attaché here, I believe it would be desirable for you to meet soon again with your special Indonesian contacts.

The Indonesian Defense Attaché, General Nichlany, recently invited me to lunch and raised the following matters:

-- The Indonesian Government would be interested in knowing the American attitude regarding Portuguese Timor (and, by implication, our reaction to a possible Indonesian takeover).

-- The Indonesian Government is concerned that South Moluccan separatists are making anti-Indonesian propaganda among Jews in the United States, profiting from the fact that Indonesia is a Muslim state. Since Indonesia, despite its Muslim heritage, is a good friend of Israel, the Indonesian Government hopes that the United States Government can persuade Israel to try to counteract this propaganda.

-- The Indonesian Government would be delighted if I would visit Indonesia and it would assure me conversations at the most senior levels in Jakarta.

It seems quite obvious that the Indonesians do not really want to talk to me, but they probably feel a need to get an appraisal of American policy with regard to Southeast Asia and also, I suspect, in other areas of the world. State is not well staffed on Indonesia and simply cannot handle this sort of thing. Of course, the Indonesians really want to talk to you.

I think the reason Nichlany did not suggest a visit by your regular Indonesian contacts is because we have several times in the last year,

~~TOP SECRET/SENSITIVE/EYES ONLY~~ - XGDS

DECLASSIFIED

AUTHORITY State Dept. Review, O.P.L. 8/3/00
BY 142 NLF/DATE 6/6/01

~~TOP SECRET/SENSITIVE/EYES ONLY~~

2

at your suggestion, put them off. But I believe now would be a good time to invite them. We need to talk to them about the Middle East, about oil, about Indochina, and about several other things. President Suharto undoubtedly would welcome the opportunity to know your thoughts on all these areas.

It is particularly important for you to meet with them now because David Newsom will soon have to give them bad news about aid cuts. Your readiness to meet will show that we still value the senior political relationship between our countries.

I understand your travel schedule is relatively free of engagements the latter portion of January, and I would recommend that we invite your contacts over here to meet with you at that time.

The Indonesians would probably be more impressed to meet you here at the White House than at the State Department. On the other hand, you may want to transfer this function to your State staff.

RECOMMENDATION:

That we invite your Indonesian contacts to come here during the latter part of January for a meeting with you.

Approve AK Disapprove _____

Location of meeting:

- a. White House AK
- b. State Department _____

~~TOP SECRET/SENSITIVE/EYES ONLY~~ - XGDS

DECLASSIFIED
Authority AGD 98749
By SP4ARA Date 2/15/82

R637 310 F 1163-1186

~~SECRET~~

FE - FE, ALCC
This document consists of
2 pages, No. 2 of 6
copies, Series A.

FE TIMOR

2295

February 5, 1963.

Office of Exec Sect.
Pol. Sec. Military Contingent
Planning files 1983 86
Box 2

TO : FE - Mr. Harriman
FROM : S/P - W. W. Rostow
SUBJECT : Indonesia and Portuguese Timor

There is attached a paper prepared by Bob Johnson of S/P in response to your memorandum to me of January 12 on Indonesia and Portuguese Timor. It discusses both actions that might be taken to avert or delay a clash and actions in the event a clash occurs.

This is indeed a most intractable problem. But despite the apparent inflexibility of Portuguese colonial policy and the lack of Indonesian incentive to seek a political solution, it is conceivable that the two sides may find some delay desirable. Intrinsicly Portuguese Timor is of little importance to either side.

If Sukarno can be shown that military action will adversely affect the environment within which consideration is given to expanded US economic aid, he may find it useful to seek involvement of the UN as means of keeping the issue simmering and building up international awareness and support.

It is also possible that Portugal would find UN involvement of an appropriate kind desirable if it can be convinced that otherwise it has little chance of holding the territory for very long. The Portuguese might possibly take the Timor problem less seriously if they were not concerned about repercussions of a defeat there upon the situation in their African territories. Thus the prospect of delay may have some attraction.

The

~~SECRET~~

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

DECLASSIFIED
Authority AC 98748
By SPARA Date 7/15/02

SECRET

-2-

The paper proposes a UN strategy. It will require some fairly blunt talking to both sides to make such a strategy work. Such talk will obviously be peculiarly difficult in the case of Portugal because of the indefinite prolongation of the Azores base negotiations.

The paper was prepared after consultation with a number of people in FE, EUR, IO and INR. It has not, however, been cleared with those bureaus. For the present we are making no distribution of the paper outside of the Far East Bureau. We would leave it to your judgment as to whether and when such further distribution should be made.

We of course stand ready to be of assistance in any further work on this subject.

Attachment:

Indonesian-Portuguese
Timor Paper.

cc - FE - Mr. Rice
Mr. Bell
Mr. Cuthell

SECRET

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

DECLASSIFIED
 Authority NSD 98748
 By SPNARA Date 7/15/02

2/4/63

cy 1 B PDM

SECRET

INDONESIA AND PORTUGUESE TIMOR

There is no need here to repeat the basic facts of the situation which have been well developed elsewhere.* Facts or estimates relevant to particular aspects of the problem will be introduced as appropriate into the discussion which follows.

10261

I. The Problem of the Relevance of Principles

Our policy toward colonial areas has always had in it a strong element of principle joined to important elements of immediate self-interest. The principles that we have applied have included self-determination, self-government and independence and peaceful change. These principles are embodied in the UN Charter except for independence which is, however, now contained in the UN resolutions. (The U.S. abstained in the vote on the UN "Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples" adopted by the General Assembly on December 14, 1960, which made complete independence a right of dependent peoples. We voted for a resolution reiterating and reaffirming that declaration on November 27, 1961.)

As we near the end of the colonial period we are having to deal with an increasing number of problems to which one or more of these principles have little relevance - partly because the remaining colonial powers have made little or no effort to prepare the colonial peoples for self-determination and independence, partly because they have not always been prepared to

relinquish

*In addition to Governor Harriman's memorandum of January 12, and its attachments (including the INR paper), the following are the most useful sources of information on the Timor situation: (a) Background Paper by the UN Secretariat on Timor (Doc. A/AC.108/L.13 of 3 December 1962; and (b) CIA Geographic Support Project paper on Timor (CIA/RR GP 62-388:L of December 1962). On general Portuguese colonial policy see James Duffy, Portugal's African Territories: Present Realities Carnegie Endowment for International Peace (Occasional Paper No. 1); 1962.

SECRET

PLANET

DECLASSIFIED

Authority ACD 989748
By SPNARA Date 7/17/02SECRET

-2-

relinquish power peacefully and partly because the territories often do not provide an economic base for viable independence.

In Timor we face the colonial problem in its most difficult form. To press the Portuguese for measures to prepare for self-determination may be a useful tactic at some stage, but both we and the Portuguese would have to recognize that self-determination for Portuguese Timor is meaningless for the indefinite future.

It is a territory which is almost totally undeveloped politically and economically. For example, according to one report two native Timorese have graduated from universities during the 450-year period of Portuguese rule. A modest post-war effort to increase vocational education soon ran aground because there is almost no economic activity other than agriculture in which trained individuals can be employed. In the last elections to the Portuguese national assembly the total vote in a population of 478,000 was 1,892. There is little or no sense of national or territorial identity; the Portuguese have pursued a policy designed to isolate the population from the outside world. Portuguese Timor could hardly exist as an independent entity. Realistically, it has only one possible future - as a part of Indonesia.*

Nor is it possible to hold out hope that change can be effected peacefully in Portuguese Timor. While some more realistic Portuguese seem to recognize that they cannot and will not hold Timor indefinitely, there is no apparent inclination to develop the territory politically and economically or to

seek

*In a speech on June 30, 1961, Salazar pointed out that Portuguese Timor could not live an independent life set, as it was, within the islands of the Indonesian Republic. He went on to say that "without embarking on disagreeable comparisons", Portugal could not be held less worthy, able or ready (than others) to govern and exert a civilizing influence over this and other overseas territories of Portugal.

SECRET

DECLASSIFIED

Authority NSD 989748
By SP4 NARA Date 7/15/02SECRET

-3-

seek a non-violent way out. Since none of the visible alternatives to Salazar is likely to favor a basically different colonial policy, no hope can be held out that even a change in the Portuguese regime will create a situation more favorable to change in Timor. (It is, of course, possible that the conditions under which Salazar leaves will be such as to compel a change.)

In these circumstances we may very well, as a tactic, wish to insist to the Indonesians that they recognize their obligation to work for change in Portuguese colonial policy by peaceful means, but we ought also to recognize that Portuguese policy makes such a plea an insistence that the Indonesians accept the status quo indefinitely. "Peaceful change" offers little hope of progress.

The Indonesians have no legal basis for a claim to the territory. They have implicitly admitted as much. They do have a right to press, under the UN Charter, for economic, social and political progress. In March 1961 the U.S. abandoned its support of the Portuguese fiction that by making its territories provinces of Portugal it escaped responsibility for promoting such progress.

The failure of the Portuguese to recognize their responsibility and the inability of the UN to force such recognition is as much a denial of Charter principles and a failure of the UN system as an Indonesian use of force against Timor which the UN fails to prevent or to stop. The one failure does not justify the other, but both failures reflect the imperfections of a system that is less than world government. We must deplore military action by Indonesia just as we should publicly deplore Portuguese colonial failures. But we ought not to view such Indonesian action as the second act in a drama which began with Goa and which will end with the death of the UN.

II. U.S. Interests.

Certain U.S. interests in the Timor situation are obvious. We attach great importance to the Azores bases. We also wish to

avoid

SECRET

DECLASSIFIED

Authority NSD 98748
By ANARA Date 7/15/02SECRET

-4-

avoid appearing to support Portuguese colonial policy. We have already pledged to the Portuguese in an aide memoire in connection with the Azores base negotiations, that we will include in a speech by a high ranking U.S. official a statement that we will oppose "interventionist or expansionist aspirations or predatory attacks" against the overseas territories of any nation by any other nation. We have indicated that we will, in fact, oppose diplomatically, politically and in the United Nations attempts to take over Portuguese territories.

This pledge means that, in the event of actual attack, we are likely to be forced into a highly visible stance of supporting Portugal against Indonesia. This circumstance, plus existing and latent emotions with respect to Indonesia and Sukarno in the U.S. and within the British Government may very well mean that an Indonesian attack would so circumscribe our freedom of action as to make larger scale aid to the Indonesian economy virtually impossible (assuming that we have decided on other grounds that such aid would be desirable). A Timor takeover could thus deprive us of the most important lever we have in influencing the future orientation of Indonesia. (It is, of course, conceivable that expanded aid will be ruled out earlier by an overt Indonesian move against the Borneo territories.)

It is necessary to say something about the theories now abroad with respect to Indonesian expansionism. I have commented critically elsewhere on an extreme hypothesis of this kind.* This present paper is based upon the estimate that, while some Indonesian leaders (including Sukarno) may have vague, grandiose expansionist ideas somewhere in the backs of their minds, their actual actions will represent responses to immediate opportunities. The need, therefore, is not for some kind of grand confrontation between ourselves and the Indonesians, but for more limited efforts to contain specific Indonesian moves. An Indonesian action against Timor should not be taken as a forecast of general Indonesian expansionism unless it takes place against a background of new evidence which would clearly support such a view. In this connection our own interests in the area are obviously much more seriously engaged by Indonesian actions in Borneo than by an Indonesian effort to take over Timor.

*My memorandum to Mr. Rostow on "Guy Pauker's Paper on 'The Strategic Implications of Soviet Military Aid to Indonesia'" dated Jan 21, 1963.

DECLASSIFIED

Authority NSD 989748
 By SP4 NARA Date 7/15/02

SECRET

- 5 -

III. Possible Action in the Period Prior to Indonesian Military Move

General.

If there were easy solutions to the problem of Portuguese Timor they would have been thought of long since. All of the suggestions below are subject to objections, many of them serious. However, in a situation where some action seems required and none appears satisfactory we must obviously look more carefully at possibilities that would otherwise be rejected out of hand.

Most of the suggestions below would offer little hope of averting an eventual clash between Indonesia and Portugal; most offer only prospect of delay. If there is a basis for hope for either delay or a peaceful resolution, it must be found in the fact that Timor is of little intrinsic value to either side.

Our position would be somewhat less difficult and the Indonesian position would also be somewhat stronger if, prior to any military action, Indonesia could make a case that it had availed itself of, and exhausted, the possible peaceful means of securing Portuguese action to further progress toward self-rule under UN charter provisions.

The following alternative courses of action are suggested. These are not mutually exclusive and some possible combinations are indicated.

Possible Actions

1. In a frank talk with the Indonesians about Timor we might make the following points. We are aware of the fact that they are undertaking certain preparatory measures directed against Portuguese Timor. We do not defend Portuguese colonial policy; in fact, we have been critical of it both publicly and privately to the Portuguese for the past two years. We agree that, in the long run, it is hard to see how Portuguese Timor can exist as an independent entity.

However, we cannot condone any effort to take over territory by force. Such action would be a violation of the UN Charter obligations that Indonesia has undertaken. We would have to oppose Indonesia diplomatically and in the UN in such a circumstance. We feel that Indonesia has not exhausted the means available to it within the United Nations to seek a change in Portuguese policy toward Timor in the direction of its political development. The UN resolutions on Portuguese territories have been broad enough to cover Timor, but we all know that they were directed against the situation in the African territories.

We might

SECRET

DECLASSIFIED

Authority ACD 989748
By SPNARA Date 7/15/62SECRET

-6-

We might suggest that there seems to be no reason why Indonesia should feel any sense of urgency about the situation in Timor; there are no great historical emotional factors operating as was the case for West New Guinea. Portuguese Timor would certainly not be an economic asset and could be a significant economic liability.

Finally, we might suggest that, small and unimportant as the Indonesians might view a military action against Timor, it could have rather large and uncontrollable effects upon the atmosphere within which expanded U.S. aid to Indonesia is considered.

The objective of such an approach would be to make clear to the Indonesian Government that we would oppose in the UN their use of force against Timor and to suggest that, whatever our desires, the effect on prospects for increased aid could be serious. We are already committed to make clear publicly our general position on the use of force against colonial territories. The proposed approach would apply that position to Timor. It seems important that we should at the same time suggest an alternative to use of force, even if in general terms. Under this proposal we would leave it up to the Indonesians to design their own UN strategy. (Under the proposal immediately following we would take the initiative to design and to suggest such a strategy.) The approach proposed here would give the Indonesians all of the principal considerations which, from our point of view, should be weighed by them. It might lead to Indonesian action in the UN which would delay military action.

It must, of course, be recognized that in crucial respects the Indonesian incentive to seek a political solution is less than in the case of West New Guinea. Not only are the prospects for such a solution much poorer, but the military conquest of Portuguese Timor would be much easier. On the other side of equation there is the fact that the Indonesian basis for a claim is only psychological since Portuguese Timor, unlike West New Guinea, was not part of the Dutch East Indies to which Indonesia is the successor state. It may be that Indonesia can be induced to play the game on a political basis for a time in order to strengthen international political support for later subversive and/or military action.

It may also be argued that any demarche to the Indonesians now will only stir up an issue on which they might otherwise be willing to defer action, particularly in view of their present involvement in the Brunei situation. While it appears that the Indonesians have not yet decided upon a timetable of action,

intelligence

SECRET

DECLASSIFIED

Authority ACD 989748
By W/NARA Date 7/15/02SECRET

-7-

intelligence reports and Indonesian actions during the last year indicate that preparations are in an active state. It seems likely that we can have more hope of influencing the Indonesian timetable if we move now than if we wait until preparations are far advanced. Such prospects as may exist for some kind of Portuguese action will also be better now than after the Portuguese are under threat of Indonesian military action.

2. Within the UN, through a third party or otherwise, we might seek appointment of an individual who would make a survey of the situation in Portuguese Timor and prepare a report with recommendations. We might, for example, wait until the next General Assembly and revive the rapporteur idea, but with specific provision for including Timor as well as the Portuguese African territories. Perhaps Portugal could be convinced to extend its agreement to the rapporteur concept to include Timor. If the Indonesians agree to a UN effort, they might also find the rapporteur approach of value. The extension of the concept to Timor might, in fact, provide a means of mustering additional UN support for the overall concept.

We may conclude, however, that we cannot wait until the next UNGA. It is my own view that we ought not to wait that long. In that case, we might attempt to obtain UN action through the Committee of Twenty Four. Since an initiative in that committee could be attractive to the Indonesians but repugnant to the Portuguese, the matter would have to be handled carefully. Possibly the request to the Secretary General for the appointment of an impartial fact-finder could be initiated within the committee with the understanding that the individual selected would work directly under the SYG and would report back to him. Alternatively, an initiative might be undertaken directly with the Secretary General (say by the Australians) without reference to the Committee of Twenty Four.

The Afro-Asians may insist upon terms of reference for the rapporteur or fact-finder that would make the concept unacceptable to the Portuguese. Indonesian agreement to simple, but broad terms of reference might be possible. With such Indonesian agreement Afro-Asian concurrence would probably be forthcoming. Perhaps it would be easier to work out such agreements if the matter were handled apart from regular General Assembly consideration of Portuguese territories and of the general rapporteur proposal.

Possibly, Portuguese agreement could be obtained by arguing that the appointment of such an individual would be a useful precedent which would help obtain approval of the rapporteur

concept

SECRET

DECLASSIFIED
 Authority NAD 98748
 By ONARA Date 7/15/02

SECRET

-8-

concept at the next UNGA. The Portuguese were, in the end, quite eager for the rapporteur proposal to succeed at the last UNGA. Portuguese agreement would be essential. Indonesian agreement would be highly desirable. However, if Indonesian action against Timor immediately threatened we might seek such UN action without Indonesian concurrence as a deterrent to an Indonesian move.

This approach might be combined with the demarche suggested under paragraph 1 above. We would inevitably be involved in the effort to obtain Portuguese agreement, but we might leave primary responsibility for maneuvering in the UN to a third party - perhaps to the Australians.

3. A demarche to the Portuguese has, of course, less prospect of success than an effort with the Indonesians. It is possible to make the Indonesians aware of the larger interests that they will place in jeopardy by a military move and to hope that this will have some effect, but there is little hope of making a real change in Portugal's short-sighted colonial policies. Partly the difference derives from the fact that we are more dependent upon Portuguese good will than they upon ours whereas with the Indonesians the situation is reversed. It may, therefore, be somewhat tempting to bear down only on Indonesia. But both our position with Indonesia and our position in dealing with Portuguese pressures in the event of an Indonesian attack should be stronger if we face the problem frankly with the Portuguese before such an attack or threat of attack. What kind of an approach would be useful?

We should at some point advise the Portuguese of our view that the Indonesians will sooner or later, overtly or covertly, move against Portuguese Timor. We should make clear that we are not prepared to come to the military defense of Portuguese Timor. We should state explicitly what we have already implied in our aide memoire - that our support will be limited to diplomatic, political and UN support.

We might point out that, in the case of Goa we all waited until it was too late. This time we were attempting to anticipate a problem and to explore with the Portuguese their views on it. We might ask the Portuguese whether they had given any thought to alternatives to their present policy of linking their policy toward Timor with their policy toward their African territories.

Apart from the general inflexibility of Portuguese colonial policy, the problem of Timor is complicated by its relationship to the intrinsically much more important problem of the African

territories

SECRET

DECLASSIFIED

Authority NSD 989748
By ANARA Date 7/15/02SECRET

-9-

territories. Any change in Timor will be seen providing a precedent for Angola, Mozambique and Portuguese Guinea. Contrariwise - although this is obviously far from certain - some kind of reasonably stable solution to the problem of the African territories might increase flexibility with respect to Timor.

It will be argued that we cannot make such a frank approach so long as the Azores base problem is kept hanging over our heads. But to wait until the Azores issue is resolved may be to wait indefinitely. Timing will be difficult, but a frank talk before there is direct evidence of an overt Indonesian move would probably avoid longer-run difficulties by avoiding misunderstanding and seeking Portuguese action before they are under the gun and totally unable to move.

4. Either in connection with an approach along the lines of 3 above or otherwise (perhaps through the Australians) the Portuguese might be asked whether, in view of the apparent inevitability of the loss of Timor, they had given any thought to turning that loss to some advantage by selling or trading their half of Timor to Indonesia. Perhaps the Indonesians could be prevailed upon to pay for the facilities (e.g., airports) developed by the Portuguese. Perhaps they would be willing to compensate Portugal for the loss of its coffee exports by providing Portugal with an equivalent amount of Indonesian rubber or other product over some period of years. Possibly other forms of compensation could be devised.

Sale could be somewhat more acceptable to the Portuguese and perhaps more consistent with our own general policy principles with respect to colonialism if it were accompanied by Indonesian commitments to undertake measures for the educational, social and economic progress of the people of the territory. If we advance such a solution we might seek such commitments.

Admittedly this is a somewhat improbable kind of solution. Portuguese attitudes would have to advance into eighteenth or the nineteenth century. The Indonesians would have to be dragged back to the nineteenth century. Parcels of national or colonial territory are not generally bought and sold in this day. Yet such a solution would have one attractive feature to the Portuguese if they could be brought to recognize the impossibility of holding Timor. A solution along this line would avoid the difficulty of setting a precedent for their African territories. It is clearly inapplicable to those territories. But the Portuguese are likely to view it as a sale of their patrimony.

Provided

SECRET

DECLASSIFIED

Authority NACD 989748
By ANARA Date 7/15/02SECRET

-10-

Provided the cost were kept low and spread over some period of time, such a solution might appeal to the Indonesians if they view Timor as a minor colonial nuisance in their back yard and not as an issue which they want to use primarily for its domestic or international political value. Unfortunately they are likely to see some political value in the issue.

If we are to provide substantial economic aid to Indonesia we would, in effect, be picking up part of the cost of such a solution. But again provided that the cost were spread over some period of time or was small in total, this would be a small price to pay to avoid a major international embarrassment.

5. A tactic offering even less prospect of success would be an effort to get some kind of change in basic Portuguese policy toward its responsibilities in Timor. But the value of such an effort would lie less in the hope that it offers prospects either for delay or for movement in the direction of a solution than that it might be useful in our future dealings with the Indonesians and the Portuguese to have made a record of effort directed toward peaceful change.

Possible suggestions would include outright surrender of control or greatly accelerated educational and economic development programs designed to prepare the people for self-determination. Since the validity of applying self-determination in any meaningful sense is, as suggested earlier, highly doubtful, we would have some trouble making much of a case. The Portuguese, for example, might argue that greatly increased expenditure on a territory that was so vulnerable to Indonesian takeover would only increase the attractiveness of the prize at an economic cost which Portugal can ill-afford. The possibility of a transitional trusteeship arrangement under the UN or some third country would, presumably, be almost as unacceptable to Portugal as a direct hand over to Indonesia; the more so because of the example of West New Guinea.

The Choice, Timing and the U.S. Role

It is suggested that we begin with talks with the Indonesians and Portuguese along the lines of paragraphs 1 and 3 above. We might undertake the talks with the Indonesians, the Australians, with the Portuguese. We would not commit ourselves to any particular kind of UN strategy with the Indonesians.

The timing of such talks clearly must be related to any actions we take with respect to the North Borneo problem and should, in general, be subordinated to such action - which is

more

SECRET

DECLASSIFIED

Authority NSD 989748
By WARA Date 7/15/02SECRET

-11-

more important and seemingly more urgent. However, the talks should not, other things equal, wait until we have clearer indications of an Indonesian intent to move. At that stage the Indonesians will be more difficult to influence and even minimal action by the Salazar regime is likely to become impossible. In all probability this means that we shall have to begin talks with the Portuguese well before there is a new agreement on the Azores bases.

In the light of these talks we could make a new assessment of the urgency of action. If we conclude that an immediate initiative in the UN along the lines of paragraph 2 would be desirable, we might seek to have the Australians arrange it. If we appear to have more time, action might be deferred until the next UNGA. In the latter case we might leave the UN initiative in Indonesian hands or we might take the initiative ourselves by preparing the ground for a revival of our rapporteur proposal broadened to cover Timor. In order to maintain some control probably the latter course would be preferable.

If such a line of action succeeds we shall ultimately be faced by a report which is likely to be quite critical of Portugal. It is impossible to suggest now how we should deal with such a hypothetical report. We shall have to determine our position on the basis of reassessment of the prospects for further delaying action or further efforts to bring about modification in Portuguese policy.

If, as is quite likely, these maneuvers do not succeed in initiating a process of UN involvement, we will have to reiterate our cautions to Indonesia and perhaps make a for-the-record statement to Portugal on the need for reform as suggested in para. 5. If there is any value in the sale idea it might be attempted just before this final stage if it had not been tried in the initial Australian talks with the Portuguese.

We ought to postpone the public statement we have promised the Portuguese on the general subject of forceful takeovers of colonial territories at least until after the first round of talks. If these talks promise some success we might argue with the Portuguese that indefinite deferral of such a statement would facilitate the effort to employ UN channels. At the same time we could make clear that we have privately advised the Indonesians of our views and would make the public statement if necessary to help deter Indonesian action later. (The Borneo situation could, of course, quite independently, force us into taking such a general stance.)

IV.

SECRET

DECLASSIFIED

Authority NSD 989748
By SPNARA Date 7/15/02SECRET

- 12 -

IV. Possible Actions in the Period of Imminent or Actual Indonesian AttackProbable Indonesian Actions.

It seems likely that for some period of time the Indonesians will confine themselves to subversive and guerrilla type activities. Either as a result of frustration generated by the inability of the Portuguese to contain such activities among a backward, malnourished and apathetic population, or because of an advance Indonesian plan, Indonesia may, however, mount a sudden military invasion on the basis of trumped-up border incidents or in support of a Timorese government operating on or near Indonesian territory.

Probably an Indonesian military move would be against the whole of Portuguese Timor. However, possible Indonesian political assets in Ocussi (the Portuguese enclave within Indonesian Timor) might, combined with the even greater ease of such an action, lead to an initial Indonesian move against the enclave alone. The Indonesians might establish a liberation government in Ocussi which would then be given more formal Indonesian Government support.

In either case the Portuguese would probably seek U.S. support for UN action. In the case of a takeover of Ocussi alone, however, it is just possible that the Portuguese would play UN involvement in a very low key without intent to seek UN action. From the point of view of ultimate U.S. interests in its relations with both Indonesia and Portugal a short, quick action would create fewer problems than a long drawn-out one. Subversion would create fewer problems than an attack. Actions suggested below relate only to an attack.

Possible Actions.

1. When an attack seems imminent we would have recourse to the usual instruments of diplomacy. We might, for example, seek talks between the two sides with a third party (e.g., the Secretary General) as mediator or reference of the dispute to the Security Council as a threat to the peace. If we had not done so previously we might, as suggested earlier, seek appointment of a UN fact-finder as a deterrent.

2. In

SECRET

DECLASSIFIED
 Authority AWD 989748
 By SP1 NARA Date 7/15/02

SECRET

- 13 -

2. In the event of attack, for reasons of principle and because of our commitment to the Portuguese we would have to take action against Indonesia in the UN. That action could appropriately follow the Goa model of support for a resolution calling for an immediate cessation of hostilities, withdrawal of Indonesian forces, and discussion between the parties to work out their differences. We ought to avoid, however, deliberately dramatizing the affair by making it appear as a threat to the very existence of the UN as we did in the case of Goa. As prior discussion has suggested, it is wrong to view it as that kind of situation. Nothing is accomplished by such action and much damage may be done. Much of the damage may be within the U.S. itself where such a posture will further undercut the prospects for aid which is essential to maintenance of long-run U.S. influence in Indonesia.

3. It was sometimes suggested in connection with West New Guinea that U.S. military forces (or an international force) be interposed to prevent military action by the Indonesians. In the case of Timor such action could be militarily effective, if at all, only if taken well in advance of an attack. Even then it is questionable whether it could be effective since Indonesian forces already in Timor are estimated to outnumber Portuguese forces (not including native Timorese forces) and these Indonesian forces are likely to be built up further before an attack. There is, moreover, some question about the loyalty of the Portuguese forces. Politically, of course, such military action by the U.S. would be disastrous to our influence in Indonesia and, to a lesser extent in the rest of the Afro-Asian world. Our aide-memoire to the Portuguese clearly, if implicitly, indicates that we will not provide military support. It is suggested above that this point be made somewhat more explicit.

4. In the event of an "uprising" in Ocuasi and the establishment of a liberation government which then appealed to Indonesia for overt assistance we would be placed in an exceedingly difficult position. Perhaps the best tactic would be the dispatch of a representative of the UN who could serve as fact-finder and "presence". The initial stated objective should be to make recommendations for dealing with the immediate situation but it would be desirable to make his terms of reference broad enough (and to encourage) a general

examination

SECRET

DECLASSIFIED
Authority UCD 989748
By NSARA Date 7/15/02

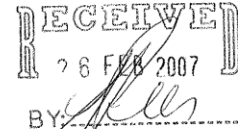
SECRET

- 14 -

examination of the Portuguese Timor problem. Would some kind of general UN responsibility for the development of Timor under these circumstances be acceptable to the Portuguese? Could Indonesia view a UN presence as a useful transitional arrangement? It is difficult at this remove to foresee the pattern of a possible solution for this kind of contingency within a contingency.

S/P:RHJohnson
February 4, 1963.

SECRET

THE HON ALEXANDER DOWNER MP

MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS
PARLIAMENT HOUSE
CANBERRA ACT 2600

Dr Andrew Southcott MP
Chair
Joint Standing Committee on Treaties
Parliament House
CANBERRA ACT 2600

Dear Andrew

I am writing to inform you that I have decided to invoke the national interest exemption and proceed with taking binding treaty action for the Treaty on Certain Maritime Arrangements in the Timor Sea (CMATS Treaty) even though twenty sitting days have not elapsed since it was tabled. The Government tabled the CMATS Treaty in Parliament on 6 February 2007 with a national interest analysis.

The principal aim of the CMATS Treaty, together with the 2003 Greater Sunrise International Unitisation Agreement (Sunrise IUA), is to establish a framework for the exploitation of the Greater Sunrise gas and oil resources to the benefit of both countries. The CMATS Treaty represents an opportunity to underpin further the income, development and economic stability of one of Australia's closest neighbours.

The CMATS Treaty would also suspend maritime boundary claims for a significant period. This will assist in promoting strong bilateral relations between Australia and East Timor and build further confidence in the development of our offshore petroleum industries.

The Joint Standing Committee on Treaties (JSCOT) has already had a full opportunity to review the Sunrise IUA, the principal treaty dealing with Greater Sunrise. The Committee indicated its support for the Sunrise IUA in *Report 53* of 19 August 2003. Legislation was passed by Parliament in 2004 to implement the Sunrise IUA, and it will commence on 7 February 2007 along with the entry into force of the treaties. The CMATS Treaty does not itself alter the principal legal and regulatory arrangements established under the Sunrise IUA, but establishes procedures for the equal sharing of revenue from Greater Sunrise between the Governments and puts in place measures for enhancing cooperation in the Timor Sea.

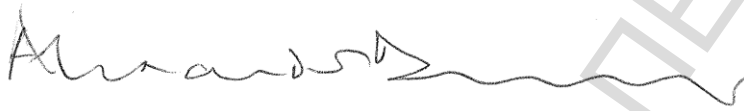
The CMATS Treaty has been publicly available since its signature in January 2006, along with the side-letters exchanged at signature as well as factual information relating to arrangements in the Timor Sea. The Department of Foreign Affairs and Trade has responded to a range of public inquiries regarding the CMATS Treaty since it was signed.

Telephone: (02) 6277 7500

Facsimile: (02) 6273 4112

The CMATS Treaty and Sunrise IUA must be in force to provide certainty for the major private sector infrastructure investment that is required to develop the Greater Sunrise fields for the benefit of both Australia and East Timor. The East Timorese Government has recently indicated to the Australian Government that East Timor now wishes to move ahead expeditiously to bring the CMATS Treaty and Sunrise IUA into force. It has an opportunity to do this prior to presidential and parliamentary elections which will occur over the next few months. The Australian Government is working to place itself in a position to match East Timor's preparedness to have the treaties enter into force soon. Given the importance of the treaties to our interests in the Timor Sea as well as those of our close neighbour, East Timor, the Government would not wish to allow an opportunity to pass to finalise our agreed arrangements for the Timor Sea. It is uncertain when an opportunity would arise after the East Timorese elections period. I therefore consider that the CMATS Treaty action needs to be taken before the usual twenty sitting day period following tabling elapses, under the national interest exemption recognised by the Government and JSCOT.

Yours sincerely

Alexander Downer

22 FEB 2007

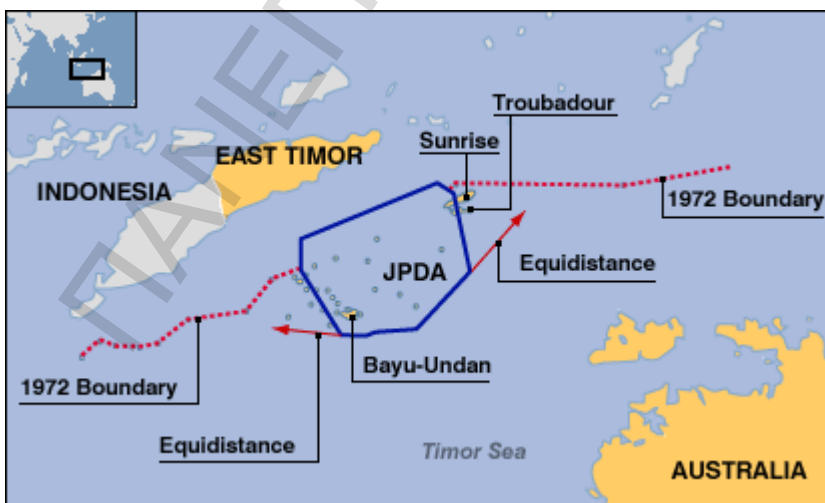
Χάρτες

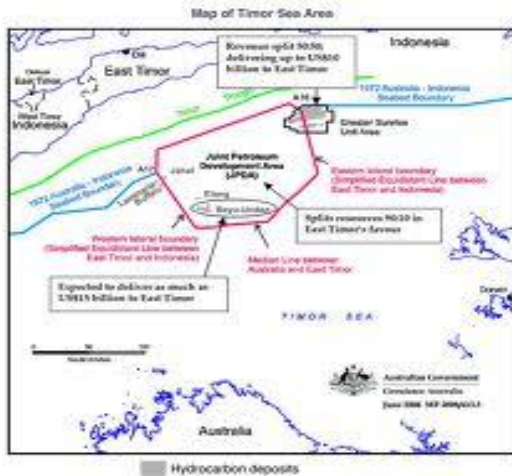
Πηγή: <http://mysticplanet.com/TIMOR-LESTE.HTM>, πρόσβαση 15.11.13

Πηγή: <http://divetimor.com/pages.php?main=Info&sub=Timor%20Leste>, πρόσβαση 15.11.13

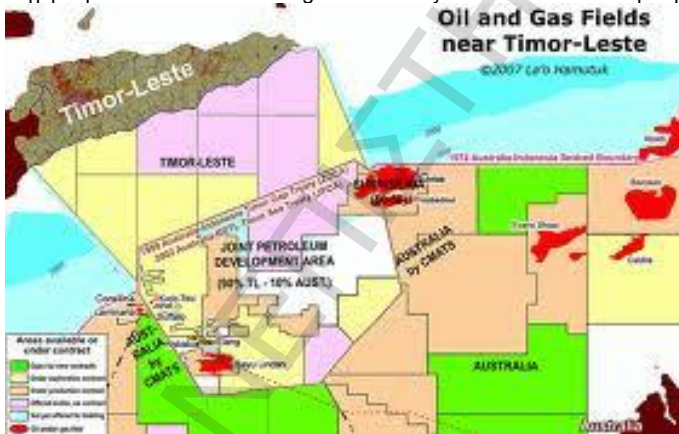
Πηγή: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4604616.stm>, πρόσβαση 15.11.13

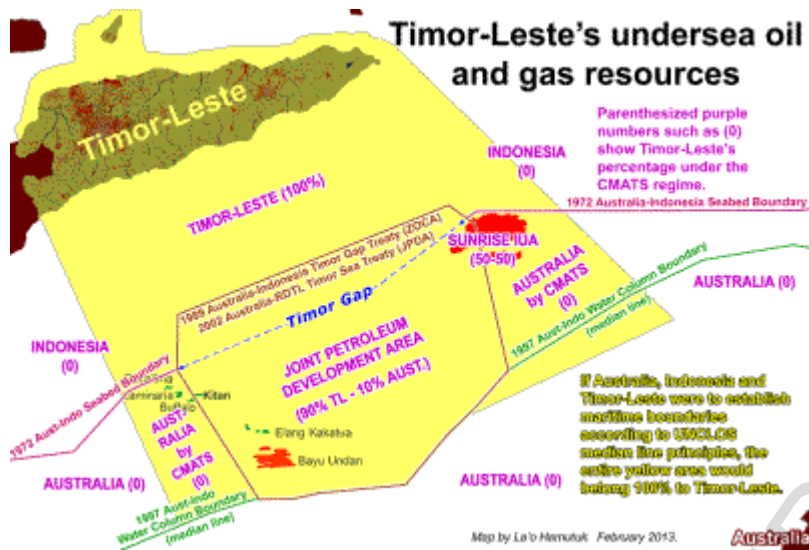
Πηγή: http://www.dfat.gov.au/treaties/timor_sea_treaty_joint_petroleum_development_area.html, πρόσβαση 15.11.13

Πηγή: <http://www.laohamutuk.org/Oil/Boundary/CMATSIndex.htm> πρόσβαση 15.11.13

Πηγή: <http://www.laohamutuk.org/Oil/Boundary/CMATSIndex.htm> πρόσβαση 15.11.13

Πηγή: <http://www.laohamutuk.org/Oil/Boundary/CMATSindex.htm> πρόσβαση 15.11.13

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΠΑΙΩΣ